

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL DÜZEYİNDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN
BRANŞ ÖĞRETMENLERİ TARAFINDAN VERİLMESİNİN
SANAT EĞİTİMİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haluk Halim BOZYURT

TRABZON
Temmuz, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL DÜZEYİNDE GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN
BRANŞ ÖĞRETMENLERİ TARAFINDAN VERİLMESİNİN
SANAT EĞİTİMİNE ETKİSİ

Haluk Halim BOZYURT

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı
Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN

TRABZON
Temmuz, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 04 / 07 / 2019**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN

Üye : Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN

Üye : Doç. Dr. Raif KALYONCU

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı” ile tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Haluk Halim BOZYURT

04 / 07 / 2019

ÖNSÖZ

Cumhuriyetten günümüze kadar İlköğretim Kurumları ilk kademesi (1.2.3.4.sınıflar) programlarında, görsel sanatlar dersi olmasına rağmen; görsel sanatlar öğretmenleri kısa zaman aralığı ve belirli sınıflar dışında uzmanı olduğu bu derse girememiştir ve günümüzde de bu durum devam etmektedir. Sanat eğitiminin bireyi olumlu yönde geliştirdiği ve diğer alanlarda bireyi desteklediği araştırmalarla ortaya konmuş olduğu bilinse de; öğrenciye sistemli bilgilerin kazandırıldığı, hayata başlangıç yaptıkları ilk kademe; bu eğitim, alan uzmanı olmayan sınıf öğretmenleri tarafından verilmeye devam etmektedir.

Bu araştırmada; Cumhuriyetten günümüze ilk kademedeki durumun nasıl olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Dersin haftalık ders çizelgelerindeki oransal teşkili, içerik, konu ve diğer unsurlar açısından tarihi serüveni incelenmiştir. Mevcut durumun uygulayıcıları olana sınıf öğretmenlerine ve alan uzmanı görsel sanatlar öğretmenlerine; şayet branş öğretmenleri ilk kademedeki görsel sanatlar derslerine girerse neler değişir, etkilenir, sanat eğitimine katkıları ne olur öğrenmek üzere taslak ölçme aracı uygulanmıştır. Taslak ölçme aracının uygulanmasıyla alana yeni bir ölçek kazandırılmıştır. Daha ayrıntılı bilgiler için sınıf öğretmenleri ve görsel sanatlar öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmen görüşleri, ölçek sonuçları ve programların incelenmesiyle; alan uzmanı görsel sanatlar öğretmenlerinin ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki görsel sanatlar dersine girmesinin sanat eğitimine etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yüksek lisans eğitimi tez danışmanlığımı yapan Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN'a saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince; aldığım derslerinde kazandırdıkları değerler, çalışma azmi, yenilikler ve yardımseverliği için; bilgi ve tecrübelerini paylaşımları için Trabzon Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Dr. Öğretim Üyesi Zühal DİNÇ ALTUN'a sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince yardımlarını ve desteklerini eksik etmeyen sınıf öğretmeni Ergün YURTBAKAN, görsel sanatlar öğretmeni Fatma YURTKURAN, İngilizce öğretmeni Recep KAPAN olmak üzere bütün sınıf öğretmenlerine ve görsel sanatlar öğretmenlerine teşekkür ederim.

Eğitimin önemini, okumanın gerekliliğini vurgulamış ve beni bu düşünceleriyle zorunlu kılmış ebeveynlerim Ferhat & Zülal BOZYURT ve büyük ebeveynlerim Halim & Hatice BOZYURT'u rahmetle anıyorum.

Eğitim hayatlarına örnek olmaya çalıştığım oğullarım Tuğkan Melik BOZYURT ve Tuğberk Samet BOZYURT'a motive edici yaklaşımları ve ilgileri için teşekkür ediyorum. Eşime yaklaşımları için teşekkür ediyorum.

Temmuz, 2019
Haluk Halim BOZYURT

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xvi
RESİM LİSTESİ.....	xvii
KISALTMALAR LİSTESİ	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı	3
1. 1. 1. Alt Amaçlar.....	3
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	4
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	5
1. 5. Araştırmanın Tanımları	5
1. 6. Araştırmanın Özgün Değeri	7
2. LİTERATÜR TARAMASI	8
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi.....	8
2. 1. 1. Sanat.....	8
2. 1. 2. Eğitim	8
2. 1. 3. Sanat Eğitimi	8
2. 1. 4. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretmeni	9
2. 1. 5. İlkokul Programları	10
2. 1. 5. 1. 1924 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programı	11
2. 1. 5. 2. 1926 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programı	11
2. 1. 5. 3. 1936 İlkokul Müfredat Programı	12
2. 1. 5. 4. 1948 İlkokul Programı	15
2. 1. 5. 5. 1968 İlkokul Müfredat Programı	16
2. 1. 6. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersi Öğretim Programları	20
2. 1. 6. 1. 1992 İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı	20

2. 1. 6. 2. 2006 Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı.....	23
2. 1. 6. 3. 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar).....	26
2. 1. 6. 4. 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar).....	29
2. 1. 6. 5. 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar).....	32
2. 1. 7. Günümüze Kadar Uygulanan Programlarda Dersin İçerik Yönünden Ele Alınması.....	35
2. 1. 7. 1. Programlarda Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminin Gerekliliği.....	35
2. 1. 7. 2. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminin Prensipleri (İlkeleri)	35
2. 1. 7. 3. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersinin Hedefleri (Amaçları)	36
2. 1. 7. 4. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersi Öğrenme Alanları (Başlıca Alanlar).....	40
2. 1. 7. 5. Kazanımlar (Amaçlar, Davranışlar)	40
2. 1. 7. 6. Etkinlikler (Konular)	41
2. 1. 7. 7. Açıklamalar	43
2. 1. 7. 7. 1. Programın Temel Yaklaşımı (Perspektifi, Felsefesi)	43
2. 1. 7. 7. 2. Temel Beceriler (Alana Özgü Beceriler).....	44
2. 1. 7. 7. 3. Değerler Eğitimi-Değerlerimiz	45
2. 1. 7. 7. 4. Dikkate Alınması Gerekenler; Etkinliklerde Görsel Sanatlar Eğitimi Nasıl Olmalıdır?	46
2. 1. 7. 7. 5. Dikkate Alınması Gerekenler; Öğrenme-Öğretme Sürecinde Öğretmen Yaklaşımı	48
2. 1. 7. 7. 6. Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımı	50
2. 1. 7. 7. 7. Örnek Günlük ve Yıllık Planlar	51
2. 1. 7. 7. 8. Atatürkçülük (Atatürk Sevgisi, Devrimleri, İlkeleri).....	51
2. 1. 7. 7. 9. Ara Disiplinler	52
2. 1. 7. 7. 10. Resim Yöntem ve Teknikleri	52
2. 1. 8. Dersin İlkokul Haftalık Ders Çizelgelerindeki Tarihsel Serüveni	53
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	58
3. YÖNTEM.....	66
3. 1. Araştırma Yöntemi (Modeli).....	66
3. 2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	66
3. 3. Verilerin Toplanması.....	67

3. 3. 1. Veri Toplama (Ölçme) Araçları	67
3. 3. 1. 1. Taslak Ölçme Aracı.....	67
3. 3. 1. 1. 1. Taslak Ölçme Aracında Öğretmenlerin Bilgileri.....	68
3. 3. 1. 1. 2. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları	69
3. 3. 1. 1. 3. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Modern Uyum İndeksleri ve Madde Analizi Sonuçları	73
3. 3. 1. 2. Görüşme Formu.....	76
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci.....	76
3. 4. Verilerin Analizi	76
4. BULGULAR	79
4. 1. Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeği.....	79
4. 1. 1. Ölçek Maddelerine Ait Betimsel İstatistikler	79
4. 1. 2. Ölçek Puanlarının Öğretmenlerin Branşına Göre Karşılaştırılması	80
4. 1. 3. Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	81
4. 1. 4. Ölçek Puanlarının Görev Yapılan Bölgeye Göre Karşılaştırılması.....	81
4. 1. 5. Ölçek Puanlarının Hizmet Süresine Göre Karşılaştırılması	82
4. 1. 6. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Lisans Programına Göre Karşılaştırılması.....	82
4. 1. 7. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Lisans Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersi Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması	83
4. 1. 8. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Lisans Eğitiminde Görsel Sanatlar Alanında Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması	83
4. 2. Görüşme Formu.....	83
4. 2. 1. Görüşme Formu Öğretmen Bilgileri	84
4. 2. 2. Görüşme Formu Sorularının Dökümü.....	84
5. TARTIŞMA.....	92
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	96
6. 1. Sonuçlar	96
6. 2. Öneriler	99
7. KAYNAKLAR.....	100
8. EKLER	107
9. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	115

ÖZET

İlkokul Düzeyinde Görsel Sanatlar Dersinin Branş Öğretmenleri Tarafından Verilmesinin Sanat Eğitime Etkisi

Bu araştırmada, hazır anket-ölçek çalışması kullanılmamıştır. Araştırmacı tarafından ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar eğitiminin, sınıf öğretmenleri yerine branş öğretmenleri tarafından verilmesine yönelik yeni bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Geliştirilmeye çalışılan taslak ölçme aracının maddeleri, araştırmacının öğretmenlik tecrübesi doğrultusunda ve beşli likert tipte oluşturulmuştur ve 31 maddeden oluşmuştur. Araştırmadaki taslak ölçme aracının kapsam ve görünüş geçerliliği; üç alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Taslak ölçme aracı, Türkiye'nin her coğrafi bölgesinde görsel sanatlar öğretmenlerine ve sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Uygulama sonucu elde edilen veriler, IBM SPSS 21 programına tabi tutularak; taslak ölçme aracının, nitelikli bir ölçek haline dönüşümü sağlanmıştır. Ölçeğin *geçerlik* çalışması kapsamında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizleri (DFA); *güvenirlilik* çalışması kapsamında madde analizi (madde toplam korelasyonu ve Cronbach Alpha) kullanılmıştır. Ölçeğin AFA KMO değeri 0,98; Bartlett's küresellik testi anlamlılık düzeyi ise $p<0,01$ olarak ölçülmüştür. Yamaç birikinti grafiğine göre ölçeğin tek boyuttan oluştuğu görülmüştür. Ölçekteki tüm maddeler için madde-toplam korelasyonunun 0,30'dan yüksek (0,81 ile 0,95 aralığında) olduğu tespit edilmiştir. Geçerlik ve güvenirlilik analiz sonuçlarına göre ölçeğin 30 madde ve tek boyutlu yapısıyla geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Literatüre "*Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeği*" adlı ölçek kazandırılmıştır.

Geliştirilen likert tip yeni ölçme aracıyla; sınıf öğretmenlerinin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin bakış açıları, tutumları, geçerli ve güvenilir olarak ölçülmek istenmiştir.

Bu araştırmada ayrıca, görsel sanatlar öğretmenlerine ve sınıf öğretmenlerine yarı-yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme soruları, araştırmacının öğretmenlik tecrübesi doğrultusunda ve 5 adet sorudan oluşmuştur. Soruların kapsam ve görünüş geçerliliği; üç alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde; ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar eğitiminin, branş öğretmenleri tarafından verilmesi durumunda; ortaya çıkabilecek olumlu ve olumsuz durumlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Sanat eğitime, eğitime, öğrenci gelişimine katkıları, öğretmen görüşleri doğrultusunda sunulmaya çalışılmıştır.

Ayrıca bu araştırma ile sanat eğitimi alanlarından biri olan görsel sanatlar eğitiminin, ilköğretim kurumlarının ilk kademesi (1. 2. 3. 4. sınıflar) müfredatlarındaki konumu ve tarihsel gelişimi ortaya konmak istenmiştir.

Araştırmada *betimsel araştırma* modeli kullanılmıştır. Araştırma, *karma yöntemle* yapılmıştır. *Nicel araştırma deseni ve nitel araştırma deseni* karma olarak uygulanmıştır. *Nicel* araştırma deseninden *tarama araştırmasının* veri toplama araçlarından *anket* uygulanmıştır; nitel araştırma deseninden *tarihi araştırmanın* veri toplama araçlarından *yazılı kaynaklardan* faydalanılmıştır ve nitel boyutundan tarama araştırmasının veri toplama aracı olan *yarı-yapılandırılmış görüşme* uygulanmıştır.

Bütün bu uygulama sonuçlarına dayanarak ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar eğitiminin, sınıf öğretmenleri yerine görsel sanatlar öğretmenleri tarafından verilmesine yönelik; sınıf öğretmenlerinin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin bakış açıları, tutumları ortaya çıkarılmıştır.

Uygulama sonuçlarında; ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine hem sınıf öğretmenleri hem de görsel sanatlar öğretmenlerinin olumlu yaklaşıtları tespit edilmiştir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerine nazaran bu duruma, daha olumlu yaklaşıtları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarında; dersin haftalık ders çizelgelerindeki sayısal değeri inişli-çıkışlı bir seyir gösterse de özellikle 2012 yılından itibaren çok azaldığı tespit edilmiştir. En son uygulanan 2018 Görsel Sanatlar Öğretim Programının içerik yönünden daraltıldığı ve sınıf öğretmenlerine iyi rehberlik yapabilmesinin zorlaştığı tespit edilmiştir.

Bu sonuçlara ek elde edilen diğer veriler de yorumlanarak; Cumhuriyet döneminden günümüze kadar, Milli Eğitim Bakanlığının ve sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar eğitimine verdiği önem ortaya çıkarılmıştır. Görsel sanatlar öğretmenlerinin ilköğretim kurumlarının ilk kademesinde (1. 2. 3. 4. sınıflar) derse girmesinin eğitime, sanata ve bilime katkıları sorgulanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığında görevli norm fazlası görsel sanatlar öğretmeni problemine ve atanmak için bekleyen görsel sanatlar öğretmen adaylarının istihdam sorununa bir bakış açısı sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Görsel Sanatlar Öğretmeni, Resim-İş, Sınıf Öğretmeni, Öğretim Programları, Milli Eğitim Bakanlığı, Müfredat, Görsel Sanatlar Dersi.

ABSTRACT

The Effect of Teaching Art Classes by Branch Teachers During Primary School Period

In this research prepared questionnaire-scale wasn't used. It was aimed by the researcher to develop a new measurement tool for visual arts education in the first level of primary education institutions (1st-4th grades) by branch teachers instead of classroom teachers. The items of the draft measurement tool that was tried to be developed were formed according to the researcher's teaching experience and five-likert type and consisted of 31 items. The scope and appearance validity of the draft measurement tool in the study was performed by three experts. The draft assessment tool, has applied to art teachers and classroom teachers in each geographical region of Turkey. Data obtained as a result of the application is subjected to the IBM SPSS 21 program and the draft measuring tool transformed into a qualified scale. In the validity study of the scale, Explanatory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA); item analysis (item total correlation and Cronbach Alpha) was used in the reliability study. The EFA KMO value of the scale was 0.98; the significance level of Bartlett's sphericity test was $p < 0.01$. According to the slope deposition graph, the scale consisted of one dimension. The item-total correlation was found to be higher than 0.30 (between 0.81 and 0.95) for all items in the scale. According to the validity and reliability analysis results, it was determined that the scale is a valid and reliable scale with its 30-item and one-dimensional structure. The literature has been given the scale called "Perspective Scale For Entering The Visual Arts Course Of The Branch Teacher".

With the help of new developed likert type measurement tool; the ideas attitudes of classroom teachers and visual arts teachers were tried to be measured in a valid and reliable way.

With the development of likert type new measurement tool; in this research, semi-structured interview forms were applied to visual arts teachers and classroom teachers. The interview questions consisted of 5 questions in accordance with the researcher's teaching experience. Scope and validity of questions; It was made by three field experts. During the interviews; it was aimed to see the positive and negative situations that might arise in case the visual arts education in the first level of primary education institutions is given by the branch teachers; positive and negative situations that might arise. Art

education, education, the contribution of student development, teacher views were tried to be presented.

In addition, with this research, it is aimed to reveal the position and historical development of visual arts education, which is one of the fields of art education, in the curriculum of the first level of primary education institutions.

Descriptive research model was used in the study. The research was conducted with mixed method. The quantitative research design and the qualitative research design were applied in a mixed manner. From the quantitative research design, a questionnaire was applied to the data collection tools of the screening research; from the qualitative research design, written sources were used from the data collection tools of the historical research and semi-structured interview which was the data collection tool of the screening research was applied from the qualitative dimension.

On the basis of all these results, the attitudes of classroom teachers and visual art teachers towards the provision of visual arts education in the first level of primary schools by visual arts teachers instead of classroom teachers were presented.

In the application results; It was determined that both classroom teachers and visual arts teachers positively approached the accession of branch teachers to the visual arts in the first level of primary education institutions. It was found that visual arts teachers approach this situation more positively than classroom teachers. In the results of the research; although the numerical value of the course in the weekly course schedules shows a fluctuation, it has been decreasing very much since 2012. It has been found that the last applied 2018 Visual Arts Education Program is narrowed in terms of content and it is difficult for the classroom teachers to give good guidance.

Other data obtained in addition to these results are interpreted; from the Republican era to the present day, the importance of visual arts education of the Ministry of National Education and classroom teachers has been revealed. The contribution of visual arts teachers to education in the first stage of primary education institutions contributed to education, art and science. An attempt was made to provide a perspective on the problem of surplus visual arts teachers assigned to the Ministry of National Education and the problem of employment of visual arts teacher candidates waiting to be appointed.

Keywords: Visual Art Education, Visual Art Teacher, Art-Hand Craft, Classroom Teachers, Teaching Program, Ministry of National Education, Curriculum, Visual Art Lesson

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları	6
2.	1992 Resim-İş Dersi Öğretim Programında Ders Konuları	23
3.	1992 ve 2006 Programlarında Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminin Prensipleri (İlkeleri).....	36
4.	1948 ve 1968 Programlarında Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersinin Hedefleri (Amaçları).....	37
5.	Öğrenme Alanları (Başlıca Alanlar).....	40
6.	Amaçların ve Kazanımların Programlardaki Sayısal Değerleri	41
7.	1992 Resim-İş Dersi Öğretim Programında Ders Konuları	42
8.	Temel Beceriler (Alana Özgü Beceriler).....	44
9.	Değerler Eğitimi / Değerlerimiz	45
10.	Öğrenme-Öğretme Süresince Eğitim	47
11.	Öğrenme-Öğretme Süresinde Öğretmen	50
12.	Görsel Sanatlar Dersinin İlkokul Ders Çizelgelerindeki Tarihsel Serüveni	53
13.	Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	68
14.	Açımlayıcı Faktör Analizi İlk Sonuçlar (31 Madde)	70
15.	Tek Faktörlü Varimax Döndürmesine Göre Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları (31 Madde)	71
16.	Açımlayıcı Faktör Analizi (Son Sonuçlar).....	72
17.	DFA Sonucu Elde Edilen Model Uyum İndeksleri	73
18.	DFA ve Madde Analizi Sonuçları	75
19.	Model Uyum İndeksi Referans Tablosu	77
20.	Ölçek Maddelerine Ait Betimsel İstatistikler	79
21.	Ölçek Puanlarının Öğretmenlerin Branşına Göre Karşılaştırılması.....	80
22.	Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	81

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
23.	Ölçek Puanlarının Görev Yapılan Bölgeye Göre Karşılaştırılması.....	81
24.	Ölçek Puanlarının Hizmet Süresine Göre Karşılaştırılması	82
25.	Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Lisans Programına Göre Karşılaştırılması.....	82
26.	Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Lisans Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersi Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması	83
27.	Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Alanında Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması	83
28.	Görüşme Formunda Öğretmenlerin Demografik Bilgileri	84
29.	Frekans Dağılımı (1. Soru).....	85
30.	Frekans Dağılımı (2. Soru).....	86
31.	Frekans Dağılımı (3. Soru).....	88
32.	Frekans Dağılımı (4. Soru).....	89
33.	Frekans Dağılımı (5. Soru).....	90

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Yamaç Birikinti Grafiği	69
2.	DFA Diyagramı	74

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik No</u>	<u>Grafik Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Görsel sanatlar dersinin tarihsel süreçte haftalık ders programlarındaki yüzdeler (%) oranı (dalgalı grafik).....	56
2.	Görsel sanatlar dersinin tarihsel süreçte haftalık ders programlarındaki yüzdeler (%) oranı (dikey grafik).....	57

RESİM LİSTESİ

<u>Resim No</u>	<u>Resim Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	1937 yılına ait ilköğrenim diploması.....	14

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
Araştırmacı	: Yüksek Lisans Öğrencisi
Tez	: Yüksek Lisans Tezi
Resim-iş	: Görsel sanatlar
1924 Programı	: 1924 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programı
1926 Programı	: 1926 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programı
1936 Programı	: 1936 İlkokul Müfredat Programı
1948 Programı	: 1948 İlkokul Programı
1968 Programı	: 1968 İlkokul Programı
1992 Programı	: 1992 İlköğretim Kurumları Resim-İş Öğretim Programı
2006 Programı	: 2006 Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı
2013 Programı	: 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)
2017 Programı	: 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar)
2018 Programı	: 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar)

1. GİRİŞ

İnsan, ilgi, merak ve zorunluluklar karşısında zihninde değerlendirmeler yapar, kararlar alır ve harekete geçerek gereksinimlerini karşılar. Bütün bunları sahip olduğu doğuştan gelen sistemleriyle gerçekleştirir. Karışık fakat düzenli işleyen doğuştan gelen bu sistemlere sahip varlık olan insan; zekâsıyla en küçük ayrıntısına kadar kendi kurduğu sosyal çevrede yaşayan, evrendeki en yetkin ve mükemmel varlıktır (Vural 2015). İnsan, üretken bir varlıktır ve evrenin gelişmesine katkı sağlar. Üretkenlik, mevcut olandan farklı ve yepyeni olanı ortaya koymadır. Üretkenlik, her alanda olduğu gibi sanat alanında da mevcuttur.

Sanat; düşünebilme yeteneğine sahip insanın, kendini ifade edebilmesi, tecrübelerini aktarabilmesi, mutlu olabilmesi için imgelerini çizgiler ve semboller kullanarak çeşitli yüzeylere işlemesi, çeşitli materyalleri yeniden kurgulayarak düzenlemesi ve müzik aletleri kullanarak da sesin güzelliğini insan ruhuna üfleyebilmesidir. Sanat, insan ruhunun sağlıklı olmasının ve sağlıklı kalmasının mimarıdır.

İnsan ruhunda bu denli önemli etkisi olan sanatın, eğitim yoluyla bütün bireylere asgari düzeyde verilmesi gelişmiş toplumlarda önceden fark edilerek, eğitim politikalarının içinde yer almıştır. Erbay'a (2013) göre; "Sanat eğitiminin amacı; öğrencilerin asıl hayat deneyimleri ile sanatın bağlantısının eğitim programlarında bulunmasıdır" (s. 25). San'a (2010) göre, "Sanat eğitimi kavramı, sanatın tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır" (s.17).

Özsoy'a (2015) göre, sanat eğitimi alanlarından "Görsel sanatlar, her bireyin benzersizliğiyle, özgünlüğüyle, kişilikli birey olmanın yüceliği ile ve yaratıcı hayaller kurma ile ilgilenir" (s. 31).

Batılılaşma etkisinin devam ettiği Osmanlı Devletinin son dönemlerinde ve Türkiye Devletinin kuruluş döneminde o zaman ki adıyla resim olan sanat eğitimi alanlarından görsel sanatlar, ilkokul programlarında yer almış ve günümüze kadar da uygulanabilmiştir.

Görsel sanatlar dersi, 9 Mart 1992 tarih, 21166 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği madde 76'da ve 7 Ağustos 1992 tarih, 21308 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği madde 75'de; *bilgi, beceri ve yetenek isteyen* derslerden biri olarak tarif edilir. Görsel sanatlar dersi, ülkemizde güncelleştirilen ve değiştirilen öğretim programları ve eğitim politikaları nedeniyle sınıf seviyelerine ve okul çeşitliliğine bağlı olarak ülkenin kuruluşundan beri içerik, uygulama sınıfları, uygulayıcılar yönünden değişiklik göstermiştir. İlkokul, ortaokul ve liselerde ders müfredatta yer almasına rağmen sadece ortaokullarda ve liselerde görsel sanatlar öğretmenleri, görsel

sanatlar dersine girebilmektedirler. Alakuş (2003), “GEE-RİB’ ünden (Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Bölümünden) resim-iş öğretmenlerinin yetişmeye başladığı yıllardan beri genellikle, ilkokullarda resim derslerinin sınıf öğretmenlerince verilmekte olduğu bilinmektedir” (s. 239). Cumhuriyetten günümüze kadar olan süreçte; 1992 -1997 yılları arasında ilkokul 4. ve 5. sınıflarda görsel sanatlar dersine, branş öğretmenlerinin girebilmesi olanağı tanınmıştır. 1997’de ilköğretim okulları sekiz yıllık (5+3) kesintisiz eğitime başlayıp, 2012 yılında zorunlu eğitimin 12 yıla (4+4+4) çıkarılmasına kadar olan süreçte de; ilkokul 4. ve 5. sınıf görsel sanatlar derslerine branş öğretmenleri girebilmişlerdir. Bu durum, 27.08.2003 tarih ve 25212 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği madde 64’de; “İlköğretim okullarının 4 üncü ve 5 inci sınıflarında özel bilgi, beceri ve yetenek isteyen... resim-iş... dersleri, branş öğretmenleri tarafından okutulabilir” şeklinde açıklanmıştır. 2012 yılından itibaren ilkokullardaki görsel sanatlar derslerine branş öğretmenleri girememektedir.

Görsel sanatlar dersine ait öğretim programlarının ikiyeşerli olarak içerik yönünden karşılaştırıldığı (Kalyoncu, 2009; Oğuz ve Akhun 2015; Yazar, Gökcalp ve Ağçiçek 2013) çalışmaları bulunmaktadır.

Kısa zaman aralığında, derinlemesine olmaksızın görsel sanatlar dersinin haftalık ders müfredatındaki tarihsel değişimi üzerine de araştırmaların yapıldığı (Kurtuluş 2002; Tataroğlu 2012) tespit edilmiştir. Fakat öğretim programlarında görsel sanatlar dersinin, cumhuriyetten günümüze içerik, konu, kazanım, teknik açılarından yeterince incelenmediği ve ayrıca cumhuriyetten günümüze görsel sanatlar dersinin haftalık ders müfredatındaki yerinin, oransal yüzdesinin tam olarak ortaya çıkarılmadığı tespit edilmiştir.

Literatürde başka çalışmaların da yapıldığı tespit edilmiştir;

“Üniversitedeki öğretmen adaylarının sanat eğitime yönelik tutumları” (Ayaydın ve Kurtuldu 2010),

“Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri” (Dilmaç ve İnanç 2015),

“Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin resim-iş eğitimi dersi sonrası resme ilişkin tutumlarının incelenmesi” (Göktaş 2010),

“Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri” (Kahraman 2014),

“Görsel sanatlar öğretimine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” (Gökdaş ve Öztürk 2017).

Fakat ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersine, sınıf öğretmeni yerine görsel sanatlar öğretmenin girmesi üzerine; muhatapları olacak sınıf öğretmenlerinin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin ortak bakış açılarını,

tutumlarını ortaya koyacak çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin bakış açılarını, tutumlarını belirleyen bir ölçeğin olmadığı ve benzer bir uygulamanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Buradan hareketle hazırlanan taslak ölçme aracı, Türkiye'nin bütün coğrafi bölgelerindeki öğretmenlere uygulanmıştır ve uygulama sonucu elde edilen veriler, analize tabi tutularak yeni ölçeğin ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Bu yeni ölçek alana kazandırılmıştır.

Ölçekteki verilerin yorumlanmasıyla, bu durum üzerine farkındalık yaratılmıştır.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ilkokul düzeyindeki görsel sanatlar dersinin, branş öğretmenleri tarafından öğrencilere verilmesinin sanat eğitime etkisini; sınıf ile branş öğretmenlerine uygulanarak geliştirilecek yeni bir ölçek ve sınıf ile branş öğretmenleriyle yapılacak görüşmeler sonucundaki öğretmenlerin görüşleriyle incelemek; Cumhuriyetten günümüze kadar olan görsel sanatlar programlarını ayrıntılarıyla inceleyerek derse ve branş öğretmenlerine olan bakışı ortaya çıkarabilmektir.

1. 1. 1. Alt Amaçlar

1. İlkokul düzeyindeki görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesi, sanat eğitime olumlu yönde etki sağlar mı?

2. İlkokul düzeyindeki görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesine yönelik, sınıf ve branş öğretmenlerinin görüşlerinin tespit edilebileceği ve ortak uygulanabilecek yeni bir ölçek çalışması literatüre kazandırılabilir mi?

3. Cumhuriyetten günümüze geliştirilmiş programlarda, görsel sanatlar dersinin içeriği ve haftalık ders çizelgelerindeki oransal değerleri olumlu yönde gelişmiş midir?

4. Cumhuriyetten günümüze, branş öğretmenleri ilkokul düzeyindeki görsel sanatlar dersine girebilmiş midir?

5. Geliştirilecek ölçekte ve yapılan görüşmelerde; ilk kademedeki (1. 2. 3. 4. sınıflar), görsel sanatlar öğretmenlerinin derse girmesine, sınıf öğretmenlerinin bakış açısı anlamlı bir dağılım göstermekte midir?

6. Geliştirilecek ölçekte ve yapılan görüşmelerde; ilk kademedeki (1. 2. 3. 4. sınıflar), görsel sanatlar öğretmenlerinin derse girmesine, görsel sanatlar öğretmenlerinin bakış açısı anlamlı bir dağılım göstermekte midir?

7. Geliştirilecek ölçekte; lisans eğitiminde görsel sanatlar dersini alan ve almayan sınıf öğretmenleri arasında derse vermeye yönelik bakış açıları arasında anlamlı dağılım bulunmakta mıdır?

8. Geliştirilecek ölçekte; sınıf öğretmenleri hizmet içi eğitime katılan ve katılmayanlar arasında derse girme isteği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?

9. Geliştirilecek ölçekte; sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerinin görsel sanatlar dersini verme istekleri ile hizmet yılları arasında anlamlı bir dağılım bulunmakta mıdır?

10. Geliştirilecek ölçekte; sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersini verme istekleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir dağılım bulunmakta mıdır?

11. Geliştirilecek ölçekte; ölçek puanları, görev yapılan bölgeye göre anlamlı bir dağılım göstermekte midir?

12. Geliştirilecek ölçekte; ölçek puanları, sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu lisans programına göre anlamlı bir dağılım göstermekte midir?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Literatürde, ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersinin, tarihsel gelişimi ve müfredatlardaki konumu üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır fakat daha ayrıntılı araştırma yapmak istenmiştir. Ayrıca ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersinin, sınıf öğretmenleri yerine görsel sanatlar öğretmenleri tarafından verilmesine yönelik; sınıf öğretmenlerinin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin bakış açılarını, tutumlarını ölçmek için ortak uygulanabilecek bir veri aracı geliştirilmemiştir. Sanat eğitime katkısı ortaya konulmamıştır. Bundan dolayı, ilk kademedeki görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesi durumunda; avantajın, dezavantajın, memnuniyetin, yararın, zararın görüşmeler doğrultusunda ortaya çıkarılması açısından bu araştırma önem arz etmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

İlköğretim kurumları ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersinin içeriği; Cumhuriyet sonrasında uygulanan ilköğretim ve görsel sanatlar programlarıyla sınırlandırılmıştır. Cumhuriyet döneminden önceki 1913 Mekatib-i İbtida'iyeye Ders Müfredatı (Alp, 2017) ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir.

1924 İlk Mektepler Müfredat Programı,

1926 İlk Mektepler Müfredat Programı,

1936 İlkokul Müfredat Programı,

1948 İlkokul Programı,

1968 İlkokul Programı,

1992 İlköğretim Kurumları Resim-İş Öğretim Programı,

2006 Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı,
 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar),
 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul),
 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul).

Haftalık ders saati sayısındaki değişimleri de Cumhuriyetten günümüze kadar sınırlandırılmıştır. İlkokul kavramı içine giren bütün sınıflar, ilgili programda verileriyle araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmanın veri toplam araçlarından geliştirilmeye çalışılan taslak ölçme aracı, Türkiye'nin her coğrafi bölgesindeki görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinde uygulanmıştır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Verilerin gerçeği yansıtacağı varsayılmıştır. Geliştirilmeye çalışılan taslak ölçme aracı maddelerinin, görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri tarafından gönüllülük esasıyla ve bilimsellik doğrultusunda doldurdukları varsayılmıştır.

1. 5. Araştırmanın Tanımları

Milli Eğitim Bakanlığı: 06.03.1340 tarih ve 63 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununa göre; genel eğitim ve öğretimle görevli olup, Türkiye'deki bütün bilim ve öğretim kurumlarının bağlı olduğu bakanlıktır.

İlköğretim Kurumları: 26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre; "Resmî ve özel ilkokul, ortaokul ile eğitim, öğretim, yönetim ve bütçe ile ilgili iş ve işlemleri Din Öğretimi Genel Müdürlüğünce yürütülen imam-hatip ortaokulunu" ifade etmektedir.

Ders: Türk Dil Kurumu sözlüğünde; "Ders, öğretmenin öğrenciye belirli bir sürede verdiği bilgi ve bu bilgi aktarımı için ayrılan süre" (URL-1, 2018) olarak tanımlanmıştır.

Görsel Sanatlar Dersi: Türk Dil Kurumu sözlüğünde; "Ressamlık, oymacılık, heykeltçilik, mimarlık vb. sanatlar, plastik sanatlara" (URL-2, 2018) ait bilgilerin, öğretmenlerce öğrencilere ayrılan belirli bir sürede aktarımıdır.

Öğretmen (Görsel Sanatlar Öğretmeni ve Sınıf öğretmeni): 17.04.2015 tarih ve 29329 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine göre;

Öğretmen, Bakanlığa bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürütmek üzere ilgili mevzuatı çerçevesinde öğretmen kadrosuna atananları... *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*, öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken genel bilgi, beceri, tutum ve değerleri olarak tanımlanmıştır.

26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı, Resmi Gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre;

Öğretmen, Madde 43 – (1) Okul öncesi ve ilköğretim kurumu öğretmenleri, kendilerine verilen grup/sınıf/şubede eğitim ve öğretim faaliyetlerini, eğitim ve öğretim programında belirtilen esaslara göre planlamak ve uygulamak, ders dışında okuldaki eğitim ve öğretim işlerine etkin bir biçimde katılmak ve bu konularda mevzuatta belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.... (3) (Değişik: RG-16.6.2016-29744) İlkokullarda bütün derslerin sınıf öğretmenlerince okutulması esastır. Ancak Yabancı Dil ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri okulun kadrolu alan öğretmenlerince okutulur. Okulda kadrolu alan öğretmeni bulunmaması durumunda; bu dersler aynı eğitim bölgesinde, yoksa diğer eğitim bölgelerindeki kadrolu alan öğretmenlerince okutulur. İhtiyacın kadrolu alan öğretmenlerince karşılanamaması durumunda, bu dersleri okutmak üzere, mezun olduğu yükseköğretim programı itibarıyla atamaya esas olan alana öğretmen olarak atanabilme şartlarını taşıyanlar ek ders karşılığı görevlendirilebilir. Bu şekilde de ihtiyacın karşılanamaması durumunda bu dersler yükseköğrenimlerini söz konusu alanlarda yapan sınıf öğretmenleri veya sınıf öğretmeni olup bu alanda hizmet içi eğitim sertifikası almış öğretmenler tarafından ders değişimi yolu ile de okutulabilir. Bunun da mümkün olmadığı durumlarda bu dersler sınıf öğretmenince okutulur.

Talim ve Terbiye Kurulunun 20.02.2014 tarih, 9 sayılı ve Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları konulu kararına göre;

Öğretmen, Yükseköğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi olarak yetişmiş olan, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları ile kurs ve seminerlerde eğitim-öğretim hizmetlerini yürüten kişiyi ifade eder.

Tablo 1. Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları

Sıra no	Atamaya esas olan alan	Mezun olduğu yükseköğretim programı / fakülte	Okutacağı dersler
29	Görsel Sanatlar (Değişik: 14.08.2014 tarih ve 74 sayılı TTKK) (Değişik: 18.08.2015 tarih ve 74 sayılı TTKK) (Değişik: 18.09.2015 tarih ve 89 sayılı TTKK) (Değişik: 13.06.2018 tarih ve 89 sayılı TTKK) (Değişik: 09.08.2018 tarih ve 101 sayılı TTKK) (Değişik: 12.09.2018 tarih ve 122 sayılı TTKK)	1. Resim Öğretmenliği 2. Resim – İş Öğretmenliği 3. Resim (*) 4. Geleneksel Türk Sanatları (*) 5. Geleneksel Türk El Sanatları (*) 6. Görsel Sanatlar Bölümü (*) 7. Resim Ana sanat Dalı (*) 8. Heykel (*)	*Görsel Sanatlar *Sanat Tarihi *Görme Engelliler Okulları Modelaj-İş *Güzel Sanatlar Liselerinin Görsel Sanatlar alanı ile ilgili dersleri *Diğer alanların Görsel Sanatlar ile ilgili dersleri *Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar v.b) (Ortaokul) *Ebru *Özel eğitim programının uygulandığı özel eğitim okul ve sınıflarında okutulan Görsel Sanatlar ve El Becerileri
75	Sınıf Öğretmenliği	1. Sınıf Öğretmenliği 2. Üstün Zekâlılar Öğretmenliği	İlkokulların 1-4'üncü Sınıf Dersleri

Kaynak: Talim ve Terbiye Kurulu, 20.02.2014 tarih, 9 sayılı ve Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları

1. 6. Araştırmanın Özgün Değeri

Araştırma ile İlköğretim kurumlarının ilk kademesinde (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersinin tarihsel gelişimi irdelenerek, dersin müfredatlardaki gerçek yeri ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından derse verilen önem ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Özel yetenek alanı olarak ifade edilen ve farklı öz yeterliğe sahip olunması gereken görsel sanatlar dersine; ilköğretim kurumlarının ilk kademesinde (1. 2. 3. 4. sınıflar) neden görsel sanatlar öğretmenin girmediği, sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerinin bakış açılarıyla değerlendirilmiştir.

Tarihsel gelişiminin ortaya çıkarılması, taslak ölçme aracının uygulanması ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerle bilimsel birikime katkı yapılacağı ve Milli Eğitim Bakanlığına genel olarak tavsiye niteliğinde ve norm fazlası görsel sanatlar öğretmeni sorunu çözümüne yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2. 1. 1. Sanat

Sanat, zihnin kabiliyetlerini beceriler yoluyla farklı materyaller kullanarak, özgün düşünceler, kıvrak ve ince bir zekâyla estetik boyutta işleme faaliyetidir. Akdoğan (2001), sanat sadece sanatçının duygu yoğunluğunu ayarlayarak gerçek güzelliği içtenlikle aradığı bir faaliyet değildir; bunların yanında aklın, ruhun ve düşüncelerin etkili ve koordineli kullanıldığı bir faaliyettir. Sanat toplumda sağlıklı ve nitelikli bireylerin gelişimine katkı sağlar. İlhan (1994), “Yaşamı yüceltmek, daha anlamlı kılmak sanatla olanaklıdır. Sanat insana yaşamının her kesiminde güç ve zevk verebilir” (s. 67). Koç (2008), “Sanat, bireysel açıdan duyguların, düşüncelerin, hayallerin ve insanın kendini gerçekleştirme, kendi iç özelliklerini keşfetmesinin bir aracı; toplumları yüceltmede ve onları kaynaştırmada bütünüleyici bir özelliğe sahiptir” (s. 1).

2. 1. 2. Eğitim

Nitelikli bireyin vücut bulması için yapılan bütün uğraşlara, bu uğraşlarda paydaş olan tüm birimleri kapsayan değerler sarmalına eğitim adı verilebilir. “Eğitim bir toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurmasının en önemli araçlarından biridir” (Özsoy, 2015, s. 13). Eğitim, Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğünde; “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (URL-3, 2019) olarak tanımlanmıştır.

2. 1. 3. Sanat Eğitimi

Günümüz toplumlarında sanat eğitiminin önemi fark edilmiş ve ülkelerin eğitim politikalarında yer almıştır. Dilmaç ve İnanç (2013), “Temelde bireyin yaratıcılığının geliştirilmesini amaçlayan sanat eğitimi, bireyin araştırmacı yönünü keşfetmesini sağlayan, estetik duyarlılığın gelişmesine yardımcı olan bir alandır” (s. 383). Erbay (2013), “İnsanın kendini yönlendirmesi ve zenginleşmesi için yeni bir bütün olarak gelişmesi, ancak sanatsal çabalarla yakalanabilir.... Sanat eğitimi, birey ve toplulukların sanatsal ve kültürel açıdan yetiştirilmesi ile ilgilidir” (s. 77). Kahraman (2014), “Sanat eğitimi bugün bir

zevk, duygu ve güzel biçimler yaratmanın yanı sıra özgün, atak, çağdaş düşünceler üretmeyi öngören yaratıcı bireyler yetiştiren zihinsel etkinlikler süreci olarak görülmektedir” (s. 223). “Sanat eğitimi, sevgi ve saygıyı, öğrencinin kendini özgürce ifade etmesi ilkesi ile birleştirme ve bunları soyut kavramlar olmaktan çıkararak yaşamın her alanına dâhil etme sorumluluğu içindedir” (MEB, 2014, s. 7). Sanat eğitiminin amacını, Buyurgan ve Buyurgan (2012), “Sanat eğitimi ile görsel algısı gelişmiş, kendini sanatsal yollarla ifade edebilen, içinde yaşadığı kültürü önce tanıyan, öğrenen, koruyan ve gelecek nesillere taşıma sorumluluğunu üstlenen, dünya kültür mirasına saygılı, yaratıcı ve yapıcı bireyler yetiştirilmesi hedeflenir” (s. 5) şeklinde açıklamaktadır. Ateş (2007), “Sanat eğitiminin amacı, yeniliği, yaratıcılığı beslemek, kişisel yetilerin gelişimi için gerekli ortamları oluşturmaktır” (s. 2).

Sanat eğitiminin gerekliliği üzerine Alakuş (2003), ilköğretim öğrencilerinden başlamak üzere genç kuşaklara çağdaş sanat eğitimi verilmelidir. Bu eğitimle gençler hareketlilik kazanarak sağlıklı toplum için yapı taşları haline gelebilir. Alakuş (2003), “Sağlam bir sanat eğitimi almayan çocuklar aslında dengeli ve kapsamlı bir genel eğitimden yoksun bırakılmakta ve birçok eğitimsel söylev ve araştırmaların dışında tutulmaktadır” (s. 3). Ayaydın ve Kurtuldu (2010), “Bireylerin eksiksiz yetişebilmesi için ve geleceğe daha hazırlıklı olabilmesi için sanat eğitiminin gerekliliği her geçen gün daha çok gündeme gelmektedir” (s. 202). Öztürk (2007), sanat eğitiminin çocuğun en güvenilir gelişme alanı olduğunu ifade eder ve bireyleri kendi başlılığından kurtarıp, hayatına değer katması için sanat eğitiminin gerekli olduğunu savunur.

2. 1. 4. Görsel Sanatlar Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretmeni

Sanat eğitimi alanlarından biri, görsel sanatlar eğitimidir. Her bireyin olumlu değer kazanacağı bir eğitim alanıdır. Akdoğan (2001), “İnsanın sanat dallarından birisinde eğitilmesi olayı çok hassas, ciddi ve önemli bir hadisedir” (s. 217). (Genç, 2002’den akt; Kahraman, 2014, s. 222), “Sanatta dinamik bir etkinlik örneği olan resim; okullarda öğrencilerin seçme, yorumlama, yenileme, çizme, boyama, inşa etme öğeleri ile birleşerek anlamlı bir bütün oluşturmalarını sağlar“.

Görsel sanatlar eğitimi, müfredatlarımızda yer alan görsel sanatlar dersi ile öğrencilere verilmektedir. Özsoy (2015), “Görsel sanatlar eğitimi aynı zamanda algılama ve düşüncenin çok çeşitli yollarını, temellerini öğretmek öğrencilere yardım eder” (s. 39). Görsel sanatlar dersi öğrenciyi olumlu yönde geleceğe hazırlamaya katkı sağlamaktadır. Sezer (2001), “Bu ders çocuğun yeteneklerini geliştirir, yapıcı, yaratıcı etkinliklerde sorumluluk duygusunu kazandırır” (s. 3). Artut (2004), ilkokul programlarına alt yapı

sağlayabilen görsel sanatlar dersinin, ana dersler olan matematik ve fen bilimleri dersleri gibi önemsenmediğini ve hak ettiği değeri alamadığını ifade etmektedir.

Batılılaşma etkisinin devam ettiği Osmanlı Devletinin son döneminde; görsel sanatlar dersi müfredatta yer almasına rağmen, hem derse, hem öğretmenlerine, hem de bu alanda öğretmen yetiştirilmesi politikalarına önem verilmediğini fakat Cumhuriyet ile birlikte bunun ters yönde değiştiği ifade edilmektedir. Tonguç (1932) göre, 1924 yılındaki Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu kabul edilinceye kadar, görsel sanatlar dersine de, görsel sanatlar öğretmenlerine de önem verilmiyordu. Bu kanunla birlikte elde edilen kazanım şu şekilde ifade edilmiştir; “Bütün muallim mekteplerindeki resim muallimlerine, derslerini okutan diğer meslektaşlarının taşıdıkları şahsiyet ve haysiyeti taşımak imkânı verilmişti” (Tonguç, 1932, s. 11-12). Tonguç (1932), ayrıca 1926 İlk Mektepler Müfredat Programının yapıldığı ve programın resim ve el işi derslerinin uygulanması için öğretmenlerin ilk kez yetiştirilmeye başlandığını ifade etmektedir. “Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş döneminde, resim-iş eğitimi açısından önemli uygulamaların başlatıldığı, eğitim sisteminin bütünlüğü içinde resim eğitimine özel bir yer verildiği ve kısa sürede büyük gelişmeler gerçekleştirildiği bilinmektedir” (Kurtuluş, 2002, s. 1).

İlk adı resim-iş olan ders, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.07.2005 tarih ve 192 karar sayısıyla görsel sanatlar olarak değiştirilmiştir.

1992 ile 2012 yılları arasında İlköğretim Kurumlarının ilk kademesindeki sadece 4. ve 5. sınıflardaki görsel sanatlar dersine, branş öğretmenlerinin girebilmesi olanağı tanınmıştır. 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren İlköğretim Kurumlarının ilk kademesindeki görsel sanatlar dersine tekrar sınıf öğretmenleri girmeye başlamıştır.

Görsel sanatlar eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği programlar çerçevesinde öğrencilere verilmektedir. Cumhuriyet öncesi hazırlanan programın yazarı İ. H. Tonguç'tur. “Türkiye Maarifçiliğinin ilk toplu eseri olan Tedrisatı İptidaiye Programının resim ve el işi kısımlarını yeni esaslara muvafık bir suretle kendim yazdım” (Tonguç, 1931, s. 9-10).

2. 1. 5. İlkokul Programları

İlköğretim kurumları ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersinin içeriği; Cumhuriyet sonrasında uygulanan 1924 İlk Mektepler Müfredat Programı, 1926 İlk Mektepler Müfredat Programı, 1936 İlkokul Müfredat Programı, 1948 İlkokul Programı, 1968 İlkokul Programlarıyla sınırlandırılmıştır. Bu programlar tüm dersleri kapsayan bütüncül yapıdadır. Bu programları teke tek inceleyelim.

2. 1. 5. 1. 1924 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programı

1913 Mekatib-i İptida'iyeye Ders Müfredatından vazgeçilip, 1924 programının uygulanma nedeni; Alp'e (2017) göre, öğrencilerin çoğunluğunun sadece beş yıl okuyabilecekleri ve bu beş yılda gerçek yaşamda sağlıklı kararlar alabilecek yurttaşlar yetiştirecek daha iyi bir programın uygulanması gerekliliğidir.

Bu programda *görsel sanatlar dersinin hedefleri (amaçları), ders öğretiminde dikkat edilecekler, programda gerekli açıklamalar, program uygulanmasıyla ilgili genel esaslar, derslerde öğretmen yaklaşımı, eğitim-öğretim prensipleri (ilkeleri), örnek günlük ve yıllık planlar, ölçme-değerlendirme* üzerine açıklamalar yapılmamıştır.

Görsel sanatlar dersi; 1. sınıf konuları 1. sınıfta işlenerek, 2. sınıfta tekrar edilerek; 3. sınıf konuları 3. sınıfta işlenerek, 4. sınıfta tekrar edilerek ve 5. sınıfta 5. sınıf konularıyla, haftada ikişer saat olmak üzere 2 yıl uygulanmıştır.

1. ve 2. sınıflarda işlenen konular;

Hayali resim (muallim tarafından mevzuları verilecek masal, hikaye, vaka tasvirleri), tabiattan resim (insan, hayvan, nebat, eşya), ezber resim (tabiattan yapılan eşyanın, ezber olarak tekrarı), tedrisi resim (hesap, hendese, lisan, tarih, coğrafya, tabiat tetkiki, ahlak... derslerine ait resimler; musavver vazifeler...), ihtiyari resim (mektepharicinde yaptırılan resimler) (Alp, 2017, s. 383).

3. ve 4. sınıflarda işlenen konular;

Hayali resim (muallim tarafından mevzuları verilecek masal, hikaye, vaka tasvirleri), tabiattan resim (insan, hayvan, nebat, eşya-bu sınıftan itibaren ameli olarak menazır ve gölge gösterilmeye başlanacaktır), ezber resim (tabiattan yapılan mevzuların, ezber olarak tekrarı), tedrisi resim (hesap, hendese, lisan, tarih, coğrafya, tabiat tetkiki, ahlak... derslerine ait resimler; musavver vazifeler...), iptidai resm-i tezyini idmanları (tabiattan resim derslerinde yaptırılan mevzuların tezyinatına tatbiki), iptidai resm-i hendesi (tezyinat-ı hendesiye, eşya-yı hendesiye, alat ve edevat-ı hendesiye resimleri), ihtiyari resim (mektepharicinde yaptırılan resimler) (Alp, 2017, s. 384).

5. sınıflarda işlenen konular;

Hayali resim (muallim tarafından mevzuları verilecek masal, hikaye, vaka tasvirleri), tabiattan resim (insan, hayvan, nebat, eşya-bu sınıftan itibaren ameli olarak menazır ve gölge gösterilmeye başlanacaktır), ezber resim (tabiattan yapılan mevzuların, ezber olarak tekrarı), tedrisi resim (hesap, hendese, lisan, tarih, coğrafya, tabiat tetkiki, ahlak... derslerine ait resimler; musavver vazifeler...), tezyini resim (tabii unsurlarla tezyinat-ı ibda ettirmek), hendesi resim (eşkal-i hendesiye ve eşya-yı hendesiye resimleri ve planları), sinai resimleri (makine resimleri, planları, maktaları; bina resimleri, maktaları; planları çizmek, planlar tadil ve ibda eylemek), ihtiyari resim (mektepharicinde yaptırılan resimler) (Alp, 2017, s. 384).

2. 1. 5. 2. 1926 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programı

1926 programının uygulanma nedeni; Alp'e (2017) göre, iki yıllık 1924 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programı uygulaması sonrası öğretmen ve müfettişlerden alınan raporlardaki tespitlerdir. *Bu programda örnek günlük ve yıllık planlar, ölçme-değerlendirme*

üzerine açıklamalar yapılmamıştır. Fakat hedefler ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir.

Görsel sanatlar dersinin hedefleri (amaçları); ilk mektepler öğrencinin renk ve şekilleri görebilmesini; gözlemlerini çizip, boyayıp, gölgelendirebilmesini; tecrübe etmesiyle yeni çalışmalar ortaya çıkarmasını; çizilenlerin ebatlarındaki ve renklerindeki farklılıkları yakalayabilmesini; güzeli görerek, keşfederek zevklerini geliştirmesini; milli sanat ürünlerindeki nakış ve oymaları hissetmelerini ve kendilerini irade yönünden geliştirmelerini sağlar (Alp, 2017).

Ders öğretiminde dikkat edilecekler, programda gerekli açıklamalar, program uygulanmasıyla ilgili genel esaslar, derslerde öğretmen yaklaşımı, eğitim-öğretim prensipleri (ilkeleri); öğretmenler sabırlı olmalıdır ve öğrencinin çalıştıkça güzel şeyler yapabileceğinden emin olmalıdır. Konuların her zaman basitten zora doğru seçilmesi doğru değildir. Zaman zaman değişiklik yapılabilir. Şu konular işlenebilir; ezber resim, hayali resim, tabiattan resim (yapraklar, basit çiçekler), tezyinattan resim, krokiler, sanayi dersleri (zanaatkarların kullandığı aletler). Öğrenci kopya resim yapmamalıdır. Tabiattan resim yaparken kullanılan materyal herkesçe görülebilmelidir. Üst sınıf öğrencilerine çeşitli resim görevleri verilebilir. Bütün sınıflarda kurşun kalem, kara kalem, sulu boya, renkli kağıt gibi malzemeler bulundurulmalıdır. Öğretmen rehberliğini öğrenci çalışması üzerinde yapmamalıdır. Etkinlik, resim kağıdın ortasına gelecek şekilde yerleştirilmelidir. Öğrenciler ve sınıf temiz düzenli olmalıdır. Öğrenci resim defterlerini sergi için saklamalıdır (Alp, 2017).

2. 1. 5. 3. 1936 İlkokul Müfredat Programı

1936 programının uygulanma nedeni; Cumhuriyet Halk Partisinin ulusal eğitim programında belirlediği genel ilkelerin uygulanmak istenmesidir. Ulusal eğitim, 1936 ilkokul programında Cumhuriyet Halk Partisi programıyla saptanmıştır (MEB, 1936).

1924 ve 1926 programlarında olduğu gibi bu programda da örnek günlük ve yıllık planlar, ölçme-değerlendirme üzerine açıklamalar yapılmamıştır. Fakat prensipler, hedefler ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir.

Eğitim-öğretim prensipleri; okuldaki her derste olduğu gibi görsel sanatlar derslerinde de ulusal amaçlar göz önünde tutulmalı, ulus-yurt-milli konular öğrencilere kavratılmalı, bu konulara yönelik ilgileri güncel tutulmalıdır. Öğrenci yurduna ve ulusuna karşı görev ve sorumluluk hissetmeli, sevmeli, saygı duymalı, ve vatanına hizmet etme aşkı yaşamalıdır (MEB, 1936).

Görsel sanatlar dersinin mülki hayatla ilişkisinin sağlanması için Cumhuriyet bayramlarında okul ve sınıflar etkinliklerle doldurulmalıdır (MEB, 1936).

Öğrenciler Türkiye mahsul haritası gibi yeni bir etkinlik yaparak okulu, yaratıcı çalışma alanı görmeleri sağlanmalıdır (MEB, 1936).

İlkokulun ilk evresinde görsel sanatlar dersine ihtiyaç olmayacağı kanısı olsa da, öğrencinin resim ve el işi dersinin kendine ait tekniklerini öğreneceği tek yer, ders saati ayrılmış olan bu derstir (MEB, 1936).

Çocuklar izlenimlerini, anlatılanları, çeşitli duygu ve düşüncelerini resim ve modelleme çalışmalarlarıyla ifade edebilmelidirler (MEB, 1936).

Çocuklar estetik güzelliği olanları ayırtedebilmelidirler. Öğrenciler estetik güzelliği olan ürünlerle karşılaşabilmelidirler (MEB, 1936).

Resim-İş dersinin hedefleri; öğrenci, izlenimlerini, duygularını, hayallerini kendi el becerisiyle çeşitli gereçlerle oluşturabilmesi ve yansıtabilmesi; öğrencinin güzellik kavramını anlaması, görebilmesi ve çizim yoluyla estetik zevkini ortaya koyabilmesi; sanat ve zanaat eserleri ile değersiz eşya arasındaki farklılığı kavrayabilmesi (MEB, 1936).

Programda gerekli açıklamalar; soyut konular çalışılmamalıdır. Çocuğun içten yaşayacağı, bileceği, gördüğü konulardan yola çıkılmalıdır.

- Birinci dönem Hayat bilgisinden, ikinci dönem bütün derslerden konular alınmalıdır.
- Diğer derslerin yardımcısı olan görsel sanatlar dersi, bilgilerin ayrıntılarıyla kazandırılmasında, konuların ifadesinde kullanılmalıdır.
- Öğrenciler konu olarak tamamen serbest bırakılmamalıdır.
- Her öğrencinin el-göz işbirliği, duygu ve düşünce yapısı farklı olduğu için basamak basamak gelişimlerinde öğretmen iyi rehberlik yapmalıdır.
- Çocuk ilgisine yönelik konular seçilmelidir.
- Çekingen ve cesaretli yapıda olabilen öğrenciler yapısına göre güdülenmelidir.
- Öğrenciler çok teknikle ve gereçlerle etkinlik yaparsa yetenekleri gelişir ve yeni yetenekleri ortaya çıkar.
- Öğrenci özelliğine ve isteğine göre resim konuları bulunmalıdır. Öğretmenin görevi, konu hakkında çocukların görgü ve bilgisini artırmak olmalıdır.
- Çocuğun geçirdiği ve bulunduğu gelişim basamağı tanınmalıdır, bilinmelidir.
- Görüldüğü gibi değil de çocuk bildiği gibi resim yapma durumlarında iyi rehberlik yapılmalıdır.
- Öğretmen tahtaya veya kağıda resim yapması, öğrenci resimlerini düzeltmesi faydasızdır. Öğretmen tabiat kanunlarını ve tekniği çok iyi açıklayabilmelidir.
- Öğretmen verilen konular üzerinde konuşarak, konuyu genişleterek, ayrıntıları hissettirerek öğrencinin zihnini açmalıdır.

• İlkokulun birinci devresinde; çocuğun daha önce gördüğü eşyayı, yaşadıklarını, duyduklarını imgeleyerek resmettiği ezber, hayali resimler yaptırılmalıdır. Tabiat resim ikinci devrede yaptırılmalıdır. Resme bakarak kopya yöntemine ise izin verilmeyecek ve itibarsızlığı anlatılacaktır.

- Dekoratif resim çalışmaları (motif çalışmaları) da yapılmalıdır.
- İkinci devrede basit kroki çalışmaları, sınaî çalışmaları, afiş çalışmaları yapılmalıdır.
- Resim kağıdının dengeli doldurulması probleminin çözümü için, doldurma ödevleri verilmelidir.

• Her sınıfta seviyeye göre seçilecek atık maddeler, kağıt, kum, çamur vb vasıtalarla üç boyutlu çalışmalar yapılacaktır.

- Yakın çevredeki sanat unsurlara etkinliklerde yer verilecektir.
- Öğrencinin temiz ve iyi iş çıkarabilmesi yolunda rehberlik yapacaktır.
- Gezilerde sanatsal değeri olan eserler, sergiler, müzeler ziyaret edilecektir.
- Eserler panolarda teşhir edilecektir.
- Resim derslerinde sulu boyalar, toz boyalar kullanılacağı için okullarda bulundurulacaktır ve toz boyalar yapıştırıcı maddeyle kullanıma hazır hale getirilecektir (MEB, 1936).

A

**TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İLK ÖĞRENİM DİPLOMASI**

DIPLOMA NO 84 OKUL NO 127

5. sınıflı GEBEME OKULUNDA ilk öğrenimini bitirerek 1937 yılında dersleri sonunda yapılan sınavda kazandığı dereceler gösterilmiş olan HALİM BOZYURT bu diploma 1937 yılı MAYIS ayının YIRMINCI günü verilmiştir.

Tasdik olunur.

Kültür direktörü
S. Karatoprak

Adı	HALİM
Babasının adı	HAMİ
Soy adı	BOZYURT
Doğduğu yer	GEBEME
Doğduğu yıl	34T
İli	ORDU
İlçesi	MESUDİYE
Kamunu	GEBEME
Köyü	GEBEME

GIDIŞ VE HAL İYİ

DERSLER	DERECELER	DERSLER	DERECELER
Çizim	İYİ	Edebiyat - Eşya	İYİ
Tarih - Coğrafya	İYİ	Kesim - Çişi	İYİ
Yurtbilgisi	İYİ	Cimnastik	P. İYİ
Hesap - Hendese	İYİ	Musiki	P. İYİ
Hayatbilgisi	İYİ	Ev idaresi	İYİ

Baş öğretmen
Sınıf öğretmeni

5478

Resim 1. 1937 yılına ait ilköğrenim diploması.

2. 1. 5. 4. 1948 İlkokul Programı

1948 programının uygulanma nedeni; Arslan'a (2000) göre, şehir ilkokullarında ve köy mekteplerinde uygulanan iki ayrı programın birleştirilmesi yönünde öğretmenlere uygulanan anket neticesidir. *1924, 1926 ve 1936 programlarında olduğu gibi bu programda da örnek günlük ve yıllık planlar, ölçme-değerlendirme üzerine açıklamalar yapılmamıştır.* Fakat prensipler (ilkeler), hedefler ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir.

İlkokulun eğitim ve öğretim ilkeleri; "İlkokulda her dersin milli hayat ile ilgisinin sağlanmasına ve milli hayata bağlanmasına geniş ölçüde dikkat edilmelidir...Resim-İş derslerinde okulu ve dersaneleri donatmak için gerekli şeyler hazırlanacak..." (Gümüştay, 1948, s. 5).

"İlkokul, çocuklara fikirlerini ve duygularını türlü yollarda ifade etme imkanlarını vermelidir.... Çocuklara okudukları, gördükleri veya kendilerine anlatılan bir şeyin, bir olayın resimleri veya türlü maddelerden modelleri yaptırılır" (Gümüştay, 1948, s. 15).

Dersin amaçları; bu programdaki bazı amaçlar, 1936 programındaki amaçlarla aynıdır. Türk Milli Eğitiminin kişisel bakımdan amacı; güzel sanatları ve tabiatı seven insan yetiştirmektir (Gümüştay, 1948).

Öğrenci, izlenimlerini, duygularını, hayallerini kendi el becerisiyle çeşitli gereçlerle oluşturabilmesi ve yansıtabilmesi; öğrencinin güzellik kavramını anlaması, görebilmesi ve çizim yoluyla estetik zevkini ortaya koyabilmesi; sanat ve zanaat eserleri ile değersiz eşya arasındaki farklılığı kavrayabilmesi (Gümüştay, 1948).

Öğrencilerin resim dersi öğretmenlerine sevgi ve saygı duygularını artırmak, toplumdaki işlevinin, yerinin kavranabilmesini sağlamak; olumlu kişilik gelişimiyle yapıcı ve yaratıcı karakterde, sorumluluk sahibi, dayanışmacı olmalarını sağlamak; zorluklara karşı mücadeleci olmalarını sağlamak; kendi güç ve yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak; çevresini daha yaşanabilir kılmak; yurt ve ulus sevgisiyle hizmet duygusunu geliştirme; planlı çalışma alışkanlığı kazandırabilme (Gümüştay, 1948).

Programda gerekli açıklamalar; bu programda yapılması gerekenler, açıklamalar; 1936 programı ile birbirine benzemektedir.

- Soyut konular ödev olarak verilmemelidir.
- Birinci dönem Hayat Bilgisinden, ikinci dönem bütün derslerden konular alınmalıdır.
- Öğrenciler konu olarak tamamen serbest bırakılmamalıdır.
- Her öğrencinin el-göz işbirliği, duygu ve düşünce yapısı farklı olduğu için basamak basamak gelişimlerinde öğretmen iyi rehberlik yapmalıdır.

- Çocuk ilgisine yönelik konular seçilmelidir.
- Çekingen ve cesaretli yapıda olabilen öğrenciler yapısına göre güdülenmelidir.
- Öğrenciler çok teknikle ve gereçlerle etkinlik yaparsa yetenekleri gelişir ve yeni yetenekleri ortaya çıkar.
- Öğrenci özelliğine ve isteğine göre resim konuları bulunmalıdır.
- Çocuğun geçirdiği ve bulunduğu gelişim basamağı tanınmalıdır, bilinmelidir.
- Öğretmen tahtaya veya kağıda resim yapması, öğrenci resimlerini düzeltmesi faydasızdır. Öğretmen tabiat kanunlarını ve tekniği çok iyi açıklayabilmelidir.
- Öğretmen verilen konular üzerinde konuşarak, konuyu genişleterek, ayrıntıları hissettirerek öğrencinin zihnini açmalıdır.
- İlkokulun birinci devresinde; çocuğun daha önce gördüğü eşyayı, yaşadıklarını, duyduklarını imgeleyerek resmettiği ezber, hayali resimler yaptırılmalıdır. Tabiatın resim ikinci devrede yaptırılmalıdır. Resme bakarak kopya yöntemine ise izin verilmeyecek ve itibarsızlığı anlatılacaktır.
- İlkokulun ikinci devresinde; basit krokiler, taslak çizimler yaptırılacak. Afiş örnekleri gösterilerek afiş çalışmalarını yaptırılacak
- Resim kağıdının dengeli doldurulması probleminin çözümü için, doldurma ödevleri verilmelidir.
- Her sınıfta seviyeye göre seçilecek atık maddeler, kağıt, kum, çamur vb vasıtalarla üç boyutlu çalışmalar yapılacaktır.
- Yakın çevredeki sanat unsurlarına, motiflere etkinliklerde yer verilecektir.
- Öğrencinin temiz ve iyi iş çıkarabilmesi yolunda rehberlik yapacaktır.
- Gezilerde sanatsal değeri olan eserler, sergiler, müzeler ziyaret edilecektir.
- Eserler panolarda teşhir edilecektir (Gümüştay, 1948).

2. 1. 5. 5. 1968 İlkokul Müfredat Programı

1968 programının uygulanma nedeni; Arslan'a (2000) göre, mevcut 1948 programının 1957'de küçük değişikliğe gidilse de, uygulanırken yaşanan aksaklıklar, eğitimdeki yeni gelişmeler, sosyal hayattaki değişiklikler, 12.01.1961 tarih ve 10705 sayılı 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun getirdiği yaklaşımlardır.

Bu programda, eğitim-öğretim prensipleri (ilkeleri), örnek günlük ve yıllık planlar, ölçme-değerlendirme üzerine açıklamalar yapılmamıştır.

Programda ilköğretimin amaçları:

Türk Milli Eğitiminin kişisel yönden amaçları; boş zamanlarını, kendisine ve topluma yararlı olacak şekilde ... güzel sanatlar, ... gezi, ... başka yollarla değerlendiren, ... tarihi anıt veya eserlere ilgi ve saygı duyan ve onları koruyan, ... milli

ve insani ruhu aksettiren güzel sanat eserlerini seven, bunların ruh gelişimindeki önemini kavrayan, ... güzel sanat hareketiyle yakından ilgilenen, bunların yurt içinde ve dışında yayılmasına ve sevilmesine çalışan insan yetiştirmektir (MEB, 1968, s. 2).

İlköğretim görmüş yurttaş, tabii güzelliklere ve güzel sanat eserlerine karşı ilgi ve hayranlık duymayı öğrenmiştir.

- Çevresindeki tabiat güzelliklerinin farkına varır.
- Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini tanır, bunlara karşı hayranlık duyar.
- Çevresini güzelleştirmeye gayret eder.
- Milli ve mahalli el sanatlarını, müziği ve oyunları öğrenmeye çalışır.
- Güzel sanatların, hissi hayatı zenginleştirmedeki önemini ve Türk toplumunun çağdaş uygarlık dünyası içinde yerini almasındaki büyük rolünü kavrar, gerçek bir değer taşıyan güzel sanat eserleri ile kötü, soysuzlaşmış olanlarını ayırt edebilme gücünü kazanmaya çalışır.
- Boş zamanlarını iyi kullanmada anlayış ve alışkanlıklar kazanmıştır.
- Resim yapmak, bir müzik aleti çalmak, koleksiyon yapmak, dikiş dikmek vb. bazı etkinliklerin kendisine çok şeyler kazandıracığına inanır. Bu türlü bir etkinliği hayati boyunca zevkle devam ettirmeye çalışır.
- Başarılı olduğu zaman aşırı öğünmelerden sakınmayı, başarısızlık karşısında ümitsizliğe düşmemeyi öğrenmiştir.
- Başarının, kişinin yetenek ve ilgisiyle sınırlı olduğu gerçeğini kabul eder (MEB, 1968, s. 3-5).

Programının uygulanmasıyla ilgili genel esaslar; “Çocuğa gereksiz bilgiler vermek yerine, kendi kendine etkin olması sağlanmalı ve ona gerekli rehberlik yapılmak suretiyle eğitim amaçlarına uygun davranışların kazandırılmasına çalışılmalıdır” (MEB, 1968, s. 17).

“Çalışmaları, eğitim amaçlarına ulaştırmada kullanılacak metot ve teknikler çok önemlidir” (MEB, 1968, s. 20).

Kendi kendine çalışma saatleri için:

Yaratıcı sanat çalışmaları – Çocuklar, çeşitli sanat gereçleriyle çalışarak resimler yapabilirler; resim boyayabilirler. Çeşitli kağıt işleri, yapıştırma modelleri; çamur, tel, ağaç işleri; oyma, dokuma, dikiş, örgü, sepet örme, bayram ve tatil hediyeleri hazırlama, dersliği süsleme; flüt ve benzeri müzik aletleriyle koro halinde sanat çalışmaları yapma gibi etkinliklerde bulunabilirler (MEB, 1968, s. 23).

Beceriler ve çeşitleri; “Resim, şekil vb. görsel araçlardan bilgi edinmenin yollarını öğrenmek, ... Kil, çamur, boya, tahta, karton, mukavva, bez, tel gibi çevrede bulunabilecek gereçlerle maksadını ifade edebilmek...” (MEB, 1968, s. 25). Beceriler kazandırılır ve geliştirirken göz önünde bulundurulacak hususlar; yetenek yönünden ileri olanın övünme ve geri olanın aşağılık duygusu geliştirmemelerine dikkat edilmeli; öğrencilere farklı derslerde farklı beceriler, yetenekler gösterilebileceğini örneklerle ifade edilmeli, herkesin değişik yeteneklere sahip olabileceği açıklanmalı; öğrenciler becerileri yönünden desteklenmeli, kabiliyetli olanlarla ilgilenilmeli, rehberlik yapılmalı; öğrencilerin gelişim basamakları dikkate alınarak planlamalar yapılmalı ve konular seçilmelidir (MEB, 1968).

Resim-İş dersinin amaçları:

Çevre ile ilgili gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını, düşüncelerini ve heyecanlarını resim-iş çalışmalarıyla ifade ederler.

- Bu çalışmalarla hem kendi çabalarını değerlendirmeyi hem de çevrelerindeki eserleri ve tabii güzellikleri görmeyi ve korumayı öğrenirler. Böylece öğrenciler güzeli, iyiyi ve sağlamı, faydalı ve görebilme güçleri nispetinde okullarındaki ve çevrelerindeki çirkinlikleri giderme yeteneği kazanırlar.
- El işi çalışmalarıyla yapıcılık, yaratıcılık yönlerini geliştirirler.
- İş yapma ve bir eseri meydana getirme yönünden gelişirken rastladıkları zorlukları irade ve güçleri ile yenmeyi, nefse güveni öğrenirler.
- Çevrelerindeki maddeleri günlük hayatta kullanılan faydalı eşyalar yapımında değerlendirmeyi öğrenirler.
- İş sever, işin lüzumuna ve önemine inanır, türlü işlerde çalışan insanların çevrelerinin refah ve saadetine nasıl hizmette olduklarını kavrayarak onlara karşı sevgi ve saygı duymayı öğrenirler.
- Küçük yaştan başlayarak metotlu ve planlı çalışma, sorumluluk yüklenme ve başkaları ile işbirliği yapma, yardımlaşma ve dayanışma alışkanlıkları kazanırlar.
- Kendi kendilerini tanıyarak gizli, güç ve yeteneklerini keşfetmeye çalışırlar.
- İçinde yaşadıkları çevrenin ihtiyaç ve imkanlarını inceleyerek, burasını varlıklı, rahat ve daha güzel bir hale getirme isteği duyarlar.
- Zamanlarını değerlendirme, enerjiden, malzemedan, zamandan yararlanma ve devamlı çalışma, verimi artırma alışkanlıklarını; kendi eşyalarını, okul eşyasını ve memleket malını iyi kullanma anlayışını, ailelerine, yurduna, milletine hizmet ülküsünü kazanırlar (MEB, 1968, s. 216).

Programda açıklamalar; yapılması gerekenler ve açıklamalar, 1936 İlkokul Müfredat Programı ve 1948 İlkokul Programı ile birbirine benzemektedir.

- Ders haftalık olarak iyi planlanarak işlenmelidir. Soyut konular ödev olarak verilmemelidir.
- Birinci dönem Hayat Bilgisinden, ikinci dönem bütün derslerden konular alınmalıdır.
- Öğrenciler konu olarak tamamen serbest bırakılmamalıdır.
- Diğer derslerde görsel sanatlar çalışmalarından faydalanılmalıdır.
- Her öğrencinin el-göz işbirliği, duygu ve düşünce yapısı farklı olduğu için basamak basamak gelişimlerinde öğretmen iyi rehberlik yapmalıdır.
- Çocuk ilgisine yönelik konular seçilmeli ve yetenek düzeyleriyle takipleri sağlanmalıdır
- Çekingen ve cesaretli yapıda olabilen öğrenciler yapısına göre güdülenmelidir.
- Öğrenciler çok teknikle ve gereçlerle etkinlik yaparsa yetenekleri gelişir ve yeni yetenekleri ortaya çıkar.
- Öğrenci özelliğine ve isteğine göre resim konuları bulunmalıdır.
- Çocuğun geçirdiği ve bulunduğu gelişim basamağı tanınmalıdır, bilinmelidir.
- Öğretmen tahtaya veya kağıda resim yapması, öğrenci resimlerini düzeltmesi faydasızdır. Öğretmen tabiat kanunlarını ve tekniği çok iyi açıklayabilmelidir.

- Öğretmen verilen konular üzerinde konuşarak, konuyu genişleterek, ayrıntıları hissettirerek öğrencinin zihnini açmalıdır.

- İlkokulun birinci devresinde; çocuğun daha önce gördüğü eşyayı, yaşadıklarını, duyduklarını imgeleyerek resmettiği ezber, hayali resimler yaptırılmalıdır. Tabiatın resim ikinci devrede yaptırılmalıdır. Resme bakarak kopya yöntemine ise izin verilmeyecek ve itibarsızlığı anlatılacaktır.

- İlkokulun ikinci devresinde; basit krokiler, taslak çizimler yaptırılacak. Afiş örnekleri gösterilerek afiş çalışmalarını yaptırılacak

- Resim kağıdının dengeli doldurulması probleminin çözümü için, doldurma ödevleri verilmelidir.

- Her sınıfta seviyeye göre seçilecek atık maddeler, kağıt, kum, çamur vb vasıtalarla üç boyutlu çalışmalar yapılacaktır.

- Yakın çevredeki sanat unsurlarına, motiflere etkinliklerde yer verilecektir.
- Öğrencinin temiz ve iyi iş çıkarabilmesi yolunda rehberlik yapacaktır.
- Gezilerde sanatsal değeri olan eserler, sergiler, müzeler ziyaret edilecektir.
- Eserler panolarda teşhir edilecektir (MEB, 1968).

Uygulanırken gözönünde tutulması gereken hususlar; büyük ambalaj kağıtlarına resim yapılmalıdır.

- Suluboya, guaj boya ile çalışılmalı ve büyük fırçalar kullanılmalıdır. Öğrenciler bildiği renklerle başlamalı ve kendi çalışmalarında elde edecekleri karışım renkleri keşfetmelidir.

- Boyaların öğrenci ve öğretmene hazırlanması sağlanmalı.
- Her çeşit malzemedan yararlanılabilir.
- Öğrenciyi yoran, zorlayan büyütme ve kopya etme çalışmalarından kaçınılmalıdır.
- Yetenekli öğrencilere yüklenilmemeli, veli yardımını alınmaması sağlanmalıdır.
- Ders saatleri peş peşe işlenmelidir.
- Panolar olmalı, eserler sık sık değiştirilerek bu panolarda sergilenmelidir
- Kitaplıklarda röprodüksiyon eserler bulunmalı ve sergilenmelidir.
- Öğrenci seviyesinin üstünde beklentide bulunulmamalıdır. Sabırlı olunmalı ve rehberlik edilmelidir.

- Kişilik gelişiminde, öğrencinin kendisini dinleyebilmesinde, iyi alışkanlıklar edinmesinde rol oynayan ders, küçümsenmemelidir.

- İmkanlar dahilinde grafik çalışmalarına da yer verilebilmelidir (MEB, 1968).

14.06.1973 tarihinde, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu kabul edilmesiyle, Türk Milli Eğitim Sistemi kapsayıcı, düzenleyici daha koordine edici hale getirilmeye çalışılmıştır.

2. 1. 6. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersi Öğretim Programları

1992 İlköğretim Kurumları Resim-İş Öğretim Programı, 2006 Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar), 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul), 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul) programlarıyla sınırlandırılmıştır.

2. 1. 6. 1. 1992 İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı

Cumhuriyet döneminde ilk kez görsel sanatlar dersi üzerine bir program geliştirilmiştir ve bütüncül İlkokul programlarının dışında yer almıştır. 1992 programının uygulanma nedeni; Oğuz ve Akhun'a (2015) göre, program geliştirmedeki süreklilik ilkesi ve bilimsel alandaki gelişimlerin eğitime yansımalarıdır.

Bu programda örnek yıllık planlar, ölçme-değerlendirme üzerine açıklamalar yapılmamıştır. Yetersiz düzeyde örnek günlük plan (işleniş) mevcuttur. Prensipler (ilkeler), hedefler (amaçlar) ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir. Sınıfsal bazda işlenecek konulara yer verilmiştir.

Dersin genel amaçları:

Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgiler kazandırabilme,

- Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme,
- Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme,
- Her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme,
- Düşünceleri gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme,
- Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme,
- Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme,
- Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme,
- Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme,
- Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme,
- Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkılarını sağlayabilme,
- Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve iş birliği, dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilme,
- Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını kavrayabilme,
- Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme,

- Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme,
- Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme,
- Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme (MEB, 1992, s. 5).

Genel açıklamalar; yaratıcı güçlerin ortaya çıkarıldığı ve estetik eğitimin uygulama alanı olan görsel sanatlar dersi boş zamanları değerlendirme faaliyeti olarak görülmemelidir.

- Görsel sanatlar eğitimi, eğitim içinde benzersiz özel kuralları, yöntemleri olan ve öğrencilerin algılama, düşünme ve bedensel eylemleriyle sürece katıldığı bir alandır.

- İlkokul çocuğunun hareketli kıpır kıpır yapısı ve duygusal dünyasının etkenlere açık halde olması görsel sanatlar eğitiminin kolay verilmesini sağlar.

- Estetik eğitimle ilkokul çocuğu sanat eserlerinden, doğadan zevk alır, çevresine saygıyla bakar ve çevresini güzelleştirir. Kendi değerinin farkına varır, çevresini ve dünyayı tanır.

- Çocukların yaptıkları resimler zihin ve çizgisel gelişim hakkında fikir verir. Kendi bütünlüğüne kavuşmasını sağlar ve toplumla kaynaştırır.

- Teknolojinin etkisiyle duyarsızlaşan, yaratıcılığı azalan insanın ruhuna hitap ederek insani nitelikleri anımsamasını sağlar.

- Çocuk çalışmalarla doğa-insan ilişkilerini, yaşam zenginliğini görür. Yetiştğinde hayatın güzelliğini fark etmiş, sanattan haz duyan, mesleğinin yanında yetenekleriyle farklı alanlarda eserler ortaya koyabilen insan ortaya çıkar (MEB, 1997; MEB, 1992).

Resim-İş eğitiminin ilkeleri; her çocuğun yaratıcı olduğu unutulmamalıdır.

- Bireysel farklılıklar ve kişisel özellikler göz önünde tutulmalıdır
- Farklılıklarından kurtulmaları ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için çok çeşitli gereçler kullanılmalı, iki ve üç boyutlu etkinliklere yer verilmelidir.

- Ders başka derslerin araç-gereç yapımı, onarımı olarak uygulanan ders olmamalıdır. Diğer derslerin devamı şeklinde de düşünülmemelidir.

- Çocuğu yaratıcılığa sevk etmelidir
- Konular öğrencinin alakasına, düşlerine ve gelişim basamağına ve öz dünyasına uygun seçilmeli, çevresinin güncelliğini takip etmelidir

- Çocuk eserleri büyüklerin gözüyle değerlendirilmemelidir.
- Sanat değeri özeliğı taşımayan ve özgün tasarım çeşitliliğı olarak sunulmayan unsurlar ilgiyi dağıtacağından ve estetik bakış açısına zarar vereceğinden kaçınılmalıdır.

- Değerlendirmede çocuğun başlangıçtan sonuna kadarki gelişimi dikkate alınmalıdır.

- Eserler sergilenerek çocuğun başarıdan haz duyması sağlanmalıdır.

• Sıkıcı olan kuru bilgiler uygulamalar esnasında verilmelidir. Çocuğun ilgisi kendini merkezde gördüğünden kendisindedir dolayısıyla kendi üslubunca evrenini biçimlendirmesine destek olunmalı ve olumsuz yargılardan, değerlendirmelerden kaçınılmalıdır (MEB, 1997; MEB, 1992).

Programda göz önünde tutulması gereken hususlar ve programının uygulanmasıyla ilgili genel esaslar; sanat eğitimcisi çocukları her yönleriyle tanımalı ve yol haritasını belirlemelidir.

- İsteksiz öğrencileri cesaretlendirmelidir.
- Baskıcı ve katı olunmamalıdır.
- İlk kademedeki ilgi toplama problemi nedeniyle sık sık gereçler, teknikler değiştirilmeli ve çalışma alanı zenginleştirilmelidir.

- Eserde yanlış yapılan oluşturulan çizgiler, hatlar söyleyerek değil uygulatarak düzelttirerek yaptırılmalı ve doğruyu bulmaları sağlanmalıdır.

- Çevresindeki dünya düşsel dünyalarıyla zenginleştirilerek konu olarak uygulanmalıdır.

- Masallar ve öyküler konu olarak seçilebilir.
- Sözsüz müzik ritmiyle çocuk çalışmalıdır.
- İkinci devrede düşsel dünyasından ayrılan ve gerçek dünyayı algılayarak umutsuzluğa düşen çocuğa doğrudan doğruya modele bakarak çalışma yaptırılmamalıdır.

- Konu özellikleri verilerek aydınlatılmalıdır.
- Nesneleri kendi renkleriyle kullanmaya başlayan çocuğa yapısal çalışma yaptırılmamalıdır.

- Çeşitli tasarımlar ve heykelcikler yaptırılabilir.
- Tarihi ve sanatsal eserleri incelemeleri sağlanmalıdır.
- Taklitten uzak durulmalıdır (MEB, 1997).

Derslerde öğretmen yaklaşımı; öğrencinin özgün ve bağımsız çalışması sağlanmalıdır.

- Öğrenci çalışmaları düzeltilmemelidir.
- Çeşitli kaynaklara bakarak resim yaptırılmamalıdır.
- Öğrenci cesaretlendirilmelidir.
- Değerli olanın kopya değil, özgün çalışma olduğu vurgulanmalıdır.
- Çocuğa karşı sert tavırlar takılmamalıdır.
- Serbest konuyla öğrenci baş başa bırakılmamalıdır.
- Çocuk seviyesine göre çalışma yapılmalıdır.
- Yaratıcılık için çok çeşitli araç-gereçlerden faydalanılmalıdır.

- Grup çalışmaları yapılmalıdır.
- Cetvel ve pergel plan ve krokilerde kullanılmalıdır.
- Çok sabır gerektiren zorlayıcı çalışmalardan kaçınılmalıdır (MEB, 1997).

Programda konular:

Tablo 2. 1992 Resim-İş Dersi Öğretim Programında Ders Konuları

KONULAR	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Araç-gereç (Gereçleri tanıma)	X	X	X	X	X
İki boyutlu çalışmalar	X	X	X		
Dramatizasyonu resimle anlatma	X				
Çizgisel çalışmalar	X	X	X	X	
Renkli (Pastelboya,Parmakboya,Guajboya) Çalışmalar	X	X	X	X	X
Hayal gücünü geliştirici çalışmalar	X	X	X		
Kolay baskı teknikleri (Baskı teknikleriyle çalışma)	X	X	X	X	
Kağıt ve kağıt işleri	X	X	X		
Üç boyutlu biçimlendirme (ve İnşa) çalışmaları	X	X	X		X
Artık malzemeleri kullanma	X	X	X		
Değişik duyguları ifade edici çalışmalar	X	X	X	X	X
Yoğurma maddeleriyle yaratıcılığı geliştirici çalışmalar	X	X	X		
Tasarım	X	X	X		
Sanat eserleri	X	X	X	X	X
Sergi çalışmaları	X	X	X		
Varlıkların özellikleri		X			
Gözleme dayalı çalışmalar		X			
Grup çalışmaları		X	X	X	
Doğal çevreyle ilgili çalışmalar		X	X		
Koleksiyon çalışmaları			X		
Üç boyutlu sanat eserleri tanıma			X		
İki boyutlu tasarım çalışmaları			X		X
Röprodüksiyon inceleme			X	X	
Koyu-orta-açık leke çalışmaları				X	X
Mürekkep çalışmaları				X	X
Afiş çalışmaları				X	X
Çizgi, doku çalışmaları					X
Tek rengin tonlarıyla ilgili çalışmalar					X
Tekstil tasarım çalışmaları					X

Kaynak: MEB, 1992, s. 19-37-55-75-91.

2. 1. 6. 2. 2006 Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı

2006 programının uygulanma nedeni; yapılandırılan eğitim sisteminde yapılandırılmış öğretim programına duyulan ihtiyaçtır (MEB, 2006). Arslan'a (2007) göre

yapılandırmacılık, var olan birikimleri ve bilgileri yeni edinilen bilgilerle ilişkilendirmek ve yeni birikimler elde etmektir.

Bu programda örnek günlük ve yıllık planlar ve ölçme-değerlendirme üzerine açıklamalar, ölçekler ve bilgilendirmeler (Program kılavuzunda ve öğretmen kılavuz kitaplarında) ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Prensipler (ilkeler), hedefler (amaçlar) ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir. Sınıfsal bazda işlenecek örnek konulara yer verilmiştir. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme, Görsel Sanat Kültürü ve Müze Bilinci isimleriyle üç öğrenme alanı ve bu alanlarla ilgili belirlenmiş kazanımlar programda yerini almıştır.

1992 programında konuların amaçları ve o *amaçlara* ulaşmak için belirlenmiş *davranışlar* mevcuttu fakat bu programda onların yerini sınıfsal bazda *kazanımlar* almıştır. Ayrıca Atatürkçülük, Ara Disiplinler ile Belirli Gün ve Haftalar ile ilgili kazanımlara da yer verilmiştir.

Programın genel amaçları; bireysel ve toplumsal amaçlar; öğrencinin, gözlemlene duyarlılığı kazanabilmesini; analiz-sentez ve eleştirel bakış açısı geliştirebilmesini; kendi yeteneklerini keşfetmeyle güven duygusu kazanabilmesini; görsel biçimlendirme yollarıyla benliğini ortaya koyabilmesini, iç dünyasını yansıtabilmesini ve ruh sağlığını koruyabilmesini; sanat ve tarih eserlere ilgisiyle geçmiş ve tarih bilinci kazanabilmesini ve bu değerlerle onur duyabilmesini; ulusal ve evrensel eserleri, sanatçıları ve değerleri tanıyabilmesini; hem kendi işini hem de başkalarının işine saygı duyabilmesini; akıl, duygu ve zevklerin sorgulanabilirliğini kazanabilmesini, sağlamak (MEB, 2006).

Algısal amaçlar; öğrencinin algısını, hayal gücünü geliştirmesini; görsel ve öznel izlenimlerini sanatsal düzeyde sunabilmesini; tecrübe edindiklerini farklı alanlarda kullanabilmesini; bilgiyi ve tecrübe edindiklerini işleyebilmesini; değişik ortam ve durumlarda yepyeni çözümler sunabilmesini sağlamaktır (MEB, 2006).

Estetik amaçlar; öğrencinin, sanat ve sanat eserlerinin kimliğinin, kıymetlerinin olduğunu kavramasını; eskiden günümüze ulaşmış sanat eserlerinden, yapılarından gurur duyabilmesini, koruma içgüdüğü geliştirmesini; dersi sevebilmesini ve bunu her alana yayabilmesini; insanoğlunun eserlerinde estetik güzellik arayabilmesini; kendini estetik değerlerle ifade edebilmesini amaçlamaktadır (MEB, 2006).

Teknik amaçlar; öğrencinin her türlü araç-gereci kullanabilmesini; değişik tekniklerin kullanılabilmesiyle farklılıklardan zevk alabilmesini; farklı tekniklerle beraber ifade zenginliğine ulaşılabilirliğini; değişik teknikler aramaya yönlenebilmesini, istek duyabilmesini; konulara uygun materyal seçebilmesini; yaşanabilecek teknik sorunlara çözümler üretebilmesini amaçlamaktadır (MEB, 2006).

Programda Genel Açıklamalar: programın temel yaklaşımı (Görsel sanatlar eğitiminin gerekliliği):

Günümüz bilişim çağında yaratıcı, girişimci, sorun çözücü, bilgiyi yapılandırıcı ve dönüştürücü bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, özellikle çoğu gelişmiş ve bazı gelişmekte olan ülkelerde “yapılandırımcılık” tanımlamasıyla “öğrenci merkezli” yeni bir eğitim uygulama modelinin hayata geçirildiği gözlenmekte, “öğrenci merkezli” eğitim modelinin çağın ve günün gereklerine daha uygun olduğu düşünülmektedir. Öğrenci merkezli bu eğitim modeline göre en önemli öge öğrencinin kendisidir. Onun ilgileri, ihtiyaçları ve beklentileri, yapılandırımcı modele uygun olarak hazırlanacak programların, temel ilkelerini oluşturmaktadır. Program, her aşamasında öğrencilerin ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak öğretmene de esneklik sağlayan bir yaklaşıma sahiptir. Öğrenme süreci öğrencinin etkin katılımını, öğretmenin ise rehberliğini sağlayacak bir biçimde düzenlenir. Sanat eğitimi oyunla başlar ve öğrencinin kendi eğilimlerini, becerilerini, yetkinliklerini keşfetmesine ortam yaratır. Duygu ve düşüncelerini sanat yoluyla ifade edebilme gücü kazandırmayı amaçlar. İlköğretim düzeyinde sanat eğitiminin amacı sanatçı yetiştirmek değildir. Sanat eğitimi bireyin kendisinden hareket eder. Onun geçmiş yaşantıları, deneyimleri, duyu ve düşünceleri elbette bir başlangıç noktasıdır. Sanat eğitimi karmaşık bir ruhsal yapıya sahip olan insanın duygularını biçimlendirmesine katkıda bulunur. Bireyin gerçek anlamda mutlu olması için kendini gerçekleştirmesine ve özgürleşmesine ortam hazırlar (MEB, 2006, s. 6).

Görsel sanatlar eğitiminin ilkeleri; belirlenen amaçlara ulaşmak için, bazı temel ilkelere dikkat etmek gereklidir. Farklı duyu, bilgi, tecrübe sahibi, yaratıcı çocukların bireysel farklılıklarına dikkat edilmelidir. İki ve üç boyutlu uygulama çalışmaları, çoklu ortam çalışmaları yapılmalıdır. Ders her yönüyle öğrencinin kendini keşfetmesine yardım etmelidir. Çok çeşitli öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerinden yararlanılmalıdır. Gelişim basamakları doğrultusunda ders etkinlikleri gerçekleştirilmelidir. Değerlendirmede; gelişim süreçleri, kişisel farklılıklar, etkinliklere katılım ve ders kazanımları çerçevesinde bir bütün olarak değerlendirilmelidir (MEB, 2006).

Temel beceriler:

Temel beceriler, öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak da sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı içerdiği kazanımlarla bu temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Programla ulaşılması beklenen temel beceriler şunlardır:

- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma,
- Kendini ifade etme,
- Eleştirel düşünme,
- Yaratıcı düşünme,
- Sanat aracılığıyla iletişim kurma,
- Problem çözme,
- Araştırma,
- Karar verme,
- Bilgi teknolojilerini kullanma,
- Girişimcilik,
- Sorumluluk alma,
- Başladığı işi bitirme,
- Görsel okuma,
- Kişisel ve sosyal değerlere önem verme,
- Estetik bilinç kazanma (MEB, 2006, s. 10).

Öğrenme alanları:

1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme – Çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekân, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritim, dereceleme, oran–orantı gibi sanatsal düzenleme ilkelerinin, seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, duyumsatıldığı, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır.
2. Görsel Sanat Kültürü – “Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanında, öğrencilerin ulaşmaları beklenen kazanımlar, “estetik”, “sanat eleştirisi”, “sanat tarihi” gibi varlığını sanattan alan diğer disiplinlerin birbiri içine geçirilerek sarmal olarak verilmesiyle oluşturulmuştur.
3. Müze Bilinci – İnsanoğlunun başlangıcından günümüze kadar olan sosyal, iktisadi ve kültürel hayatındaki birikimlerini bünyesinde toplayan müzeler, onları korumakta ve sergilemektedir. Müzeler, insanlık tarihinin gelişim evrelerine tanıklık eden, bu evrelerin başlamasında ve tamamlanmasında rol oynayan en değerli örneklerle sahiptir (MEB, 2006, s. 11-13).

Etkinliklerde görsel sanatlar eğitimi; uygulamada öğretmene yardımcı olmak amacıyla hazırlanan öneri niteliğindeki etkinlik örnekleri, öğrenci merkezli ve öğrenmede öğrencinin aktif rol üstlenmesini sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Etkinlikler olduğu gibi veya değişiklik yapılarak öğretmen tarafından uygulanabilir; bir ders saatinde birden fazla etkinlik yapılabilir; etkinlikler hazırlanırken öğrencilerin alakaları ve lüzum gördükleri de göz önünde bulundurulabilir; öğrenci seviyesine uyarlanan etkinlikler farklı sınıflarda da uygulanabilir (MEB, 2006).

Görsel sanatlar derslerinin öğrenme ve öğretme sürecinde öğretmen yaklaşımı; öğretmen, öğrenme içerisinde karşılaşılan olumsuzluklarda ve zorluklarda öğrencilere yardımcı olur; destekleyici ve yapıcı konuşmalarla yaklaşır; öğrencilerin ürünlerinin her safhasını dikkate alır; her safhada onları destekler; öğrenci gelişimlerini takip eder, değerlendirir, kendilerini değerlendirmeleri önemser ve hissettirir; velilerle işbirliği yapar; okul dışı alanlarda da estetik güzellik için uğraş verir; öğrencilerin ilgi ve istekle etkinlik yapabilmesini sağlar (MEB, 2006).

2. 1. 6. 3. 2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)

2013 programının uygulanma nedeni; sosyo kültürel yaşam ile bilim ve teknolojiye hızlı değişimler, gelişmeler sonucu kişinin ve yaşamın ihtiyaç duyduğu niteliklerin farklılaşmasıdır (MEB, 2017).

Bu programda eğitim-öğretim prensipleri (ilkeleri), örnek günlük ve yıllık planlar üzerine açıklamalar yapılmamıştır. Sınıfsal bazda işlenecek örnek konulara yer verilmemiştir. Ayrıca Atatürkçülük, Ara Disiplinler ile Belirli Gün ve Haftalar ile ilgili kazanımlara da yer verilmemiştir.

Fakat hedefler (amaçlar) ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir.

2006 programında; Görsel Sanatlarda Biçimlendirme, Görsel Sanat Kültürü ve Müze Bilinci adlı üç öğrenme alanının yerini bu programda Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik adlı öğrenme alanları almıştır. Müze Bilinci öğrenme alanı kazanımları, eritilerek Kültürel Miras öğrenme alanında yer almıştır.

Programının temel hedefleri:

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelere bilinçli olarak izleyen,
- Görsel sanatlara ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,
- Görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (MEB, 2013, s. 4).

Programda; görsel sanatların doğasında var olan kavramlar bilgisinin elde edilmesini; sanatçının ve sanat eserinin değerinin anlaşılmasını; yetenekli öğrencilerin keşfini; sanat eseri üzerinde tartışma yapılmasını; görsel sanatlara ait kültürel mirasın incelenmesini; onların değerinin fark edilmesini ve koruma bilinci kazandırılmasını; estetik değer yargılarının geliştirilmesini; teknik ve becerinin bir araya getirilerek duyu ve düşüncelerin biçimlendirilmesini sağlayacak kazanımlara yer verilmiştir (MEB 2013, s. 5).

Program kullanılırken dikkat edilmesi gereken hususlar; uygulamada bütünlük anlayışına dikkat edilmelidir.

• Üç temel öğrenme alanı ve kazanımları dersin işlenişinde birbirleriyle ilişkilendirilmelidir.

• Diğer derslerle iş birliği yapılmalıdır.

• Öğretmen, ihtiyaç halinde konu, teknik, yöntem ve uygulamalarda esnek davranabilir, değişiklik yapabilir.

• Öğretmen ön hazırlık yaparak, sanata duyarlılık sağlayacak etkinlikler hazırlamalıdır.

• Etkinlikler yerelden evrensele ve öğrenci seviyesine uygun hazırlanmalıdır.

• Öğretim materyalleri evrensel ve insani değerlerle çelişmemelidir.

• Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş Demektir" sözü ile güzellik, geçmiş ve sanat eleştirisi temel öğrenme alanları arasında ilişkilendirilmedi.

- Kazanımlar için farklı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır.
- Yetenekli öğrenciler keşfedilmeli ve rehberlik edilmelidir.
- Biçimlendirmeye etkinlikleri dışında, öğrencinin kendi duygu, düşünce, bilgi ve becerilerini yazılı ve sözel olarak ifade edebilme fırsatı verilmelidir.
- Bilgi, beceri düzeyi ile okul imkânlarına göre biçimlendirme çalışmalarında değişiklik yapılabilir.
- Kültürel miras alanı, müze eğitimi ve sanat tarihi ile ilişkilendirilmelidir.
- Tarihi ve sanatsal yerler ziyaret edilmelidir. İmkân yoksa yazılı ve görsel materyallerden faydalanılmalıdır.
- Etkinliklerde teknolojiden ve öğrencinin ilgisini çekebilecek güncel olaylardan, hayattan, çocuğun çevresinden yararlanılmalıdır.
- Öğretmen amaca yönelik ölçme ve değerlendirme araçlarını tercih etmelidir.
- Türk sanatı tarihi öncelik olmak üzere, sanat tarihi şeridi oluşturabilmeli ve kullanılabilir (MEB, 2013).

Görsel sanatlar dersinde güvenlik konusu önemlidir. Bu yüzden öğretmenler ve öğrenciler güvenli bir çalışma ortamı için kurallara uymalıdır. Uygun koşullara sahip olan okullarda sanat atölyeleri, kolay havalandırılabilir olmalıdır. Araç gereç ve malzemeler güvenli bir şekilde kullanılmalı, öğrencilerin çeşitli sağlık sorunları (alerji, astım, bronşit vb.) dikkate alınmalıdır. Öğretmenler öğrencileri, bazı araçların (makas, maket bıçağı vb.) kullanımını konusunda uyarmalıdır. Evde ve okulda kullanılan araç-gereç ve malzemelerin zehirli madde (sprey boya vb.) içermemesine dikkat edilmelidir. Öğrenciler, görsel sanatlar dersinde kullandıkları araç gereç ve malzemeleri bir sonraki uygulamaya hazır hâle getirmelidirler. Boya, tutkal veya öteki gereçleri kullandıktan sonra öğrencilerin ellerini yıkamaları gerektiği belirtilmelidir. Çalışma ortamının havalandırılmasına, temiz ve düzenli kullanılmasına, kullanılan gereç ve malzemelerin tekrar alındıkları yere konulmasına ve elektrik tesisatı ile ilgili olan araç-gereçlere dikkat edilmelidir (MEB, 2013, s. 10).

Öğrenme alanları:

1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme - Hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,

- Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrayarak kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça-boya, makas-kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,
- Dersle ilgili materyal, malzeme ve gereçlerini gereksiz yere harcamadan, aile ekonomisini düşünerek kullanmaları,

- Yeteneklerini açığa çıkartabilecek biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,
 - Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri ve gerekli güvenlik tedbirlerini dikkate almaları amaçlanmıştır.
2. Kültürel Miras - Tarihî süreç içerisinde Türk kültürü başta olmak üzere farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,
 - Müze, ören yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür-sanat eserlerini incelemeleri,
 - Sanatın farklı duygu, düşünce ve inanışları iletmeye bir araç olduğunu anlamaları,
 - Görsel sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
 - Müzeler ile görsel sanatları ilişkilendirmeleri,
 - Görsel sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
 - Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları amaçlanmıştır.
3. Sanat Eleştirisi ve Estetik - Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümlenme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
 - Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
 - Sanat eserini algılamada ön bilgi ve deneyimlerin ne kadar etkili olduğunu kavramaları,
 - Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
 - Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
 - Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri,
 - Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2013, s. 5-6).

2. 1. 6. 4. 2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar)

2017 programının uygulanma nedeni:

Kalkınma planları, 64 ve 65. Hükümetlerimizin eylem planları, uluslararası ölçekte gerçekleştirilen sınavların sonuçları, farklı ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan raporlar ile gerçekleştirilen bilimsel araştırmalar etkili olmuştur (MEB, 2017, s. 6).

Bu programda da 2013 programında olduğu gibi; *eğitim-öğretim prensipleri (ilkeleri), örnek günlük ve yıllık planlar üzerine açıklamalar yapılmamıştır, sınıfsal bazda işlenecek örnek konulara yer verilmemiştir ve ayrıca Atatürkçülük, Ara Disiplinler ile Belirli Gün ve Haftalar ile ilgili kazanımlara da yer verilmemiştir.* Fakat hedefler (amaçlar) ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir. Programın temel felsefesi, temel beceriler, değerler eğitimi gibi bilgilendirici başlıklar programa eklenmiştir.

2013 programında, Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik adlarıyla yer alan öğrenme alanları bu programda yerini korumuştur.

Öğretim programının temel hedefleri:

- Türk Milli Eğitimi'nin temel felsefe ve becerilerine sahip,
- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,

- Görsel Sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel Sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel Sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelere/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen,
- Görsel kültür, sürdürülebilirlik (ekonomik, çevresel vb.) kavramlarının farkına varan, buna yönelik araştırma yapabilen, etkinliklere katılan veya düzenleyebilen,
- Kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel Sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,
- Eleştirel düşünebilen, aynı zamanda eleştiri ahlakına sahip,
- Cesaret ve girişimcilik davranışı sergileyen,
- Ekonomik ve kültürel kalkınma ile sürdürülebilirlik konusunda sanatın önemini kavrayan,
- Öğrendiği bilgi ve becerileri gerçek yaşamda kullanan,
- Her bireyin farklı becerilere sahip olduğunu dikkate alan,
- Grupla veya birlikte çalışma kültürünü destekleyen,
- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan,
- İnsani, toplumsal, ahlaki ve vatandaşlık değerlerine sahip,
- Görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (MEB, 2017, s. 5).

Program'da; Görsel Sanatların doğasında var olan kavramlar bilgisinin elde edilmesini, sanatçının ve sanat eserinin değerinin anlaşılmasını, yetenekli öğrencilerin keşfini, sanat eseri üzerinde tartışma yapılmasını, Görsel Sanatlara ait kültürel mirasın incelenmesini, onların değerinin fark edilmesini ve koruma bilinci kazandırılmasını, estetik değer yargılarının geliştirilmesini, teknik ve becerinin bir araya getirilerek duyu ve düşüncelerin biçimlendirilmesini sağlayacak kazanımlara yer verilmiştir (MEB, 2017, s. 6).

Programının uygulanmasında dikkat edilmesi gerekenler; uygulamada bütünlük anlayışına dikkat edilmelidir.

- Üç temel öğrenme alanı ve kazanımları dersin işlenişinde birbirleriyle ilişkilendirilmelidir.
 - Diğer derslerle iş birliği yapılmalıdır.
 - Öğretmen, ihtiyaç halinde konu, teknik, yöntem ve uygulamalarda esnek davranabilir, değişiklik yapabilir.
 - Öğretmen ön hazırlık yaparak, sanata duyarlılık sağlayacak etkinlikler hazırlamalıdır.
 - Etkinlikler yerelden evrensele ve öğrenci seviyesine uygun hazırlanmalıdır.
 - Öğretim materyalleri evrensel ve insani değerlerle çelişmemelidir.

• Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" Sözü ile güzellik, geçmiş ve sanat eleştirisi temel öğrenme alanları arasında ilişkilendirilmedi.

- Kazanımlar için farklı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır.
- Yetenekli öğrenciler keşfedilmeli ve rehberlik edilmelidir.
- Biçimlendirmeye etkinlikleri dışında, öğrencinin kendi duygu, düşünce, bilgi ve becerilerini yazılı ve sözel olarak ifade edebilme fırsatı verilmelidir.
- Bilgi, beceri düzeyi ile okul imkânlarına göre biçimlendirme çalışmalarında değişiklik yapılabilir.
- Kültürel miras alanı, müze eğitimi ve sanat tarihi ile ilişkilendirilmelidir.
- Tarihi ve sanatsal yerler ziyaret edilmelidir. İmkân yoksa yazılı ve görsel materyallerden faydalanılmalıdır.
- Etkinliklerde teknolojiden ve öğrencinin ilgisini çekebilecek güncel olaylardan, hayattan, çocuğun çevresinden yararlanılmalıdır.
- Türk sanatı tarihi öncelik olmak üzere, sanat tarihi şeridi oluşturabilmeli ve kullanılabilir.

- Türkçe ve yabancı dil becerisini artırıcı uygulamalar yapabilmelidir
- Programda belirlenmiş değerler, kazanımlarla öğrencilere benimsetilmelidir.
- Sanatta etik kurallar ve objektif değerlendirme hususları hissettirilmelidir.
- Derste güvenlik ve eserlerin sergilenmesinde önemle durulmalıdır (MEB, 2017).

Öğrenme alanları:

1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme -- Gözlemlerini, hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,

- Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,
- Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça, boya, makas, kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,
- Yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,
- Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri amaçlanmıştır.

2. Kültürel Miras - Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

- Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,
- Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları
- Müze, ören yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür sanat eserlerini incelemeleri,

- Sanatın duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,
 - Görsel Sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,
 - Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirmeleri,
 - Görsel Sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,
 - Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları,
 - Türk kültüründe yardımlaşma amaçlı inşa edilen eserleri (sebil, darüşşifa, imarethane, kervansaray vb.) incelemeleri amaçlanmıştır.
3. Sanat Eleştirisi ve Estetik - Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümlenme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,
- Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,
 - Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,
 - Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,
 - Sanat eserinin ekonomik değerinin olduğunu fark etmeleri,
 - Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri ve bu düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri,
 - Sanata ve sanatçıya saygı duymayı öğrenmeleri,
 - Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2017, s. 14-15).

2. 1. 6. 5. 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar)

2018 programının uygulanma nedeni; “Bilim ve teknolojiadaki yaşanan hızlı değişim, birey ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri etkilemesidir” (MEB, 2018, s. 3).

2013 ve 2017 programlarında olduğu gibi bu programda da; *eğitim-öğretim prensipleri (ilkeleri), örnek günlük ve yıllık planlar üzerine açıklamalar yapılmamıştır, sınıfsal bazda işlenilecek örnek konulara yer verilmemiştir ve ayrıca Atatürkçülük, Ara Disiplinler ile Belirli Gün ve Haftalar ile ilgili kazanımlara da yer verilmemiştir.* Fakat hedefler (amaçlar) ve diğer yapılması gerekenler üzerine açıklamalara yer verilmiştir. Programın temel perspektifi (felsefesi), temel beceriler (yetkinlikler), değerlerimiz gibi bilgilendirici başlıklar programa eklenmiştir.

2013 programında Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik adlarıyla yer alan öğrenme alanları, 2017 programda yerini koruduğu gibi bu programda da yerini korumuştur.

Programının Amaçları:

- Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,
- Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,
- Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,
- Güncel kültür-sanat nesnelerini/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen,

- Kendi kültürü ile diğer kültürlere ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,
- Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,
- Görsel Sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,
- Sanat alanında etik davranış gösteren,
- Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,
- Görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018, s. 8).

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın 1-4. sınıflarında genel olarak hayal dünyasının, duyu ve düşüncelerin sanat yoluyla nasıl ifade edilebildiği, sanat eserinin değerli olduğu, sanatın süreç içerisindeki değişimi ve yapıldıkları yerlerin tanınması; Türk kültüründen ve farklı kültürlerden esinlenilerek yeni fikirler oluşturulması, bu fikirlerin uygulamaya yansıtılırken sanat malzemelerinin ve tekniklerinin kullanılması; oyun ve sorgulama yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi, yerel sanat ürünleri üzerindeki motiflerin incelenmesi, sanata karşı duyarlı olunması ve geçmiş dönemlerde yapılmış sanat eserlerinin günümüz sanatına etkisi üzerine yoğunlaşmıştır (MEB, 2018, s. 9).

Programının uygulanmasında dikkat edilmesi gerekenler; uygulamada bütünlük anlayışına dikkat edilmelidir.

- Üç temel öğrenme alanı ve kazanımları dersin işlenişinde birbirleriyle ilişkilendirilmelidir.

- Diğer derslerle iş birliği yapılmalıdır.

- Öğretmen ön hazırlık yaparak, öğrencilerin sanata duyarlı bireyler olmasını sağlayacak etkinlikler hazırlamalıdır.

- Etkinlikler yerelden, ulusala, evrensele ve öğrencilerin düzeylerine uygun hazırlanmalıdır.

- Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" Sözü ile kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik temel öğrenme alanları arasında ilişkilendirilmedi.

- Kazanımlar için farklı öğretim yöntemleri uygulanmalıdır.

- Yetenekli öğrenciler keşfedilmeli ve rehberlik edilmelidir.

- Biçimlendirmeye etkinlikleri dışında, öğrencinin kendi duyu, düşünce, bilgi ve becerilerini yazılı ve sözel olarak ifade edebilme fırsatı verilmelidir.

- Bilgi, beceri düzeyi ile okul imkânlarına göre biçimlendirme çalışmalarında değişiklik yapılabilir.

- Kültürel miras alanı, müze eğitimi ve sanat tarihi ile ilişkilendirilmelidir.

- Tarihi ve sanatsal yerler ziyaret edilmelidir. İmkân yoksa yazılı ve görsel materyallerden faydalanılmalıdır.

- Etkinliklerde teknolojiden ve öğrencinin ilgisini çekebilecek güncel olaylardan, hayattan, çocuğun çevresinden yararlanılmalıdır.

• Öğretmen, gerekli gördüğü durumlarda konu, yöntem ve uygulamalarda esnek davranabilir, değişiklik yapabilir. Türk sanatı tarihi öncelik olmak üzere, sanat tarihi şeridi oluşturabilmeli ve kullanılabilirliktir.

• Programda belirlenmiş değerler, kazanımlarla öğrencilere benimsetilmelidir.

• Sanatta etik kurallar ve objektif değerlendirme hususları hissettirilmelidir.

• Donanımlı, nitelikli ve sağlıklı atölyeler oluşturulmalı, derste güvenlik ve eserlerin sergilenmesinde önemle durulmalıdır.

• Çalışmaların sergilenmesi fırsatı yaratılmalıdır (MEB, 2018).

Öğrenme alanları:

1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme - Gözlemlerini, hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,

• Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,

• Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,

• Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,

• Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça, boya, makas, kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,

• Yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,

• Görsel sanat çalışmalarını oluştururken telif hakları gibi konulara ilişkin etik davranışlar göstermeleri amaçlanmıştır.

2. Kültürel Miras - Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

• Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

• Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,

• Müze, ören yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültür sanat eserlerini incelemeleri,

• Sanatın duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,

• Görsel Sanatların geçmiş ile gelecek arasında köprü vazifesi gören araçlardan biri olduğunu kavramaları,

• Müzeler ile Görsel Sanatları ilişkilendirmeleri,

• Görsel Sanatların tarihsel sürecini incelemeleri,

• Kültür-sanat örneklerini incelemeleri, analiz etmeleri ve yorumlamaları,

• Türk kültüründe yardımlaşma amaçlı inşa edilen eserleri (sebil, darüşşifa, imarethane, kervansaray vb.) incelemeleri amaçlanmıştır.

3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

• Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümlenme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,

• Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,

• Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,

• Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları,

• Sanat eserinin ekonomik değerini fark etmeleri,

- Görsel sanatlarla ilgili tartışmalarda ortaya konulan görüşlerin, sanat eserine yönelik düşüncelerin ve tercihlerin farklı olabileceğini görmeleri ve bu düşüncelere saygı duymayı öğrenmeleri,
- Sanata ve sanatçıya saygı duymayı öğrenmeleri,
- Görsel sanat alanındaki etik kuralları bilmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2018, s. 11-12).

2. 1. 7. Günümüze Kadar Uygulanan Programlarda Dersin İçerik Yönünden Ele Alınması

Cumhuriyetten günümüze kadar geliştirilen programlarda, Görsel sanatlar dersi programı, içerik yönünden değişiklikler yaşamıştır. Bütün bunları gruplayarak inceleyelim.

2. 1. 7. 1. Programlarda Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminin Gerekliliği

Sadece 1992 programında görsel sanatlar eğitiminin gerekliliği üzerine konu başlığı açılmış ve açıklamaya yer verilmiştir.

Yaratıcı güçlerin ortaya çıkarıldığı ve estetik eğitimin uygulama alanı olan Görsel sanatlar dersi boş zamanları değerlendirme faaliyeti olarak görülmemelidir. Görsel sanatlar eğitimi, genel eğitim içinde özel kuralları, yöntemleri olan ve öğrencilerin algılama, düşünme ve bedensel eylemleriyle sürece katıldığı bir alandır. İlkokul çocuğunun hareketli kıpır kıpır yapısı ve duygusal dünyasının etkenlere açık halde olması Görsel sanatlar eğitiminin kolay verilmesini sağlar. Estetik eğitimle ilkökul çocuğu sanat eserlerinden, doğadan zevk alır, çevresine saygıyla bakar ve çevresini güzelleştirir. Kendi değerinin farkına varır, çevresini ve dünyayı tanır. Çocukların yaptıkları resimler zihin ve çizgisel gelişim hakkında fikir verir. Kendi bütünlüğüne kavuşmasını sağlar ve toplumla kaynaştırır. Teknolojinin etkisiyle duyarsızlaşan, yaratıcılığı azalan insanın ruhuna hitap ederek insani nitelikleri anımsamasını sağlar. Çocuk çalışmalarla doğa-insan ilişkilerini, yaşam zenginliğini görür. Yetiştğinde hayatın güzelliğini fark etmiş, sanattan haz duyan, mesleğinin yanında yetenekleriyle farklı alanlarda eserler ortaya koyabilen insan ortaya çıkar (MEB, 1992; MEB, 1997).

2. 1. 7. 2. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminin Prensipleri (İlkeleri)

1992 programında ve 2006 programında bu ilkelere yer verilmiştir. 1992 programında ilkeler daha ayrıntılı açıklanmış olsa da her ikisindeki maddeler birbirlerine benzer ifadeler barındırmaktadır.

Kalyoncu (2009), 1992 programında 17 maddelik genel amaçlara ulaşmak için 8 ilke ve 2006 programında ise, 28 maddelik amaçlara ulaşmak için 7 ilke belirlenmiştir. Bunlar birbirine benzer ilkelerdir.

Tablo 3. 1992 ve 2006 Programlarında Görsel Sanatlar (Resim-İş) Eğitiminin Prensipleri (İlkeleri)

1992 PROGRAMI	2006 PROGRAMI
"Her çocuğun yaratıcı olduğu unutulmamalıdır" (s. 7).	"Her çocuk yaratıcıdır" (s. 9).
"Uygulamada bireysel farklılıklar göz önde tutulmalıdır" (s. 7).	"Her çocuk algı, bilgi, sezgi, duyu dünyası ve geçmiş hayat tecrübesine sahiptir. Uygulamalarda bireysel farklılıklar göz önde bulundurulur" (s. 9).
"Uygulamalar sırasında iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir" (s. 7).	"Uygulamalarda, görsel sanatlar alanlarına yönelik iki ve üç boyutlu çalışmalar ile çoklu ortam çalışmalarına yer verilir" (s. 9).
"Çocuğun başka derslerde öğrendiklerini resim dersinde çizgi ve renkle ya da üç boyutlu biçimlerle anlaması olarak değerlendirilmektedir" (s. 8).	"Görsel sanatlar dersi... bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunur" (s. 9).
"Dersler ilginç duruma getirilmelidir" (s. 8).	"Ders işlenişi ilgi çekici hale getirilen öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleşir" (s. 9).
"Sanat eserleri ve özgün tasarım örnekleri ile nitelikli röprodüksiyonların kullanılmasına ve çocukların zararlı etkenlerden korunmasına dikkat edilir" (s. 8).	X
"Resim-İş eğitimi çocuğa göre olmalıdır" (s. 8).	"Öğrenme-öğretme süreci çocuğun kendine özgü algılama ve anlamlandırma evreni içinde gelişim basamaklarına göre düzenlenir" (s. 9).
"Teorik bilgiler çalışmalar sırasında verilmelidir... Değerlendirmede gelişme süreci göz önünde tutulmalı, çalışmaların sergilenmesine önem verilmelidir" (s. 8-9).	"Değerlendirmede öğretmen her çocuğun gelişim sürecini, bireysel farklılıklarını, öğrenme-öğretme sürecine katılımını ve sınıf içi performansını göz önünde tutulur" (s. 9).

Kaynak: MEB, 1992; MEB, 2006.

Bireysel farklılıklar ve kişisel özellikler göz önünde tutulmalıdır. Farklılıklarından kurtulmaları ve yeteneklerini ortaya çıkarmak için çok çeşitli gereçler kullanılmalı, iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir. Ders başka derslerin araç-gereç yapımı, onarımı olarak uygulanan ders olmamalıdır. Diğer derslerin devamı şeklinde de düşünülmemelidir. Çocuğu yaratıcılığa sevk etmelidir. Konular çocuğun seviyesine, alakasına, hayal gücüne ve öz dünyasına uygun seçilmeli, çevresinin güncelliğini takip etmelidir. Çocuk eserleri büyüklerin gözüyle değerlendirilmemelidir. Sanat değeri olmayan ve özgün tasarım örneği niteliği taşımayan unsurlar ilgiyi dağıtacağından ve estetik bakış açısına zarar vereceğinden kaçınılmalıdır. Değerlendirmede çocuğun başlangıçtan sonuna kadarki gelişimi dikkate alınmalıdır. Eserler sergilenerek çocuğun başarıdan haz duyması sağlanmalıdır. Sıkıcı olan kuru bilgiler uygulamalar esnasında verilmelidir. Çocuğun ilgisi kendini merkezde gördüğünden kendisindedir dolayısıyla kendi üslubunca evrenini biçimlendirmesine destek olunmalı ve olumsuz yargılardan, değerlendirmelerden kaçınılmalıdır (MEB, 1992; MEB, 1997).

2. 1. 7. 3. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersinin Hedefleri (Amaçları)

1924 programında dersin amaçları üzerine açıklamaya yer verilmemiştir.

1926 programında amaçlar şu şekilde ifade edilmiştir; İlk mektepler öğrencinin renk ve şekilleri görebilmesini; gözlemlerini çizip, boyayıp, gölgelendirebilmesini; tecrübe etmesiyle yeni çalışmalar ortaya çıkarmasını; çizilenlerin ebatlarındaki ve renklerindeki farklılıkları yakalayabilmesini; güzeli görerek, keşfederek zevklerini geliştirmesini; milli sanat ürünlerindeki nakış ve oymaları hissetmelerini ve kendilerini irade yönünden geliştirmelerini sağlar (Alp, 2017).

1936 programında ise amaçlar; öğrencilerin duygularını, izlenimlerini ve düşlerini çeşitli malzemelerle alıştırmalar yaparak yansıtmasını sağlamaktır, bu yolla ifade güçlerini geliştirmektir, estetik bakış açılarını geliştirmelerini sağlamaktır, sanat eserini ayırt edebilme kabiliyeti duyarlılığı kazandırmaktır (MEB, 1936).

1948 programındaki amaçlar, 1968 programında da benzer ifadeleriyle kendine yer bulmuştur.

Tablo 4. 1948 ve 1968 Programlarında Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersinin Hedefleri (Amaçları)

1948 İLKOKUL PROGRAMI
<p>Öğrencilerin çevreden aldıkları izlenimlerini, bilerek yaptıkları gözlemlerini, duygularını, tasarım ve imgelemelerini basit araç ve gereçleriyle ve elleriyle ifade ve canlandırma kudretlerini geliştirmek. Eşya ve tabiattaki güzelliği görmeye, bulmaya, tasvir etmeye ve yaratmaya sevk ederek çocukların estetik duygularını geliştirmek. Öğrencilere, iyi ders çalışarak yapılmış kullanışlı ve sanat değeri olan eşyayı, kusurlu ve değersiz eşyadan ayırabilmek kudretini kazandırmak. Öğrencilere işi sevdirmek, işin değer ve kutsallığını duyurmak, türlü işlerde çalışan insanların çevrelerinin refah ve saadetine nasıl hizmette olduklarını belirterek onlara karşı öğrencilerin sevgi ve saygı duygularını artırmak. Rastladıkları zorlukları kendi irade ve güçleriyle yenmenin verdiği nefse itimat duygusuyla, öğrencilerin kişiliklerinin bağımsızlığını kazanmalarına, yapıcı ve yaratıcı karakterde yetişmelerine yardım etmek. Öğrencilere küçük yaştan metotla ve planla çalışma, sorumluluk yüklenme ve birbiriyle işbirliği yaparak yardımlaşma ve dayanışma alışkanlıkları kazandırmak. Çocukların kendi kendilerini tanımalarına, gizli güç ve yeteneklerini keşfetmelerine yardım etmek. Çocuklarda, içinde yaşadıkları çevreyi ıslah etmek, bu çevrenin ihtiyaç ve imkânlarını inceleyerek; burasını daha rahat ve saygı duymayı öğrenirler. Küçük yaştan başlayarak metotlu ve planlı çalışma, sorumluluk yüklenme ve başkaları ile işbirliği yapma, yardımlaşma ve dayanışma alışkanlıkları kazanırlar. Kendi kendilerini tanıyarak gizli, güç ve yeteneklerini keşfetmeye çalışırlar. İçinde yaşadıkları çevrenin ihtiyaç ve imkânlarını inceleyerek, burasını varlıklı, rahat ve daha güzel bir hale getirme isteği duyarlar. Zamanlarını değerlendirme, enerjiden, malzemededen, zamandan yararlanma ve devamlı çalışma, verimi artırma alışkanlıklarını; kendi eşyalarını, okul eşyasını ve memleket malını iyi kullanma anlayışını, ailelerine, yurduna, milletine hizmet ülküsünü kazanırlar (MEB, 1948, s. 218-219).</p>
1968 İLKOKUL PROGRAMI
<p>Çevre ile ilgili gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını, düşüncelerini ve heyecanlarını resim-iş çalışmalarıyla ifade ederler. Bu çalışmalarla hem kendi çabalarını değerlendirmeyi hem de çevrelerindeki eserleri ve tabii güzellikleri görmeyi ve korumayı öğrenirler. Böylece öğrenciler güzeli, iyiyi ve sağlamı, faydalı ve görebilme güçleri nispetinde okullarındaki ve çevrelerindeki çirkinlikleri giderme yeteneği kazanırlar. El işi çalışmalarıyla yapıcılık, yaratıcılık yönlerini geliştirirler. İş yapma ve bir eseri meydan getirme yönünden gelişirken rastladıkları zorlukları irade ve güçleri ile yenmeyi, nefse güveni öğrenirler. Çevrelerindeki maddeleri günlük hayatta kullanılan faydalı eşyalar yapımında değerlendirmeyi öğrenirler. İş sever, işin lüzumuna ve önemine inanır, türlü işlerde çalışan insanların çevrelerinin refah ve saadetine nasıl hizmette olduklarını kavrayarak onlara karşı sevgi ve saygı duymayı öğrenirler. Küçük yaştan başlayarak metotlu ve planlı çalışma, sorumluluk yüklenme ve başkaları ile işbirliği yapma, yardımlaşma ve dayanışma alışkanlıkları kazanırlar. Kendi kendilerini tanıyarak gizli, güç ve yeteneklerini keşfetmeye çalışırlar. İçinde yaşadıkları çevrenin ihtiyaç ve imkânlarını inceleyerek, burasını varlıklı, rahat ve daha güzel bir hale getirme isteği duyarlar. Zamanlarını değerlendirme, enerjiden, malzemededen, zamandan yararlanma ve devamlı çalışma, verimi artırma alışkanlıklarını; kendi eşyalarını, okul eşyasını ve memleket malını iyi kullanma anlayışını, ailelerine, yurduna, milletine hizmet ülküsünü kazanırlar (MEB, 1968, s. 216).</p>

1992 programında amaçlar;

Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgiler kazandırabilme. Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme. Her alanda kullanılacak yaratıcı davranışlar geliştirebilme. Düşünceleri gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme. Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme. Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme. Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabileme. Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme. Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkılarını sağlayabilme. Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve iş birliği, dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duyu ve davranışları geliştirebilme. Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını kavrayabilme. Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme. Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme. Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme. Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme (MEB, 1992, s. 5).

2006 programında amaçlar, 4 açıdan ele alınmış ve açıklanmıştır;

Bireysel ve toplumsal amaçlar - Öğrenciye doğayı gözlemlene duyarlılığı kazandırmak. Öğrencinin, analiz ve sentez yeteneği (seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme) ile eleştirel bakış açısını geliştirmek. Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve geliştirmesini sağlamak. Öğrencinin görsel biçimlendirme yolları ile kendini ifade etmesini sağlamak. Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihî eser vb.), bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak. Öğrencinin her alanda kullanılacak yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak. Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak. Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak. Geçmişten günümüze miras kalan sanat yapıtlarından haz alma ve onur duyma duyarlılığını kazandırmak. İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendi işine saygı duyduğu kadar başkalarının işine de saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak. Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma, duygusal tepkilerini ortaya koyma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak. Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmak.

Algısal amaçlar – Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek. Öğrencinin görsel algı ve birikimleri ile öznel algılarını sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân tanımak. Öğrencinin birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek. Öğrenciye bilgiyi ve birikimi dönüştürme yeteneği kazandırmak. Öğrenciye yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmak.

Estetik amaçlar – Öğrencinin, sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenerek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak. Öğrenciye doğadan, çevreden ve geçmişten günümüze miras kalan sanat yapıtlarından haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilincini kazandırmak. Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi yaşamın her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi hâline getirebilme yetisi kazandırmak. Öğrenciye, doğada olan ve insan eli ile üretilen her şeyi estetik değerlendirme birikimi kazandırmak. Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmak.

Teknik Amaçlar – Öğrenciye her türlü araç ve gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırmak ve öğrencinin gelişmesine imkân tanımak. Öğrenciye değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencilerin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak. Öğrenciyi farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek. Öğrenciye kullandığı tekniklerin

dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak. Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemeden anlam çıkarma becerisi kazandırmak. Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmak (MEB, 2006, s. 7-9).

2013 programında amaçlar;

Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip; görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip; görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren; görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan; güncel kültür-sanat nesnelere bilinçli olarak izleyen; görsel sanatlara ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan; görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden; görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren; sanat alanında etik davranış gösteren; sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan; çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran; görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (MEB, 2013, s. 4).

2017 programında amaçlar;

Türk Milli Eğitimi'nin temel felsefe ve becerilerine sahip; görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip; görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip; görsel Sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren; görsel Sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan; güncel kültür-sanat nesnelere/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen; görsel kültür, sürdürülebilirlik (ekonomik, çevresel vb.) kavramlarının farkına varan, buna yönelik araştırma yapabilen, etkinliklere katılan veya düzenleyebilen; kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan; görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden; görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren; sanat alanında etik davranış gösteren; sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan; çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran; eleştirel düşünebilen, aynı zamanda eleştiri ahlakına sahip; cesaret ve girişimcilik davranışı sergileyen; ekonomik ve kültürel kalkınma ile sürdürülebilirlik konusunda sanatın önemini kavrayan; öğrendiği bilgi ve becerileri gerçek yaşamda kullanan; her bireyin farklı becerilere sahip olduğunu dikkate alan; grupla veya birlikte çalışma kültürünü destekleyen; Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan; insani, toplumsal, ahlaki ve vatandaşlık değerlerine sahip; görsel Sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (MEB, 2017, s. 5).

2018 programında amaçlar;

Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip; görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip; görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren; görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan; güncel kültür-sanat nesnelere/tasarımlarını bilinçli olarak izleyen; kendi kültürü ile diğer kültürlerle ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan; görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden; görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren; sanat alanında etik davranış gösteren; sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan; görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmektir (MEB, 2018, s. 8).

2. 1. 7. 4. Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersi Öğrenme Alanları (Başlıca Alanlar)

1924, 1926, 1936, 1948 ve 1968 programlarında derse ait başlıca alanları belirlenmemiştir. Fakat Resim ve İş Eğitimine ait açıklayıcı ifadeler ve yönlendirmelere baktığımızda dersi resim ve iş olmak üzere iki başlıca alana ayırabilmekteyiz. Bu yönde bilgiler genişletilmiş halde daha çok 1936, 1948 ve 1968 programlarında mevcuttur.

1992 programında ise bu alanlar; iki boyutlu çalışmalar, üç boyutlu çalışmalar ve eser incelemeleri adı altında başlıca üç alana ayrılmıştır. 2006 programında ise başlıca alanlar, öğrenme alanları olarak adlandırılmış, Görsel Sanatlarda Biçimlendirme, Görsel Sanatlar Kültürü ve Müze Bilinci olarak programda yerini almıştır.

2013 programından itibaren, 2017 ve 2018 programları öğrenme alanlarının isimlerinde ve içeriğinde değişikliğe gidilmiştir. Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras ile Sanat Eleştirisi ve Estetik yeni öğrenme alanları olmuştur.

Tablo 5. Öğrenme Alanları (Başlıca Alanlar)

Öğrenme Alanları (Başlıca Alanlar)			
1924 İlk Mektepler Müfredat Programı	Resim Eğitimi	İş Eğitimi	
1926 İlk Mektepler Müfredat Programı	Resim Eğitimi	İş Eğitimi	
1936 İlkokul Müfredat Programı	Resim Eğitimi	İş Eğitimi	
1948 İlkokul Programı	Resim Eğitimi	İş Eğitimi	
1968 İlkokul Programı	Resim Eğitimi	İş Eğitimi	
1992 İlköğretim Kurumları Resim-İş Öğretim Programı	İki Boyutlu Çalışmalar	Üç Boyutlu Çalışmalar	Eser İncelemeleri
2006 Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	Görsel Sanatlar Kültürü	Müze Bilinci
2013 İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Kültürel Miras	Sanat Eleştirisi ve Estetik
2017 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Kültürel Miras	Sanat Eleştirisi ve Estetik
2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Kültürel Miras	Sanat Eleştirisi ve Estetik

Kaynak:Alp, 1924; Alp, 1926; MEB, 1936; Gümüştay, 1948; MEB, 1968; MEB, 1992; MEB, 2006; MEB, 2013; MEB, 2017; MEB, 2018.

2. 1. 7. 5. Kazanımlar (Amaçlar, Davranışlar)

1992 programında sınıfsal düzeyde belirlenmiş amaçlar ve amaçlara ulaşmak gerekli davranışlara yer verilmiştir. 2006 programında ise bu amaçlar ve davranışlar, yerini öğrencilerin kendisini geliştirmek için kullanacağı kazanımlara bırakmıştır. 2006 programından sonra geliştirilen bütün programlar kazanımlar üzerine odaklanmıştır.

Tablo 6. Amaçların ve Kazanımların Programlardaki Sayısal Değerleri

AMAÇLARIN VE KAZANIMLARIN PROGRAMLARDAKİ SAYISAL DEĞERİ									
Sınıf	Programlar	Amaçlar	Öğrenme Alanları					Toplam	
			Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	Görsel Sanat Kültürü	Müze Bilinci	Görsel İletişim ve Biçimlendirme	Kültürel Miras		Sanat Eleştirisi ve Estetik
			Kazanımlar						
1	1992	31							31
	2006		7	12	5				24
	2013					10	2	3	15
	2017					10	2	3	15
	2018					10	2	3	15
2	1992	38							38
	2006		8	9	5				22
	2013					10	5	2	17
	2017					10	5	2	17
	2018					10	5	2	17
3	1992	38							38
	2006		13	7	5				25
	2013					7	3	7	17
	2017					7	3	7	17
	2018					7	3	7	17
4	1992	25							25
	2006		14	7	6				27
	2013					9	5	4	18
	2017					7	5	4	16
	2018					7	5	4	16
5	1992	27							27
	2006		10	7	5				22
	2013								
	2017								
	2018								

Kaynak: MEB, 1992, s. 17,18,35,36,53,54,73,74,89,90; MEB, 2006, s. 41-78; MEB, 2013, s. 8; MEB, 2017, s. 16; MEB, 2018, s. 13.

2. 1. 7. 6. Etkinlikler (Konular)

1924 programı:

1. ve 2. sınıflarda işlenen konular;

Hayali resim (muallim tarafından mevzuları verilecek masal, hikaye, vaka tasvirleri), tabiattan resim (insan, hayvan, nebat, eşya), ezber resim (tabiattan yapılan eşyanın, ezber olarak tekrarı), tedrisi resim (hesap, hendese, lisan, tarih, coğrafya, tabiat tetkiki, ahlak... derslerine ait resimler; musavver vazifeler...), ihtiyari resim (mektepe haricinde yaptırılan resimler) (Alp, 2017, s. 383).

3. ve 4. sınıflarda işlenen konular;

Hayali resim (muallim tarafından mevzuları verilecek masal, hikaye, vaka tasvirleri), tabiattan resim (insan, hayvan, nebat, eşya-bu sınıftan itibaren ameli olarak menazır ve gölge gösterilmeye başlanacaktır), ezber resim (tabiattan yapılan mevzuların, ezber olarak tekrarı), tedrisi resim (hesap, hendese, lisan, tarih, coğrafya, tabiat tetkiki, ahlak... derslerine ait resimler; musavver vazifeler...), iptidai resm-i tezyini idmanları (tabiattan resim derslerinde yaptırılan mevzuların tezyinatına tatbiki), iptidai resm-i hendesi (tezyinat-ı hendesiye, eşya-yı hendesiye, alat ve edevat-ı hendesiye resimleri), ihtiyari resim (mektep haricinde yaptırılan resimler) (Alp, 2017, s. 384).

5. sınıflarda işlenen konular;

Hayali resim (muallim tarafından mevzuları verilecek masal, hikaye, vaka tasvirleri), tabiattan resim (insan, hayvan, nebat, eşya-bu sınıftan itibaren ameli olarak menazır ve gölge gösterilmeye başlanacaktır), ezber resim (tabiattan yapılan mevzuların, ezber olarak tekrarı), tedrisi resim (hesap, hendese, lisan, tarih, coğrafya, tabiat tetkiki, ahlak... derslerine ait resimler; musavver vazifeler...), tezyini resim (tabii unsurlarla tezyinat-ı ibda ettirmek), hendesi resim (eşkal-i hendesiye ve eşya-yı hendesiye resimleri ve planları), sınai resimleri (makine resimleri, planları, maktaları; bina resimleri, maktaları; planları çizmek, planlar tadil ve ibda eylemek), ihtiyari resim (mektep haricinde yaptırılan resimler) (Alp, 2017, s. 384).

1926 programı; ezber resim, hayali resim, tabiattan resim (yapraklar, basit çiçekler), tezyinattan resim, krokiler, sanayi dersleri (zanaatkarların kullandığı aletler).

1936, 1948 ve 1968 programları - soyut konular hariç çocuk ilgisine, isteğine ve yaşanmışlığına yönelik konular. Ezber, hayali resim, Doğadan resim, motif çalışması, basit kroki çalışmaları, endüstriyel çalışmalar, afiş çalışmaları, çeşitli malzemelerle üç boyutlu çalışmalar. Hayat bilgisinden ve diğer derslerden konular.

1992 programı:

Tablo 7. 1992 Resim-İş Dersi Öğretim Programında Ders Konuları

KONULAR	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Araç-gereç (Gereçleri tanıma)	X	X	X	X	X
İki boyutlu çalışmalar	X	X	X		
Dramatizasyonu resimle anlatma	X				
Çizgisel çalışmalar	X	X	X	X	
Renkli(Pastelboya,Parmakboya,Guajboya) Çalışmalar	X	X	X	X	X
Hayal gücünü geliştirici çalışmalar	X	X	X		
Kolay baskı teknikleri (Baskı teknikleriyle çalışma)	X	X	X	X	
Kağıt ve kağıt işleri	X	X	X		
Üç boyutlu biçimlendirme (ve İnşa) çalışmaları	X	X	X		X
Artık malzemeleri kullanma	X	X	X		
Değişik duyguları ifade edici çalışmalar	X	X	X	X	X

Tablo 7'nin devamı

KONULAR	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Yoğurma maddeleriyle yaratıcılığı geliştirici çalışmalar	X	X	X		
Tasarım	X	X	X		
Sanat eserleri	X	X	X	X	X
Sergi çalışmaları	X	X	X		
Varlıkların özellikleri		X			
Gözleme dayalı çalışmalar		X			
Grup çalışmaları		X	X	X	
Doğal çevreyle ilgili çalışmalar		X	X		
Koleksiyon çalışmaları			X		
Üç boyutlu sanat eserleri tanıma			X		
İki boyutlu tasarım çalışmaları			X		X
Röprodüksiyon inceleme			X	X	
Koyu-orta-açık leke çalışmaları				X	X
Mürekkep çalışmaları				X	X
Afiş çalışmaları				X	X
Çizgi, doku çalışmaları					X
Tek rengin tonlarıyla ilgili çalışmalar					X
Tekstil tasarım çalışmaları					X

Kaynak: MEB, 1992, s. 19-37-55-75-91

2006 programı; kazanımlar doğrultusunda her sınıf seviyesinde ve öğrenme alanında çok fazla etkinlik (konu) örnekleri verilmiştir. Bu kazanımlarla daha farklı etkinlikler yapılabilmesi olanağı sağlanmıştır.

2013, 2017 ve 2018 programları; öğrenme alanlarında sınıfsal bazda belirlenmiş kazanımlar mevcuttur fakat etkinlik (konu) örnekleri hiç yoktur. Öğretmen, kazanımlar doğrultusunda bağımsız bir şekilde etkinlik oluşturabilmektedir.

2. 1. 7. 7. Açıklamalar

2. 1. 7. 7. 1. Programın Temel Yaklaşımı (Perspektifi, Felsefesi)

2006, 2017 ve 2018 programlarında bölümler ayrılarak bu konuda açıklamalar yapılmıştır.

2006 programı, öğrenciyi temel alan ve etkin kılan, öğretmeni daha çok rehberlik etmek üzere yoğunlaştıran, esnek yapısıyla; bireyin kendini bulmasını ve tamamlamasını sağlayan temel yaklaşım içerisindedir.

2017 programı, bireyin bilgi, yetenek ve düşünme alanlarındaki mevcut yeterliklerini artırmak felsefesini benimsemiştir. Bunlar için işbirliği, etkin iletişim, eleştirel düşünebilme, sorumluluk üstlenme, sosyal yetkinliklerini artırma, estetik duyarlılık kazanma ve bilgiyi etkin kullanma yetilerinde gelişim felsefesini benimsemiştir.

2018 programı, yetkinlikleri ve değerleri koruyarak, uygulayarak, bireylerin yeteneklerini ve bilgi düzeyini artırmak; toplumsal uzlaş, olumlu düşünce ve yaklaşımı geliştirme perspektifine önem vermektedir.

2. 1. 7. 7. 2. Temel Beceriler (Alana Özgü Beceriler)

2006 programında 19 adet temel beceri belirlenmiştir.

2017 programındaki temel beceriler ise 02.01.2016 tarih ve 29581 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Türkiye Yeterlilikleri Çerçevesine Dair Tebliğ ve eki Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi esas alınarak belirlenmiştir; “Ana dilde iletişim, Yabancı dillerde iletişim, Matematiksel yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler, Dijital Yetkinlik, Öğrenmeyi öğrenme, Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yeterlilik, İnisiyatif alma ve Girişimcilik algısı, Kültürel Farkındalık ve İfade”. Bunların dışında da beceriler programda yer almıştır.

2018 programında ise 18 adet alana özgü beceri sıralanmıştır ve 2017 programında temel beceriler içinde belirtilen 8 adet yetkinlik, bu programda ayrı bir başlıkla değerlendirilmiştir.

Tablo 8. Temel Beceriler (Alana Özgü Beceriler)

BECERİLER	2006	2017	2018
Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma,	X		
Kendini ifade etme,	X		
Eleştirel düşünme,	X	X	X
Yaratıcı düşünme,	X		
Sanat aracılığıyla iletişim kurma,	X		
Problem çözme,	X	X	
Araştırma,	X		
Karar verme,	X	X	
Bilgi teknolojilerini kullanma,	X	X	X
Girişimcilik,	X		
Sorumluluk alma,	X	X	
Başladığı işi bitirme,	X		
Görsel okuma,	X		X

Tablo 8'in devamı

BECERİLER	2006	2017	2018
Kişisel ve sosyal değerlere önem verme,	X	X	
Estetik bilinç kazanma,	X		X
Estetik algının gelişmesi,	X		X
Estetik yaşam kültürü edinme,	X		X
Çevre ve doğa bilinci kazanma,	X		
Milli, manevi ve evrensel değerlere duyarlı olma,	X	X	
Teknolojik gelişmelere uyumlu olma		X	
Ana dilde iletişim,		X	X
Yabancı dillerde iletişim,		X	X
Matematiksel yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler,		X	X
Dijital Yetkinlik,		X	X
Öğrenmeyi öğrenme,		X	X
Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yeterlilik,		X	X
İnisiyatif alma ve Girişimcilik algısı,		X	X
Kültürel Farkındalık ve İfade		X	X
Algılama			X
Çok yönlü düşünme			X
El-göz-beyin koordinasyonu sağlama			X
Sanatsal etik			X
Tasarım			X
Gözlem yapma			X
Sentez			X
Analiz etme			X
Değerlendirme			X
Kültürel miras			X
Öz farkındalık			X
Medya okuryazarlığı			X
Malzeme kullanma			X
Yaratıcı düşünme			X

Kaynak: MEB, 2006, s. 10.

2. 1. 7. 7. 3. Değerler Eğitimi-Değerlerimiz

2017 ve 2018 programlarında başlıklar altında sunulmuştur.

Tablo 9. Değerler Eğitimi / Değerlerimiz

DEĞERLERİMİZ	2017	2018
Dürüstlük	X	X
Saygı	X	X
Sevgi	X	X
Sorumluluk	X	X
Paylaşma	X	
Vatanseverlik	X	X

Tablo 9'un devamı

DEĞERLERİMİZ	2017	2018
Adalet	X	X
Yardımselik	X	X
Aile birliğine önem verme	X	
Özgürlük	X	
Eşitlik	X	
Dostluk		X
Öz denetim		X
Sabır		X

Kaynak: MEB, 2017, s. 9; MEB, 2018, s. 4.

2. 1. 7. 7. 4. Dikkate Alınması Gerekenler; Etkinliklerde Görsel Sanatlar Eğitimi Nasıl Olmalıdır? (Öğrenme-Öğretme Süreci / Eğitim Durumları)

1924 programında; öğrenme-öğretme süreçlerinde nasıl bir eğitim olması gerektiğine, programın uygulanmasıyla ilgili genel esaslara dair bilgilendirme yapılmamıştır.

1926 programında; öğrenme-öğretme süreci ve eğitimin nasıl olması gerektiğine dair bir başlık bulunmamaktadır. Fakat program incelendiğinde şu çıkarımları yapabiliriz; konuların her zaman basitten zora doğru seçilmesi doğru değildir. Zaman zaman konularda değişiklikler yapılabilir. Öğrenci kopya resim yapmamalıdır. Tabiatın resim yapılırken çalışılan materyal herkesçe görülebilmelidir. Üst sınıf öğrencilerine çeşitli resim görevleri verilebilir. Bütün sınıflarda kurşun kalem, kara kalem, sulu boya, renkli kağıt gibi malzemeler bulundurulmalıdır. Etkinlik resim kağıdının ortasına gelecek şekilde yerleştirilmelidir. Öğrenciler ve sınıf düzenli, temiz olmalıdır. Öğrenci resim defterlerini sergi için saklamalıdır.

1936 programında; öğrenme-öğretme süreci ve eğitimin nasıl olması gerektiğine dair bir başlık bulunmamaktadır. Fakat program incelendiğinde şu çıkarımları yapabiliriz; diğer derslerin yardımcısı olan görsel sanatlar dersi, bilgilerin ayrıntılarıyla kazanılmasında, konuların ifadesinde kullanılmalıdır. Öğrenciler tamamen serbest bırakılmamalıdır. Öğrenciler çok teknikle ve gereçlerle etkinlik yaparsa yetenekleri gelişir ve yeni yetenekleri ortaya çıkar. Çocuğun geçtiği ve bulunduğu gelişim basamağı tanınmalıdır, bilinmelidir. Resimde kopya yöntemine izin verilmemeli ve itibarsızlığı anlatılmalıdır. Resim kağıdının dengeli doldurulması probleminin çözümü için, doldurma ödevleri verilmelidir. Yakın çevredeki sanatsal unsurlarına etkinliklerde yer verilmelidir. Gezilerde sanatsal değeri olan eserler, sergiler, müzeler ziyaret edilmelidir. Eserler panolarda teşhir edilmelidir. Resim derslerinde sulu boyalar, toz boyalar kullanılacağı

için okullarda bulundurulacaktır ve toz boyalar yapıştırıcı maddeyle kullanıma hazır hale getirilecektir.

1948 ve 1968 programlarında; öğrenme-öğretme süreci ve eğitimin nasıl olması gerektiğine dair bir başlık bulunmamaktadır. Fakat programlar incelendiğinde 1936 programına çok yakın olarak çıkarımlar yapabiliriz; öğrenciler tamamen serbest bırakılmamalıdır. Öğrenciler çok teknikle ve gereçlerle etkinlik yaparsa yetenekleri gelişir ve yeni yetenekleri ortaya çıkar. Çocuğun geçtiği ve bulunduğu gelişim basamağı tanınmalıdır, bilinmelidir. Resimde kopya yöntemine izin verilmemeli ve itibarsızlığı anlatılmalıdır. Resim kağıdının dengeli doldurulması probleminin çözümü için, doldurma ödevleri verilmelidir. Yakın çevredeki sanatsal unsurlarına etkinliklerde yer verilmelidir. Gezilerde sanatsal değeri olan eserler, sergiler, müzeler ziyaret edilmelidir. Eserler panolarda teşhir edilmelidir.

1992 programında; görsel sanatlar eğitimi çocuk gelişim basamaklarına ve öğrencilerin bulunduğu sınıfa göre işlenmelidir. İyilik-kötülük kavramlarına yer verilmelidir. Öğrencilerin yaşayabileceği başaramama duygusu ve çekingenlik giderilmelidir. Yapıcı olmayan eleştirilerden uzak durulmalıdır. Yaratıcı faaliyetler, düşünceler ve özgün çalışmalar desteklenmelidir. Seviye zorlayıcı etkinliklere yer verilmemelidir. Çeşitli araç-gereçlerle etkinlik yapılmalıdır. Grup çalışmalarında arkadaş seçimi öğrenciler bırakılmalıdır. Tasarımlar dışında pergel vb. gereçler kullanılmamalıdır. Büyük kağıtlara yaşı küçük çocukların etkinlik yapması sağlanmalıdır.

2006 programında; etkinlikler bütünlük içindedir. Öğrenci etkinliklere aktif katılmalıdır. Etkinlikler olduğu gibi veya değişiklik yapılarak öğretmen tarafından uygulanabilir; bir ders saatinde birden fazla etkinlik yapılabilir; etkinlikler hazırlanırken öğrencilerin ihtiyaç ve alakaları da göz önünde bulundurulabilir; öğrenci seviyesine uyarlanan etkinlikler farklı sınıflarda da uygulanabilir. Bireysel farklılıklara göre etkinlikler yapılabilir. Okul dışı etkinliklere de yer verilmelidir. Bireysel ve grup öğrenme uygulanabilir. Grup öğrenmede bilgi ve tecrübeler paylaşılabilir. Bireylerin çözüm odaklı yetenekleri geliştirilebilir. Bireyin yaşamı boyunca öğrenme, araştırma, değerlendirme, yorumlama yeteneklerini kullanmalarını sağlar.

2013, 2017, 2018 programlarında;

Tablo 10. Öğrenme-Öğretme Süresince Eğitim

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİNDE EĞİTİM	2013	2017	2018
Bütünlük içinde fakat sınıfsal düzeyde basamak basamak hazırlanan programa uygulamada dikkat edilmelidir.	X	X	X

Tablo 10'un devamı

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİNDE EĞİTİM	2013	2017	2018
Öğrenim alanları kazanımları bütünlük içinde birbirleriyle karıştırılarak uygulanabilir.	X	X	X
Diğer derslerle işbirliği yapılmalıdır.	X	X	X
Kazanım da öncelik yerelden başlamak üzere tercih edilmelidir.	X	X	X
Kazanımlarda öğrenci seviyelerine dikkat edilmelidir.	X	X	X
Sanatın önemi ile öğrenim alanları ilişkilendirilmelidir.	X	X	X
Farklı öğrenim yöntemlerinden faydalanılmalıdır.	X	X	X
Duygu ve düşünceleri ifade eden ders olduğu unutulmamalıdır.	X	X	X
Çalışmalarda yöresel özelliklere göre esneklik yapılabilirdir.	X	X	X
Sanat tarihi ve müze alanlarına önem verilmelidir.	X	X	X
Sanatsal ve kültürel özellikli yerlere, sanat ve zanaatçılara, her türlü basılı ve diğer kaynaklara ulaşılabilir ve ziyaretler yapılabilir.	X	X	X
Dünyamızla ve evrenle ilgili konulara duyarlı olunmalı ve etkinliklerde yer verilmelidir.	X	X	X
Değerler, açık ya da örtük olarak öğrencilere kazandırılabilir.	X	X	X
Erkinlik ortamlarında sağlık koşulları uygun olmalıdır.	X	X	X
Kullanılan materyaller sağlık problemlerine yol açmamalıdır, güvenli olmalıdır.	X	X	X
Sergileme faaliyetleri yapılmalıdır.	X	X	X
Öğretim materyalleri insani değerlere saygılı ve ayrımcılığa karşı olmalıdır.		X	X
Disiplinler arası bağ kurulabilir, ortak konular etrafında disiplinler kaynaştırılmalıdır.			X

Kaynak: MEB, 2013; MEB, 2017; MEB, 2018.

2. 1. 7. 7. 5. Dikkate Alınması Gerekenler; Öğrenme-Öğretme Sürecinde Öğretmen Yaklaşımı

1924 programında; öğretmen yaklaşımı üzerine bilgi mevcut değildir.

1926 programında; öğretmenler sabırlı olmalıdır ve öğrenci çalıştıkça güzel şeyler yapabileceğinden emin olmalıdır. Öğrenciye kopya resim yaptırmamalıdır. Rehberliğini öğrenci çalışması üzerinde yapmalıdır. Sınıfta resim malzemeleri ve materyalleri bulundurmamalıdır.

1936 programında; öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen yaklaşımının nasıl olması gerektiğine dair bir başlık bulunmamaktadır. Fakat program incelendiğinde şu çıkarımları yapabiliriz; öğretmen gelişim basamaklarını iyi bilmelidir. Öğrencilerin gelişim seviyelerine dikkat etmeli, iyi rehberlik yapmalıdır. Çocukların görgü ve bilgisini artırmaya çalışmalıdır. Çekingen öğrenciye de cesaretli öğrenciye de yapılarına göre destek vermelidir. Öğrencileri daha çok teknik ve gereçle buluşturmalıdır. Bilinen şekliyle değil de öğrencinin

kendine göre yaptığı resimde çok iyi rehberlik yapmalıdır. Doğa kanunlarını ve çizim tekniklerini açıklayabilmelidir. Öğrenci resimlerini düzeltmemelidir. Çalışmada ayrıntıları konuşarak öğrenciye hissettirmelidir. Doldurma ödevleriyle kağıdın dengeli doldurulması problemini çözmeye çalışmalıdır. Yakındaki sanatsal değerlere, eserlere, sergilere, müzelere ilgi sağlamalı ve derslerde ziyaret gerçekleştirmelidir. Öğrencilerin temiz ve başarılı eser çıkarabilmesinde ve sergilenmesinde rehberlik etmelidir. Etkinliklerde kullanılacak boyaları hazır hale getirmelidir.

1948 ve 1968 programlarında; öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen yaklaşımının nasıl olması gerektiğine dair bir başlık bulunmamaktadır. Fakat programlar incelendiğinde 1936 programına çok yakın olarak çıkarımlar yapabiliriz; öğretmen gelişim basamaklarını iyi bilmelidir. Öğrencilerin gelişim seviyelerine dikkat etmeli, iyi rehberlik yapmalıdır. Çekingen öğrenciye de cesaretli öğrenciye de yapılarına göre destek vermelidir. Öğrencileri daha çok teknik ve gereçle buluşturmalıdır. Doğa kanunlarını ve çizim tekniklerini açıklayabilmelidir. Öğrenci resimlerini düzeltmemelidir. Çalışmada ayrıntıları konuşarak öğrenciye hissettirmelidir. Doldurma ödevleriyle kağıdın dengeli doldurulması problemini çözmeye çalışmalıdır. Yakındaki sanatsal değerlere, eserlere, sergilere, müzelere ilgi sağlamalı ve derslerde ziyaret gerçekleştirmelidir. Öğrencilerin temiz ve başarılı eser çıkarabilmesinde ve sergilenmesinde rehberlik etmelidir.

1992 programında; öğretmen, öğrencinin özgün ve bağımsız çalışması sağlanmalıdır. Öğrenci çalışmaları düzeltilmemelidir. Çeşitli kaynaklara bakarak resim yaptırılmamalıdır. Öğrenci cesaretlendirilmelidir. Değerli olanın kopya değil, özgün çalışma olduğu vurgulanmalıdır. Çocuğa karşı sert tavırlar takılmamalıdır. Serbest konuyla öğrenci baş başa bırakılmamalıdır. Çocuk seviyesine göre çalışma yapılmalıdır. Yaratıcılık için çok çeşitli araç-gereçlerden faydalanılmalıdır. Grup çalışmaları yapılmalıdır. Cetvel ve pergel plan ve krokilerde kullanılmalıdır. Çok sabır gerektiren zorlayıcı çalışmalardan kaçınılmalıdır.

2006 programında; öğretmen, öğrencilerin kendini geliştirmesinde etkin olmalıdır. Öğrenme sürecindeki zorluklarda öğrencilere yardımcıdır, rehberdir. Sürecin her boyutunda öğrenci çıktıları desteklenir. Öğrencilerin yaptıklarını farketmeleri ve kendilerini değerlendirmeleri sağlanır. Estetik duyarlılık okul içi olduğu kadar okul dışında da geliştirilmeye çalışılmalıdır. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek ve dileklerini gerçekleştirebilecek güncellikte öğrenme-öğretme yaşatılmalıdır.

Öğretmen, öğrenme sürecinde karşılaşılan zorluklarda öğrencilere yardımcı olur; destekleyici ve yapıcı eleştirilerle yaklaşır; öğrencilerin ürünlerinin her safhasını dikkate alır; her safhada onları destekler; öğrenci gelişimlerini takip eder, değerlendirir, kendilerini

değerlendirmeleri önemser ve hissettirir; velilerle işbirliği yapar; okul dışı alanlarda da estetik güzellik için uğraş verir; öğrencilerin ilgi ve istekle etkinlik yapabilmesini sağlar.

2013, 2017, 2018 programlarında;

Tablo 11. Öğrenme-Öğretme Süresinde Öğretmen

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİNDE ÖĞRETMEN	2013	2017	2018
Öğretmenler derse hazırlıklı gelmelidir	X	X	X
Öğrenciyi cesaretlendirerek çalışmasını tamamlamasına ve gözlem gücünü artırmasına katkı sağlamalıdır.	X	X	X
Yetenekli öğrenciler ulaşabilmeli, iyi rehberlik yapabilmelidir.	X	X	X
Öğrenci yapılarına göre etkinlik planlanmalı, gerekli hallerde de değiştirilebilir.	X	X	X
Öğrenci arası farklara dikkat edebilmelidir.	X	X	X
Sanat tarihi şeritleri oluşturulmalıdır.	X	X	X
Etik davranışların sınıflarda yerleşmesine uğraşılmalıdır.	X	X	
Öğretmen teknolojik gelişimin getirilerinden faydalanmalıdır.		X	X
Öğretmen yetkinliğini ve becerisini kullanarak programdan etkin faydalanmalıdır.			X

Kaynak: MEB, 2013; MEB, 2017; MEB, 2018.

2. 1. 7. 7. 6. Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımı

1924, 1926, 1936, 1948 ve 1968 programlarında ölçme-değerlendirme yaklaşımı üzerine bir başlık altında açıklamalara yer verilmemiştir.

1992 programı; etkinliklerin değerlendirilmesinde yıkıcı eleştiri ve katı tutum benimsenmemesi gerektiği, olumlu yaklaşılması gerektiği ifade edilmiştir. Çocuğun her zaman üretim seviyesinin üst seviyede olacağı ve güzel eserler çıkarabileceği düşünülmemeli ve eserlerde gerçeğe benzerlik değerlendirme kriteri olmamalıdır. Eserler değerlendirilirken, özgünlük, kavrama, ifade edebilme, zaman ve gereçleri kullanma seviyesi, çalışmaya yaklaşımı, azmi, disiplinle çalışması, genel ilerlemesi, güncel olaylar, Atatürk ve Atatürkçülük konularına yaklaşımları göz önünde bulundurulmalı ve not öğrencide baskı aracı olmamalıdır.

2006 programı; araştırmaya dahil olan on program arasında ölçme-değerlendirmeye ayrıntılı yer veren tek programdır. Öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri fırsatı verilen ve buna yönelik ölçekler sunulan bir programdır. Bireysel değerlendirme yanında grup değerlendirme için örnek formlar programa dahil edilmiştir. Proje ödevi taslağı ve ölçme-değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyası ve dereceli puanlama örneği, gözlem formu,

kontrol listeleri gibi değerlendirme araçları programda örnekleriyle yer almıştır. Ölçme değerlendirmede en önemli noktanın bireysel farklılıklara saygı duyularak öğrencilerin değerlendirilmesidir. Ölçme araçlarını seçme ve kullanmada öğretmen serbest bırakılmıştır.

2013 programında; ölçme-değerlendirme öğrenci temelli ele alınır ve derslerin başlangıcından bitimine kadar süreç izlenerek, öğrencideki ilerleme değerlendirilir. Çeşitli ölçme araçları kullanılır.

2017 programında; ölçme-değerlendirme tanıma, takip ve sonuç amaçlı yapılabilmektedir. Öğrencilerin öz değerlendirmesine önem verilmektedir. Ölçme-değerlendirmelerde kişisel farklılıklara dikkat edilerek, kişiler yargılanmadan ve desteklenerek çalışmalar yapılmalıdır.

2018 programında; bireylerin farklılıkları ölçme-değerlendirme faaliyetlerinde çeşitliliği zorunlu kılmaktadır. Öğretmene çok görev düşmektedir. Değerlendirmelerde kazanımları sınırları belirtilmeli, kullanılacak yöntemlerde standartlar dikkate alınmalı, süreç bütünlük içinde değerlendirilmeli ve değişimler dikkate alınmalıdır. Öğrenciler çok çeşitli yöntemlerle ölçülüp-değerlendirilmeli, ölçme-değerlendirme uygulamalarına öğretmenin yanında öğrenci de katılmalıdır.

2. 1. 7. 7. 7. Örnek Günlük ve Yıllık Planlar

1924, 1926, 1936, 1948 ve 1968 programlarında örnek günlük planlara ve yıllık planlara yer verilmemiştir.

1992 programında ise yıllık plan örneklerine yer verilmemiştir fakat örnek günlük planlara (ders planı) yetersiz sayıda da olsa yer verilmiştir. Amaçlar doğrultusunda belirlenen konu işleniş ve değerlendirme ile tamamlanmıştır.

2006 programında, ayrıntılı ders plan örneklerine yer verilmiştir ve ayrıca Öğretmen Kılavuz Kitabında da hem ders plan örneklerine hem de yıllık planlara yer verilmiştir.

2013, 2017 ve 2018 programlarında örnek günlük ve yıllık planlara yer verilmemiştir.

2. 1. 7. 7. 8. Atatürkçülük (Atatürk Sevgisi, Devrimleri, İlkeleri)

1924, 1926, 1936, 1948 ve 1968 programlarında Atatürkçülük konusu ile ilgili özel bir başlık açılmamış ve ilgili kazanımlar oluşturulmamıştır. Fakat Atatürk sevgisinin, Atatürk ve hayatının, ilkelerinin, devrimlerinin öğretilmesi ilkokulun hedefleri arasında yer almıştır.

1992 programında, her sınıf seviyesinde Atatürk ve Atatürkçülük üzerine konulara yer verilmiştir (MEB, 1992, s. 34, 52, 72, 88, 104, 118, 132, 144).

2006 programında, her sınıf seviyesinde Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar mevcuttur. (MEB, 2007, s. 79-83; MEB, 2014, s. 29-32).

2013, 2017 ve 2018 programlarında Atatürkçülük ile ilgili kazanımlara yer verilmemiştir.

2. 1. 7. 7. 9. Ara Disiplinler

Ara Disiplinler olarak belirlenmiş olan; İnsan Hakları ve Vatandaşlık, Girişimcilik, Özel Eğitim, Kariyer Bilincini Geliştirme, Rehberlik ve Psikolojik Danışma 2006 programında her sınıf seviyesinde, öğrenme alanları kazanımlarıyla eşleştirilmiştir ve öğrenciye kazandırılması hedeflenmiştir (MEB, 2007, s. 84-86).

2006 programı dışındaki hiçbir programda Ara Disiplinlere bu şekilde yer verilmemiştir.

2. 1. 7. 7. 10. Resim Yöntem ve Teknikleri

1924 programından en son geliştirilen *2018 programına* kadar; sadece *2006 programında*, resim teknikleri “Görsel Sanatlarda Yöntem ve Teknikler” başlığı ile ele alınmıştır. İlkokulda ders veren sınıf öğretmenlerine gerekli ön bilgiyi verebilecek niteliktedir. Kısa bilgilerin yanında tavsiyelere de yer verilmiştir; “Kuruboya: ... öğrencilerde isteksizlik yaratan bir tekniktir. Bu nedenle kuru boyaların boya malzemesi olarak kullanılması önerilmemektedir” (MEB, 2007, s. 117). Boyama teknikleri, heykel, karikatür, kukla, grafik tasarım, baskı teknikleri, kolaj, fotoğraf, batık, vitray, ebru, mozaik, rölyef, maske, seramik, mimari ve inşaa, oyuncak, origami, yoğurma malzemeleri, artık malzemelerle çalışma, kağıt ve kağıt türlerinin imkanlarından yararlanma bilgi verilen alanlardır.

2006 programında, resim yöntem ve teknikleri dışında öğretim yöntem ve tekniklerine de ayrıntılı yer verilmiştir.

2. 1. 8. Dersin İlkokul Haftalık Ders Çizelgelerindeki Tarihsel Serüveni

Tablo 12. Görsel Sanatlar Dersinin İlkokul Ders Çizelgelerindeki Tarihsel Serüveni

YIL	MÜFREDAT PROGRAMLARI	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf
		Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu
		Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat
1914 (2)	Mekاتب-i İptidaiye Umumiye Talimnamesi (İlkokullar için hazırlanmış müfredat programı... (Resim dersi öğleden sonra)	1 %3,34	1 %3,34	1 %3,34	1 %3,34	2 %6,67	2 %6,67
1913 (1)		30	30	30	30	30	30
1913 (1)		3 %10	3 %10	4 %13,34	4 %13,34	3 %10	3 %10
		30	30	30	30	30	30
(1) Alp, 2017, s. 99, 134-136, 181, 183; (2) Binbaşıoğlu, 1999, s. 2.							
<i>03.03.1924 tarih ve 430 nolu Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası)</i>							
1924 (1)	İlk Mektepler Müfredat Programı (Resim)	2 %7,70	2 %7,70	2 %7,70	2 %7,70	2 %7,70	X
1924 (3)		26	26	26	26	26	
(1) Alp, 2017, s. 383-384; (3) Aslan, 2011, s. 717-734.							
1926 (2)	İlkokul Müfredat Programı (Resim-Elişi)	4 %15,39	4 %15,39	4 %15,39	2 %7,70	2 %7,70	X
1926 (1)		26	26	26	26	26	
		4 %15,39	4 %15,39	4 %15,39	3 %11,54	3 %11,54	X
		26	26	26	26	26	
(1) Alp, 2017, s. 397, 465-468; (2) Binbaşıoğlu, 1999, s.145-170.							
1936 (2)	İlkokul Müfredat Programı (Resim-İş)	4 %15,39	4 %15,39	4 %15,39	2 %7,70	2 %7,70	X
1936 (4)		26	26	26	26	26	
(2) Binbaşıoğlu, 1999, s.145-170; (4) MEB, 1936, s. 35.							
1939 - 1940 (2)	Köy Okulu (5 Sınıflı)... Resim	1 %5,57	1 %5,57	1 %5,57	1 %5,57	1 %5,57	X
		18	18	18	18	18	
(2) Binbaşıoğlu, 1999, s.145-170.							
1948 (5)	İlkokul Programı... Resim-İş	4 %15,39	4 %15,39	4 %15,39	2 %7,70	2 %7,70	X
		26	26	26	26	26	
(5) Gümüşay, 1948, s. 24.							
1948 (5)	Köy İlkokul Programı... Resim-İş	1 %3,85	1 %3,85	1 %3,85	1 %3,85	1 %3,85	X
		26	26	26	26	26	
(5) Gümüşay, 1948, s. 25.							
1968 (2)	İlkokul Müfredat Programı... Resim-İş	4 %15,39	4 %15,39	4 %15,39	2 %7,70	2 %7,70	X
		26	26	26	26	26	
(2) Binbaşıoğlu, 1999, s.145-170.							

Tablo 12'nin devamı

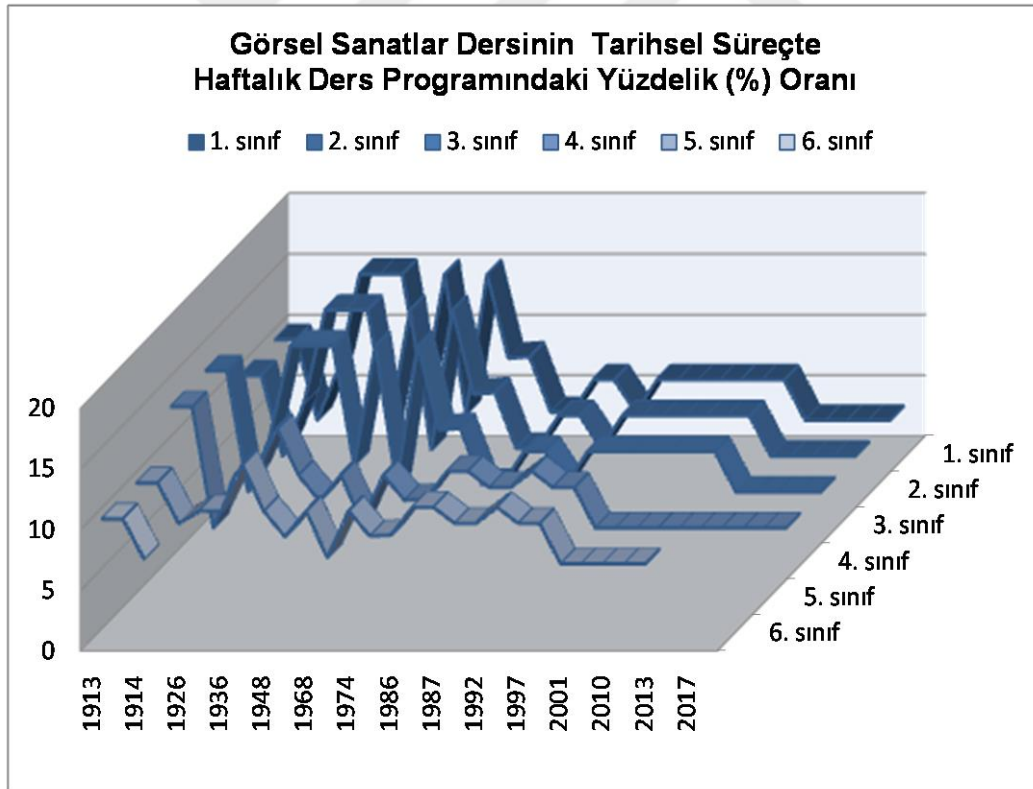
YIL	MÜFREDAT PROGRAMLARI	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf
		Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu
		Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat
1968 (6)	Programa Göre Normal Öğretim Yapan Okullar... Resim-İş	120 dakika %8,45	120 dakika %8,45	120 dakika %8,45	80 dakika %5,63	80 dakika %5,63	X
		1420 dakika	1420 dakika	1420 dakika	1420 dakika	1420 dakika	
(6) MEB, 1968, s. 269-274.							
1968 (7)	İLKOKULLAR... Resim-İş	Resim Dersi Var	Resim Dersi Var	Resim Dersi Var	Resim Dersi Var	Resim Dersi Var	X
(7) MEB Tebliğler Dergisi, 1968, s. 481.							
<i>14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu</i>							
1974 (8)	İLKOKULLAR... Resim-İş	3 %8,58	3 %8,58	3 %8,58	2 %5,72	2 %5,72	X
		35	35	35	35	35	
(8) MEB Tebliğler Dergisi, 1974, s. 367-368.							
1975 (9)	TEMEL EĞİTİM (BİRİNCİ KADEME)... Resim-İş	1 %4	1 %4	1 %4	2 %8	2 %8	X
		25	25	25	25	25	
(9) MEB Tebliğler Dergisi, 1975, s. 125.							
1986 (10)	İLKOKULLAR... Resim-İş	1 %4	1 %4	1 %4	2 %8	2 %8	X
		25	25	25	25	25	
(10) MEB Tebliğler Dergisi, 1986, s. 343.							
1986 (10)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Resim-İş	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	X
		30	30	30	30	30	
(10) MEB Tebliğler Dergisi, 1986, s. 343.							
1987 (11)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Resim-İş	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	X
		30	30	30	30	30	
(11) MEB Tebliğler Dergisi, 1987, s. 341-343.							
1992 (12)	İLKOKULLAR... Resim-İş	1 %4	1 %4	1 %4	2 %8	2 %8	X
		25	25	25	25	25	
(12) MEB Tebliğler Dergisi, 1992, s. 569.							
1992 (13)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Resim-İş	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	X
		30	30	30	30	30	
(13) MEB Tebliğler Dergisi, 1992, s. 767-768.							
1994 (14)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Resim-İş	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	2 %6,67	X
		30	30	30	30	30	
(14) MEB Tebliğler Dergisi, 1994, s. 692-693.							

Tablo 12'nin devamı

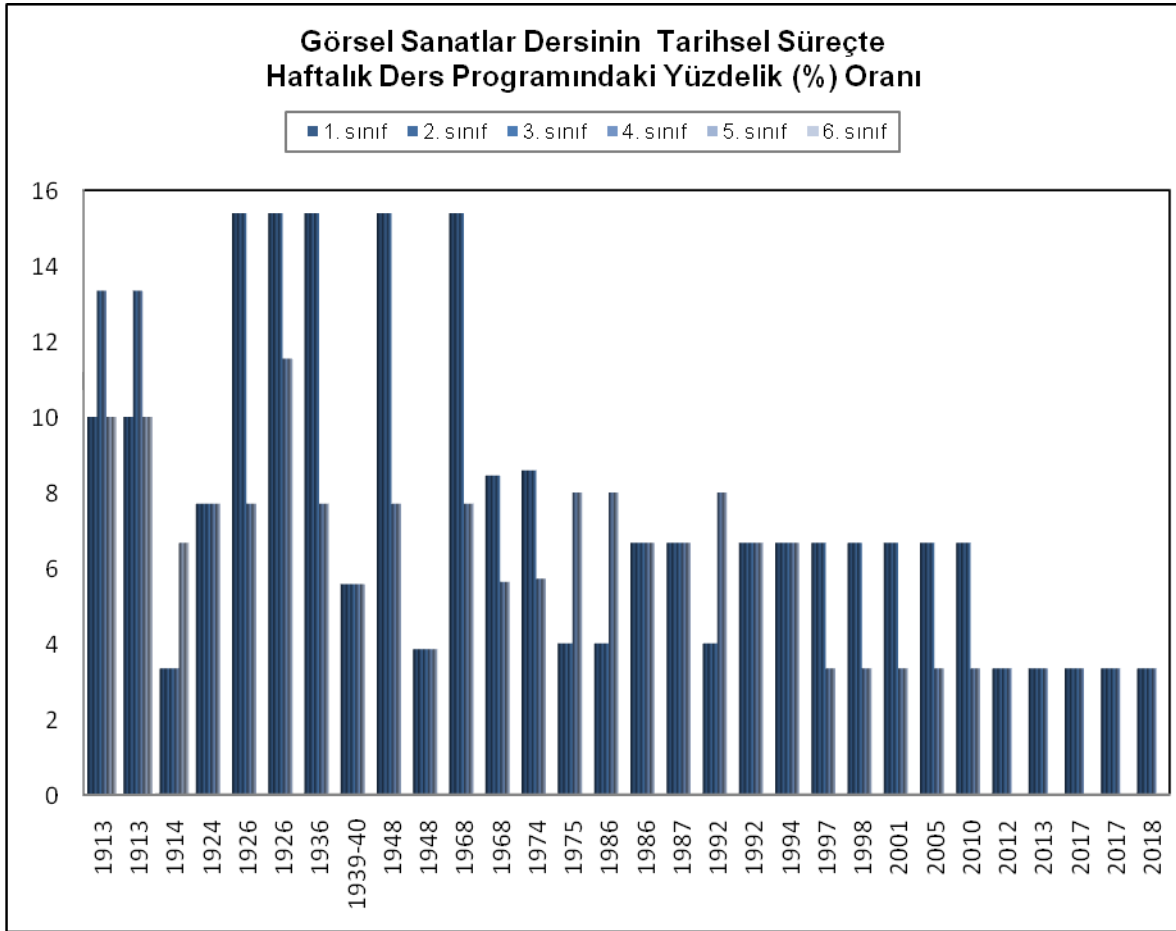
YIL	MÜFREDAT PROGRAMLARI	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf
		Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu
		Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat
<i>16.08.1997 tarih ve 4306 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (5+3=8 Yıllık Kesintisiz Eğitim)</i>							
1997 (15)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Resim-İş	2 %6,67 30	2 %6,67 30	2 %6,67 30	1 %3,34 30	1 %3,34 30	X
(15) MEB Tebliğler Dergisi, 1997, s. 643-645.							
1998 (16)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Resim-İş	2 %6,67 30	2 %6,67 30	2 %6,67 30	1 %3,34 30	1 %3,34 30	X
(16) MEB Tebliğler Dergisi, 1998, s. 1011-1013.							
2001 (17)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Resim-İş	2 %6,67 30	2 %6,67 30	2 %6,67 30	1 %3,34 30	1 %3,34 30	X
(17) MEB Tebliğler Dergisi, 2001, s. 573-575.							
<i>2005 Yılında, Resim-İş Adının, Görsel Sanatlar Olarak Değiştirilmesi</i>							
2005 (18)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Görsel Sanatlar	2 %6,67 28(30)	2 %6,67 28(30)	2 %6,67 28(30)	1 %3,34 26(30)	1 %3,34 26(30)	X
(18) MEB Tebliğler Dergisi, 2005, s. 539-541.							
2010 (19)	İLKÖĞRETİM OKULLARI... Görsel Sanatlar	2 %6,67 25(30)	2 %6,67 25(30)	2 %6,67 25(30)	1 %3,34 26(30)	1 %3,34 26(30)	X
(19) MEB Tebliğler Dergisi, 2010, s. 1539-1545.							
<i>11.04.2012 tarih ve 1739 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (4+4+4=12 Yıllık Zorunlu Eğitim)</i>							
2012 (20)	İLKOKULLAR VE ORTAOKULLAR... Görsel Sanatlar	1 %3,34 26(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 30	X	X
(20) MEB Tebliğler Dergisi, 2012, s. 313-314.							
2013 (21)	İLKOKULLAR VE ORTAOKULLAR... Görsel Sanatlar	1 %3,34 26(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 30	X	X
(21) MEB Tebliğler Dergisi, 2013, s. 259-260.							
2017 (22)	İLKÖĞRETİM KURUMLARI (İLKOKUL VE ORTAOKUL)... Görsel Sanatlar	1 %3,34 26(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 30	X	X
(22) MEB Tebliğler Dergisi, 2017, s. 1417-1418.							

Tablo 12'nin devamı

YIL	MÜFREDAT PROGRAMLARI	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf
		Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu	Ders Saati ve % Durumu
		Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat	Haftalık Topl. Saat
		1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf
2017 (23)	İLKÖĞRETİM KURUMLARI (İLKOKUL VE ORTAOKUL)... Görsel Sanatlar	1 %3,34 26(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 30	X	X
(23) MEB Tebliğler Dergisi, 2017, s. 1844-1845.							
2018 (24)	İLKÖĞRETİM KURUMLARI (İLKOKUL VE ORTAOKUL)... Görsel Sanatlar	1 %3,34 26(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 28(30)	1 %3,34 30	X	X
(24) MEB Tebliğler Dergisi, 2018, s. 1826-1827.							

Grafik 1. Görsel sanatlar dersinin tarihsel süreçte haftalık ders programlarındaki yüzdeler (%) oranı (dalgalı grafik)

Grafik 2. Görsel sanatlar dersinin tarihsel süreçte haftalık ders programlarındaki yüzdeler (%) oranı (dikey grafik)

Ülkenin işgalden kurtuluşu, Cumhuriyetin ilanı, 03.03.1924 tarih ve 430 nolu Tevhid-i Tedrisat Kanununun (Öğretim Birliği Yasası) yürürlüğe girmesi akabinde 1924 yılında yürürlüğe giren İlk Mekteplerin Müfredat Programının uygulanmasına kadar; 1913 yılından itibaren yürürlükte olan Mekatibi İbtidaiye Ders Müfredatı okullarda uygulanmıştır. Üç-dört-beş-altı dersane ve öğretmenli okullardaki müfredatta görsel sanatlar dersi, ders saati az olarak uygulanmış fakat bir-iki dersane ve öğretmenli okullarda ders saati müfredatın yüzde onunu ve üstünü kapsamıştır (Alp, 2017; Binbaşıoğlu, 1999).

1924 yılından itibaren ilk mektep öğrenim süresi, altı yıldan beş yıla düşürülmüştür. Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programına göre, 1926 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programında görsel sanatlar dersine daha fazla uygulama saati ayrılmıştır (Alp, 2017; Aslan, 2011; Binbaşıoğlu, 1999).

1936 İlkokul Müfredat Programı ve 1948 İlk Okul Programının genel ilkokulların ve köy ilkokullarının haftalık ders çizelgelerinde; görsel sanatlar dersi uygulama farklılığı

göstermiştir. Köy ilkokullarında uygulama saati düşürülmüştür (Binbaşıoğlu, 1999; Gümüştay, 1948; MEB, 1936).

1968 yılından 1992 yılına kadarki müfredatlarda görsel sanatlar dersi, inişli çıkışlı bir grafik göstermiştir (Binbaşıoğlu, 1999; MEB, 1968; MEB, 1974; MEB, 1975, MEB, 1986; MEB, 1987, MEB, 1992).

1992 yılında iki karar birlikte alınmıştır. Alınan ikinci kararda ilk kademenin her sınıfında ikişer saate çıkarılmıştır ve 1994 de uygulamaya devam edilmiştir (MEB, 1992; MEB 1994). 1992 yılından 16.08.1997 tarih ve 4306 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun (5+3=8 Yıllık Kesintisiz Eğitim) kabul edilmesine kadar; ilkokul 4. ve 5. sınıflardaki görsel sanatlar dersine, branş öğretmenlerinin girebilmesi olanağı *ilk kez* tanınmıştır.

1997'de ilköğretim okulları sekiz yıllık (5+3) kesintisiz eğitime başlamasından, 11.04.2012 tarih ve 1739 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun (4+4+4=12 Yıllık Zorunlu Eğitim) kabul edilmesine kadar olan süreçte; ilkokul 4. ve 5. sınıf resim derslerine resim öğretmenleri girmişlerdir. Fakat 4. ve 5. sınıflarda ders saati bire düşürülmüştür (MEB, 1997; MEB, 2001; MEB, 2005; MEB, 2010).

11.04.2012 tarih ve 1739 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun (4+4+4=12 Yıllık Zorunlu Eğitim) kabulüyle; ilköğretim kurumları ikiye ayrılmıştır. İlk kademe dördüncü sınıfa kadar devam ettirilmiş ve görsel sanatlar öğretmenlerinin dördüncü sınıf görsel sanatlar dersine girmesi ortadan kaldırılarak; ders, 1.2.3.4. sınıflarda birer saate düşürülmüştür (MEB, 2012; MEB, 2013; MEB, 2017; MEB, 2018).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Kalyoncu'nun (2009), *1992-2006 İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi (Resim-İş) Öğretim Programlarının Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi* adlı çalışmasında; 1992 ve 2006 programları, eğitim felsefesine uygunluk açısından, program alanları açısından, kazanımlar (amaçlar) açısından, konu (etkinlik) açısından, ölçme-değerlendirme süreçleri açısından karşılaştırılmıştır. Kalyoncu (2009) çalışmasında; 1992 programının öğretmen merkezli program yapısından, 2006 programında çok alanlı sanat eğitimi yöntemli yapılandırmacı yaklaşım modeline yönelindiğini ifade etmiştir. 2006 programının içerik ve ifadelerinin tamamen değiştiğini ifade etmiştir. 2006 programında öğrenme alanlarının değiştiğini, etkinlik sayılarının arttığını, ölçme değerlendirmede süreç odaklı performansın

değerlendirilmeye başlandığı, kazanımların birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar basamak basamak verildiğini ifade etmiştir.

Yazar ve diğerleri (2013), *İlköğretim Kurumları 1992 Resim-İş Eğitimi Ders Öğretim Programı ile 2006 Görsel Sanatlar Ders Öğretim Programlarının İncelenmesi* adlı araştırmasında; 1992 ve 2006 programlarının temel yaklaşımları, öğrenme alanları, amaçları, kapsamaları, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme boyutları karşılaştırılmıştır. 2006 programının öğrenci merkezli eğitim modelinde olduğu, 2006 programında öğrenme alanlarının değiştiği, genel amaçların artırılarak ayrıntılı hale getirildiği, yeniden isimlendirme ile kazanım ve etkinlik kavramlarının programa girdiği, daha çok etkinlik örneğinin yer aldığı, programın esnek yapıya kavuştuğu tespitlerine yer verilmiştir. İlgili ve yaratıcılık düzeylerinin ve süreç içindeki öğrenci gelişiminin ölçme-değerlendirmede dikkate alınması gerekliliği önerisiyle araştırma sonlandırılmıştır.

Oğuz ve Akhun (2015), *İki Ulusal Programın Karşılaştırılmasıyla İlgili Bir Araştırma: 1992 Resim-İş ve 2006 Görsel Sanatlar Programları* adlı araştırmasında; 1992 ve 2006 programları öğeleri açısından incelenmiştir. Genel amaçlar açısından; 1992 programının 17 maddeden ve 2006 programının 28 maddeden oluştuğu, yargı cümlelerinin –ebilme, abilme şeklinden –mek, mak şekline dönüştüğü, 2006 programında kavramsal sanata yönelik amacın eklendiği ve modern sanata yönelik bakış açısıyla hazırlandığı ifade edilmiştir. Müze Bilinci üzerinde durulmaya başlandığı; öğrenme-öğretme sürecinde yapılması gerekenlerin detaylarıyla verildiği; öğretmenin değişen rolüyle ilgili yönlendirici bilgilerin verildiği; bazı kavramların değiştiği (işleniş-etkinlik, amaç ve davranış-kazanım gibi); öğrenme-öğretme sürecinin yaşamla, diğer derslerle, ara disiplinlerle, Atatürkçülük konularıyla ilişkilendirildiği; kullanılan yöntemlerin, tekniklerin ve resim tekniklerinin ayrıntılı olarak incelendiği ve programın esnek bir yapıya kavuştuğu ifade edilmiştir.

Arslan (2000), *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri* adlı araştırmasında; 1926,1936,1948,1962 taslak, 1968 ilkokul programları ve 1997 yılına kadar olan programların ana hatlarıyla kısa bilgilerine yer vermiştir.

Salı ve Arslan (2000), *Cumhuriyet Dönemi İlkokul Programlarında Toplu Öğretim Uygulamaları* adlı araştırmasında; 1926, 1936, 1948, 1968 programlarının amaçları belirlenirken insanların bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarının tam olarak dikkate alınmadığı, öğretmene çok fazla yük ve iş dağılımı verildiği, eğitim ortamlarının ve donanımlarının gelişmelere ayak uyduramadıkları tespitleri yapılmıştır. Eğitim felsefesi doğrultusunda, tutarlı ve sistemli politikaların takip edilmesi önerisine yer verilmiştir.

Binbaşıoğlu (1999), *Cumhuriyet Döneminde İlkokul Programları* adlı araştırmasında; Cumhuriyet öncesi 1914 ilkokul programından, 1997 yılına kadar olan programlardaki dersler, haftalık ders saatleri ve içerik hakkında bilgilere yer verilmiştir. Cumhuriyetin ilk

yıllarında çocuk merkezli etkinliklerin ağırlıkta olduğu daha sonraları öğretmen merkezli öğretime yönelindiği tespitine yer verilmiştir. Programlardaki Resim-İş dersinin haftalık ders saati içindeki yeri ortaya çıkarılmıştır.

Aslan (2011), *1924 İlk Mektepler Müfredat Programı* adlı araştırmasında; müfredatın içeriği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Haftalık ders dağılım cetvelinin ve resim-iş dersi konularının açıklandığı programda resim dersi yeteneklerinin geliştirilmesi çalışmalarına özel yer verildiği tespitine yer verilmiştir.

Tataroğlu (2012), *1975-2011 Yılları Arasında Resim/Sanat Derslerinin Değişen Adı ve İçeriğinin Ders Saati Ölçeğinde Değerlendirilmesi* adlı çalışmasında; ilköğretim ve ortaöğretim sanat derslerinin haftalık ders saatleri içindeki yeri, içeriği ve adlandırılması üzerinde durulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında resim dersinin ve öğretmenin durumunun açıklandığı; 1948, 1968 ilkokul programlarında, 1992 Resim-İş programında ve 2006 Görsel Sanatlar programında Görsel sanatlar dersinin içeriği üzerinde durulduğu; haftalık ders saati sayısının tablolarla görselleştirildiği tespit edilmiştir. Resim ders saatlerinin sayısal ağırlığının, yıllar içinde değişkenlik gösterdiği tespitine yer verilerek; Türkiye'nin sanat eğitimi planını değiştirerek yeniden oluşturması gerektiği önerisi sunulmuştur.

Kurtuluş (2002), *İlköğretimde Resim-İş Derslerinin Haftalık Ders Dağıtım İçindeki Yeri ve Öğrenci Üzerine Etkileri* adlı araştırmasında; Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren resim eğitimi üzerine önemli çalışmalar yapıldığı, gelişmeler olduğu ifade edilmiş; süreç içinde ders saatlerinin değişimi üzerine inceleme yapılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından 1997 yılına kadar haftalık ders saati dağıtım çizelgelerinde, Resim-iş dersinin ders saati, yüzdeler oranı çizelgelerle verilmiştir. Kurtuluş (2002), "İlköğretim okulları ders dağıtımında Resim-İş dersinin ağırlığını yitirdiği açıktır" (s. 3). Ders saatlerinin giderek azalmasının derse ilgiyi ve tutumu olumsuz etkilediği ve gerekli önem verilerek ders saatlerinin çağdaş bir anlayışla yeniden düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Halıçınarlı ve Uysal (2006), *Yeni İlköğretim Programı ve Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin Konumu* adlı çalışmasında; sanatın toplumu düzenleyeceği, bu nedenle sanat eğitiminin çok iyi planlanması gerektiği ifade edilmiştir. Türkiye'de sanat eğitimine karşı olumsuz tavır ve yetersiz mali destek üzerinde durulmuş; 2006 programı üzerinde durulmuş, daha iyi bir program ve daha donanımlı sanat eğitimcileri vasıtasıyla çağdaş sanat eğitimi verilmesi önerisiyle çalışma sonlandırılmıştır.

Alakuş (2003), *Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Bir Görünümü* adlı çalışmasında, 1992 programının çağdaş yaklaşımlarla oluşturulduğu fakat sanat eğitimcisi kapasitesinin ve okullardaki donanımların ihtiyacı karşılayıp-karşılayamayacağı sorgulanması gerektiği ifade edilmiştir. Eğitim teknolojilerinin kullanılması gerektiği, etkili iletişimli sınıf ortamının oluşturulması gerektiği, kendini yetiştirmiş ve sürekli gelişimi takip

eden sanat eğitimcilerin olması gerektiği önerisine yer verilmiştir. Programda amaçlar altındaki işleniş ve değerlendirmelerin yetersiz oldukları, yetkin olmayan sınıf öğretmenleri tarafından derslerin verildiği dolayısıyla, estetik güzelliğe ve ders mantığına uygun hareket edilmediği tespitlerine yer verilmiştir.

İldanlı (2010), *İlköğretim Okullarının II. Kademesinde Görsel Sanatlar Dersi Haftalık Ders Saati Süresinin Yeterliğinin Araştırılması* adlı araştırmasında; “Cumhuriyetin ilk yıllarında haftalık ders saati dağılımında önemli bir paya sahip olan görsel sanatlar eğitimi, günümüze geldikçe süresi daha da azaltılmıştır... Araştırma sonucunda görsel sanatlar dersine ayrılan haftalık ders süresinin az olduğu görülmüştür. Bu nedenle ders süresinin artırılmasına yönelik önerilere yer verilmiştir” (s. 4). Güzel Sanatlar Eğitimi Çalışma Grubu Raporları doğrultusunda, ders saatinin bir saat olduğu, ilk kademedeki ders uygulamasının tam yapılamadığı ve diğer derslerin bu derste telafisinin yapıldığı tespitlerine yer verilmiştir.

Koç (2008), *İlköğretim Görsel Sanatlar (Resim-İş) Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi* adlı araştırmasında; Görsel Sanatlar dersinin tarihi serüveni, 1948-2007 yılları arasında dersin programları ve görsel sanatlar eğitimi tarihi incelenmiştir. Ders dağıtım çizelgeleri incelendiğinde dersin eğitimdeki ağırlığının azaldığı ve ayrıca ilköğretim okullarında alan öğretmeni sayısının azlığının giderilmesi için alan uzmanı öğretmenlerinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir. Sanat eğitimine yönelik politikaların iyileştirilmesi ve ders saatinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir.

Oğuz (2009), *1992 Yılı Resim-İş Dersi Öğretim Programı ile 2006 Yılı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Karşılaştırılması* adlı araştırmasında; 1992 ve 2006 programları öğeleri bakımından incelenmiştir. 2006 programının daha kapsamlı ve ihtiyaçları karşılayabilecek niteliklere sahip olduğu tespitine yer verilmiştir. 2006 programının sınıf öğretmenleri tarafından da kullanılacak olması ve bu programın çok fazla etkinlik örnekleriyle dolu olması nitelikli bir program olduğu göstergesi olarak görülmüştür.

Dilmaç ve İnanç'ın (2015), *Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlik Düzeyleri* adlı araştırmasında; çocuğun yaratıcı yönüne ait ilk eğitimlerin verildiği ilkokulda sınıf öğretmenlerinin derse yönelik öz yeterlikleri sınıf öğretmenlerine sorularak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Sanat eğitiminin ilk eğitimcilerinin sınıf öğretmenleri olduğu tespiti yapılmıştır. Kendini yetkin görmeyen öğretmenlerin derse gereken önem gösteremeyecekler oysaki en iyi sanat eğitiminin donanımlı sanat eğitimcileri vasıtasıyla olabileceği tespitlerine yer verilmiştir. Dilmaç'ın (2008) “*Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği*” ile yapılan bu araştırmasının sonucu; Akyıldız'ın (2006) “*İlköğretim Okullarında (9-12 Yaş) Görsel Sanatlar Dersi Kapsamında*

Renk Bilgisi'nin Kavratılmasındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri" ve Özer'in (2001) "İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Derslerine İlişkin Eğitim Gereksinimleri" adlı araştırmalarının sonuçlarının aksine; sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Yine bu araştırmada, diğerlerine oranla öz yeterlik yüksek olsa da; sınıf öğretmenlerinin çocukların çizgisel gelişimleriyle ilgilenmedikleri, öğrenci sorularında bilemeyecekleri yerden gelebilecek sorulardan çekindikleri, dersi bunaltıcı buldukları, dersle ilgili kaynakların ilgilerinin dışında olduğu, bu derste başka ders yaptıkları sonuçlarına yer verilmiştir.

Akyıldız'ın (2006), *İlköğretim Okullarında (9-12 Yaş) Görsel Sanatlar Dersi Kapsamında Renk Bilgisi'nin Kavratılmasındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri* adlı araştırmasında; ilk kademe 3. 4. 5. sınıf öğrencilerine uygulanan ve resim-iş öğretmenlerinin renk bilgisi üzerinden resim-iş dersinde yeterliliğinin araştırıldığı çalışmada, öğretmenlerin yetersiz kaldıkları sonucu elde edilmiştir. Öneri olarak öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle eksikliklerinin giderilmesi hususu ifade edilmiştir.

Özer'in (2001), *İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Derslerine İlişkin Eğitim Gereksinimleri* adlı araştırmasında; ilköğretim okullarının ilk kademesindeki Görsel Sanatlar derslerine sınıf öğretmenlerinin girdikleri, dersi etkili ve hak ettiği düzeyde işleyemedikleri tespitlerine yer verilmiştir. İlk kademe gerçekleşmesi beklenen yaratıcılığın geliştirilmesi, estetik güzellik kavramını içselleştirmesi, sanatın öneminin anlaşılabilmesi, sanatsal güzelliklerle öğrencilerin kendilerini ifade edebilmesi amaçlarının tam anlamıyla gerçekleşemediği tespitlerine yer verilmiştir. Bütün bunların sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar alanında eğitim gereksinimlerinden kaynaklandığı ve dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin alan uzmanı öğretim üyelerince seminerler ve ayrıca hizmet içi etkinliklerle eksikliklerinin giderilmesi tavsiyesinde bulunulmuştur.

Göktaş'ın (2010), *Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Resim-İş Eğitimi Dersi Sonrası Resme İlişkin Tutumlarının İncelenmesi* adlı araştırmasında; aday sınıf öğretmenlerinin eğitimini aldıkları resim dersini, öğretmenlik mesleğine başladıklarında hak ettiği düzeyde verebilmelerine yönelik tutumları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Resim eğitimi dersi almaya başlamadan ve aldıktan sonra uygulanan anketler sonucunda, derse yönelik olumlu değişiklikler olduğu tespitine yer verilmiştir.

Kahraman (2014), *Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler ve Çözüm Önerileri* adlı araştırmasında; dersin olumlu etkiler yaratabilen bir ders olduğu fakat bazı resim tekniklerinin uygulanması konusunda sınıf öğretmenlerinin yeterli bilgi sahibi olmadıkları ifade edilmiştir. Ayrıca ders saatinin yetersiz olduğu, öğretmenler tarafından dersin önemsenmediği, öğretmenlerin bazı çalışmalarda yetersiz kaldıkları tespitlerine yer

verilmiştir. Bunların çözümü için derse branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği ve ders saatinin artması gerektiği önerilerine yer verilmiştir.

Yazar, Aslan ve Şener'in (2014), *Sanat Eğitimi Sorunu Olarak Ülkemizde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Sanat Eğitimine Olan İlgisizlik Sebepleri* adlı araştırmasında; eğitim sisteminden, öğretmen-öğrenciden, sosyo kültürel çevreden, okul idaresinden kaynaklanan sebepler olduğu tespitlerine yer verilmiştir. Programların günümüz ihtiyaçlarına karşılık veremediği tespitine yer verilmiştir. Özsoy'un programlar üzerine görüşüne vurgu yapılmıştır. Özsoy (2003), "Görsel sanatlar eğitimi ve öğretimde geliştirilen kuramlar ve çağdaş uygulamalardan haberdar olmayan, program geliştirmenin özellik ve incelikleri konusunda bilgisiz kişilerin öğretim programları ve ders kitapları hazırlaması" (s. 208) programlarla ilgili karşılaşılan bir sorundur. Eğitim programlarında sanat eğitimi ağırlığının 1926'dan itibaren giderek azaldığı tespitine yer verilmiştir. Alan dışı öğretmenlerin yerine derslere branş öğretmenlerinin girmesinin sanat eğitimine ilgiyi artırabileceği önerisine yer verilmiştir.

Avşar ve Soğancı (2011), *Sınıf Öğretmeninin Yürüttüğü Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğrenci Yaklaşımları: Konya / Seydişehir Örneği* adlı araştırmasında; sınıf öğretmenin Görsel Sanatlar dersini işlemede öğrencilerin derse yönelik bakış açıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Derse branş öğretmeni girmese bile, öğrencilerin derse ilgi duydukları ve resim yapmayı sevdikleri ortaya çıkarılmıştır. Dersin atölye havasında ve özgürlüklerle dolu işlenebilmesi nedenleriyle dersin, diğer derslerden farklı görüldüğü ortaya çıkarılmıştır. Dersin eksik yönleri ise, ders saatinin az olması ve bu saatlerde başka derslerin işlenmesi olarak ifade edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim alması önerisiyle araştırma sonlandırılmıştır.

Orhun (2005), *Resim-iş Dersine İlişkin Tutumların Ölçülmesi* adlı araştırmasında; Çok Alanlı Sanat Eğitimi yönteminin, Geleneksel Sanat Öğretimine göre daha verimli olduğu sonucuna yer verilmiştir. Bu yöntemin ise sanat eğitimi üzerine uzmanlaşmış kişilerce verilebileceği tespitine yer verilmiştir.

Ateş (2007), *İlköğretim 7-11 Yaş Grubu İçin Görsel Sanatlar Dersinin Önemi* adlı çalışmasında; genel eğitim içerisinde sanat eğitiminin genel durumu üzerinde durulmuştur. Cumhuriyetten itibaren sanatsal eğitim tarihi araştırılmış, programlar hakkında bilgiler verilmiş ve dersin nasıl olması gerektiği sorusuna cevaplar aramaya çalışılmıştır.

Recep (2013), *Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin İlköğretim I. Kademe Görsel Sanatlar Dersine Etkisinin İncelenmesi* adlı araştırmasında; görsel sanatlar öğretmenlerinin karşı karşıya kaldığı problemler açıklanmıştır; meslektaşları ve yöneticileri tarafından derslerine önem verilmemesi, ders saatlerinin yetersizliği, ders saatlerinin azalması ve dolayısıyla dersine girilen sınıf sayısının giderek azalması. İlk kademedeki

dersin branş ya da sınıf öğretmeni tarafından verilmesi hususunda belirsizlik olduğu belirtilmiştir. Sınıf öğretmeni ile branş öğretmenin lisans eğitiminde ders yolunda kazanımlarının farklılığı üzerinde durulmuştur. Derslere branş öğretmeni girse de ders saatinin yeterli olup olmayacağı sorgulanmıştır. Sınıf ve branş öğretmenlerinin ilk kademe görsel sanatlar dersine etkisini ölçmek için yapılan araştırmanın değerlendirilmesinde; branş öğretmenin derse katıldığı grubun derse ilgi duyarak, hoşlanarak katıldıkları, neşeli zaman geçirdikleri ve alınan puanların sınıf öğretmenlerine göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma şu önerilerle sonlandırılmıştır, alan eğitimi uzmanı derse girmeli, branş öğretmeni yok ise, hizmet içi eğitim almış öğretmenler derse girmeli ve kendilerini geliştirmeli.

Kırıçoğlu (1994), *Çocuk Gözüyle İlkokullarda Resim-İş Eğitimi* adlı çalışmasında; ilkokullarda Görsel Sanatlar eğitimi konusunda yaşanan sorunlar öğrenciler sorularak tespit edilmiştir. Çözüm önerilerinden birisi olarak, sanat eğitimi ve öğretiminde bir ustanın yani sanat eğitimi uzmanının öğretimde yer alması gerektiğidir.

Erkan (1992), *Ortaöğretimde Resim-İş Dersi Müfredat Programlarının İncelenmesi ve Sanatın Topluma Katkısı* adlı araştırmasında; “Resim derslerine, diğer derslerin öğretmenlerinin girmesi ve bu derste başka derslerin yapılması da sanat eğitimini olumsuz etkilemektedir” (s. 74) ifadesiyle sanat eğitiminin ülkemizde başarıya ulaşamamasındaki faktörlerden biri tespit edilmiştir.

Akengin (2005), *İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar* adlı araştırmasında; sınıf öğretmenlerinin Görsel Sanatlar alanında eğitim eksiklerinin olduğu, hizmet içi eğitimlerle desteklenmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Öncelikle branş öğretmenlerinin sınıf seviyelerindeki Görsel Sanatlar derslerine girmesi gerektiği savunulurken, eğer sınıf öğretmenleri derse gireceklerse çok iyi düzeyde yan alan eğitimi olarak öğretim yapmaları önerisinde bulunulmuştur.

Altınkurt (2005), *Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi* adlı araştırmasında şu tespitte bulunmuştur; “Politik değişikliklerin etkisiyle sanat eğitiminde özellikle ilköğretim ve ortaöğretim sürecinde ders sürelerinin artırılmaması ve sanat eğitimi alanına yeterli ilginin gösterilmeyişi, estetik duyarlılıktan yoksun bireylerin çoğalmasına neden olmuştur” (s. 9-10). Sanat bilincinin tüm eğitim basamaklarında etkin kılınmasıyla bu durumun düzelebileceği ifade edilmiştir. Sanat eğitim dersi özünün nitelikli gelişimi ve ders saatlerinin artırılması önerileriyle araştırma sonlandırılmıştır.

Alter, Hays ve O'Hara, (2009), *İlköğretim Sanat Eğitimi Uygulamadaki Zorluklar: Öğretmenlerimizin Söyledikleri* adlı araştırmasında Avustralya’da ilkokulun ilk yıllarında yaratıcı sanatların uzman olmayan öğretmenler tarafından verildiği, bu nedenle kaliteli

sanat eğitimi oluşturulmadığı oysaki kaliteli sanat eğitiminin öğrenmeye ilgi geliştirdiği, bireysel ve toplumsal gelişme ile yaratıcılığa olumlu katkı sağladığı ifade edilmiştir.

Welch (1995), *İlköğretim Öğretmenlerinin Sanat Eğitiminde Öz Yeterlikleri* adlı çalışmasında; ilköğretim öğretmenlerinin, sanat eğitimine uzak oldukları ve derse karşı özgüven sorunu yaşadıkları ifade edilmiştir. İş hayatına başladıklarında bunu düzeltmek kısa zamanlarının olacağı ve bunun telafisinin ancak hizmet içi eğitim programları vasıtasıyla olacağı ifade edilmektedir. Bu eğitimde özgüven eksikliğinin giderilmemesi durumunda, sanat eğitimi dersi kalitesinin olumsuz etkileneceği ifade edilmiştir. Çalışmanın ilköğretim öğretmenleri eğitim programlarının gözden geçirilmesine kaynaklık edebilecek yapıda olduğu ifade edilmiştir.

Gibson (2003), *Bir Sanat Eğitimsi Olmayı Öğrenmek: Aday Öğretmenlerin Sanat ve Sanat Eğitimine Karşı Tutumları* adlı araştırmasında; görsel sanatlar eğitimcileri sanatı, küçük çocukların kendilerini ifade edebilmesi ve yaratıcılıklarını geliştirebilmesi yolunda benzersiz fırsatlar sunarak, onların büyümesine ve gelişimine katkı sağladığı ifade edilmektedir.

Russell-Bowie (2012), *Otantik Öğrenme İlkelerini Kullanarak Sanat Eğitiminde Hizmet Öncesi İlköğretim Öğretmenlerinin Güven ve Yetkinliğinin Geliştirilmesi* adlı araştırmasında; şu tespitlere yer verilmiştir; güven, kaynaklar, öncelik, bilgi ve deneyim eksikliği, yüz yüze eğitim süresinin azaltılması ve en önemlisi sanatsal yeteneğine güvenemeyen ilköğretim öğretmenleri olarak ifade edilmiştir.

Russell-Bowie ve Jeffrey, (2004), *Sanat Eğitimi: 5 Ülkede Sorunlar Aynı mıdır? Öğretmenlerin 5 Ülkede İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişki Algıları* adlı araştırmasında; ilköğretimdeki sanat eğitimi uygulamalarının ülkelerin en başta belirlediği politikalarının gerisinde kaldığı ifade edilmiştir. Buna neden olarak müfredatın gerektirdiği bilgi düzeyinde yaşanan eksiklikler, öğretmenin daha başarılı sanat eğitimi dersi hazırlaması için zaman yetersizliği gibi nedenleri ortaya koymuştur.

Pavlou (2004), *İlköğretim Öğretmenlerinin Sanat Öğretmenliği İle İlgili Profilini Çıkarma* adlı makalesinde; ilköğretim okullarında sanat yapan öğretmen profilleri; öğrencilere ve öğretmenlere anket, görüşme yöntemleriyle sorulmuştur. Öğrencilerin gözünde en etkili öğretmen; sanat öğretimi konularına hakim, pedagojik bilgiye sahip öğrencileri tanıyan, çevresel etik ve koşullar üzerinde bilgi sahibi olanlar olduğu tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3. 1. Araştırma Yöntemi (Modeli)

Araştırmada; verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlayan *betimsel araştırma* (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2013) modeli kullanılmıştır. Araştırma, *karma yöntem* ile yapılmıştır.

“Gerçekliği araştırmacıdan bağımsız gören, kendi dışında olan gerçeğin de nesnel olarak gözlenip, ölçülüp analiz edilebileceğini kabul eden pozitivist görüş” (Büyüköztürk vd. 2013, s. 12) olarak tanımlanan *nicel araştırma deseni*; “durumları ve olayları katılımcıların bakış açılarından” (Büyüköztürk vd. 2013, s. 12) anlayan *nitel araştırma deseni* karma olarak uygulanmıştır. (Creswell, 1994’den akt., Kahraman, 2014, s. 225) “Nitel araştırmanın amacı, sınıflama, listeleme, kopyalama, karşılaştırma, benzetme yoluyla özel bir sosyal durumu, olayı ya da rolü anlamaktır”.

Nicel araştırma deseninden *tarama araştırmasının* (Ekiz, 2007) veri toplama araçlarından *anket* uygulanmıştır; *nitel* araştırma deseninden *tarihi araştırmanın* (Ekiz, 2007) veri toplama araçlarından *yazılı kaynaklardan* faydalanılmıştır ve *nitel* boyutundan *tarama araştırmasının* veri toplama aracı olan *yarı-yapılandırılmış görüşme* uygulanmıştır. Büyüköztürk ve diğerleri (2013) göre *yarı-yapılandırılmış görüşme*, analiz kolaylığını, deneklere kendini ifade etme olanağını, derinlemesine bilgi edinebilmeyi ve sabit seçenekli cevaplandırmayı sağlar. Bu anlamda yapılandırılmamış görüşmeden daha esnektir.

Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Eğer kişi görüşme esnasında belli soruların yanıtlarını başka soruların içerisinde yanıtlamış ise araştırmacı bu soruları sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Bu görüşme, nitel araştırma içerisinde görülebilir (Ekiz, 2003’den akt., Bayrakdar ve Karataş, 2016, s. 75).

3. 2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu *araştırmanın evrenini*, Milli Eğitim Bakanlığında görev yapmakta olan görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. “*Evren*, soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur” (Büyüköztürk vd. 2013, s. 80). *Araştırmanın örneklemi*, Türkiye’nin tüm coğrafi bölge şehirlerinden anketi doldurmak isteyen gönüllü 442 görsel sanatlar ve sınıf

öğretmenleridir. *Örnekleme*, “Özellikleri hakkında bilgi toplamak için çalışılan evrenden seçilen onun sınırlı bir parçasıdır” (Çıngı, 1994’den akt., Büyüköztürk vd. 2013, s. 81).

Baştürk ve Taştepe’ye (2013) göre; tesadüfî örnekleme yöntemlerinden biri olan *tabakalı örnekleme*, farklı özelliklere sahip alt gruplara ayrılmış evren ve bu grupların temsili için her gruptan örneklerin seçildiği yöntemdir. Araştırmanın evrenini oluşturan Milli Eğitim Bakanlığında görevli görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinden, görev yaptıkları yerlerin ekonomik, sosyal, eğitim, sanatsal düzeyleri göz önünde bulundurularak Türkiye’nin coğrafi her bölgesinden seçilen şehirlerde görev yapan görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri, örnekleme oluşturmuştur.

Tesadüfî olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan *gelişigüzel örnekleme* ile görsel sanatlar öğretmenlerine ve sınıf öğretmenlerine *yarı-yapılandırılmış görüşme* formu uygulanmıştır. Baştürk ve Taştepe’ye (2013) göre, gelişigüzel örnekleme dâhil edilecekler, plansız olarak araştırmacının kapsama ve ilgi alanına girenlerden oluşan sübjektif bir yöntemdir.

3. 3. Verilerin Toplanması

3. 3. 1. Veri Toplama (Ölçme) Araçları

Büyük bir örneklem grubu içerisinde tutum, davranış gibi özelliklere yönelik bilgileri ortaya çıkarma amaçlı araştırma türü olan (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012’den akt., Gökdaş ve Öztürk, 2017, s. 685) *nicel* araştırma deseninden *tarama araştırmasının* (Ekiz, 2007) veri toplama aracı olan *anket* uygulanarak verilerin bir bölümü elde edilmiştir. *Ayrıca nitel* araştırma deseninden *tarihi araştırmanın* (Ekiz, 2007) veri toplama araçlarından *yazılı kaynaklar* kullanılarak verilerin diğer bölümü ve nitel boyutuyla *tarama araştırmasının* veri toplama aracı olan *yarı-yapılandırılmış görüşme* formu ile de verilerin diğer bir kısmı elde edilmiştir.

3. 3. 1. 1. Taslak Ölçme Aracı

Geliştirilmeye çalışılan taslak ölçme aracının maddeleri, araştırmacının öğretmenlik tecrübesi doğrultusunda ve beşli likert tipte oluşturulmuştur ve 31 maddeden oluşmuştur. Araştırmadaki taslak ölçme aracının kapsam ve görünüş geçerliği; üç alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Taslak ölçme aracı, Türkiye’nin her coğrafi bölgesinde görsel sanatlar öğretmenlerine ve sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Uygulama sonucu elde edilen veriler, IBM SPSS 21 programına tabi tutularak; taslak ölçme aracının nitelikli bir ölçek haline dönüşümü sağlanmıştır. Ölçeğin *geçerlik* çalışması kapsamında Açıklayıcı

Faktör Analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizleri (DFA) yapılmıştır. Madde analizi (madde toplam korelasyonu ve Cronbach Alpha) ile *güvenirlilik* çalışması yapılmıştır.

Araştırma veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmuştur. Anket formunun ilk bölümünde öğretmenlerin branş, cinsiyet, hizmet yılı, görev yapılan coğrafi bölge, hizmet yılı; sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu lisans programı, lisans eğitiminde görsel sanatlar dersi alma durumu ve görsel sanatlar alanında hizmet içi eğitim alma durumu bilgilerinden oluşan kişisel bilgi formu yer almıştır.

Anket formunun ikinci bölümünde araştırmacı tarafından geliştirilmeye çalışılmış taslak ölçme aracı yer almıştır. Ölçek beşli likert tipinde (1: tamamen katılmıyorum, ...5: tamamen katılıyorum) 31 maddeden oluşmuştur. Ölçekte ilkökul görsel sanatlar dersine görsel sanat öğretmenlerinin girmesi sonucu elde edilebilecek olumlu sonuçlara (ders önemli ve ilginin artması, öğrencilerin özgünlük ve bireysel farklılıklarının ortaya çıkarılması, yetenek gelişimi, kazanımların daha iyi elde edilmesi, etkinliklerin çeşitlenmesi ve diğer sonuçlar) ilişkin ifadeler yer almıştır.

3. 3. 1. 1. 1. Taslak Ölçme Aracında Öğretmenlerin Bilgileri

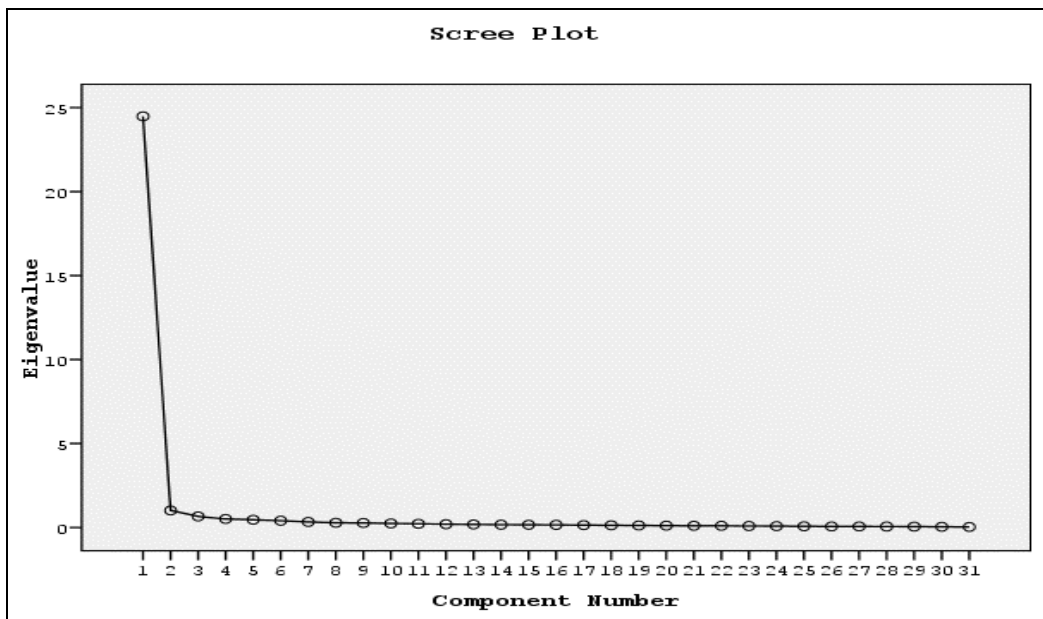
Tablo 13. Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

DEMOGRAFİK DEĞİŞKEN	GRUPLAR	n	%
Cinsiyet	Kadın	275	62,2
	Erkek	167	37,8
Branş	Görsel sanatlar öğretmeni	184	41,6
	Sınıf öğretmeni	258	58,4
Görev yapılan bölge	Akdeniz	81	18,3
	Doğu A.	75	17,2
	Ege	41	9,3
	Güneydoğu	50	11,3
	İç Anadolu	32	7,2
	Karadeniz	94	21,3
	Marmara	68	15,4
Hizmet yılı	1-8 yıl	92	20,8
	9-16 yıl	126	28,5
	17-24 yıl	148	33,5
	25 yıl ve üstü	76	17,2
Sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu lisans programı (N=258)	Sınıf öğretmenliği	215	83,3
	Diğer	43	16,7
Sınıf öğretmenlerinin lisans eğitiminde görsel sanatlar dersi alma durumu (N=258)	Evet	171	66,3
	Hayır	87	33,7
Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar alanında hizmet içi eğitim alma durumu (N=258)	Evet	18	7,0
	Hayır	240	93,0

Araştırmaya katılan 442 öğretmenin %62,2'si kadın, %37,8'i erkektir. Öğretmenlerin %58,4'ü sınıf öğretmeni, %41,6'sı görsel sanatlar öğretmenidir. Öğretmenlerin %21,3'ü Karadeniz, %18,3'ü Akdeniz, %17,2'si Doğu Anadolu, %15,4'ü Marmara, %11,3'ü Güneydoğu Anadolu, %9,3'ü Ege, %7,2'si İç Anadolu bölgesinde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin %33,5'inin 17-24 yıl, %28,5'inin 9-16 yıl, %20,8'inin hizmet süresi 1-8 yıl, %17,2'sinin hizmet süresi 25 yıl ve üstüdür. Öğretmenlerin %48,6'sı sınıf öğretmenliği, %41,6'sı görsel sanatlar, %6,3'ü ziraat fakültesi, %3,4'ü diğer alanlardan mezun olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin (N=258) %83,3'ü sınıf öğretmenliği lisans programından, %16,7'si diğer lisans programlarından mezun olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin %66,3'ü lisans eğitiminde görsel sanatlar dersi, %7'si görsel sanatlar alanında hizmet içi eğitim almıştır (Tablo 13).

3. 3. 1. 1. 2. Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeğinin açıklayıcı faktör analizi KMO değeri 0,98; Bartlett's küresellik testi anlamlılık düzeyi ise $p < 0,01$ olarak ölçülmüştür. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk'e (2010) göre, faktör analizinde, 300'den 500 'e kadar olan sayının iyi sayılabilecek değerde yeterli örneklem büyüklüğü oluşturacağı ifade edilmiştir. 442 örneklemin, açıklayıcı faktör analizi yapılması için uygun olduğu gözlenmiştir. Yamaç birikinti grafiğine göre, birinci faktörden sonra eğimin yatay seyrettiği ve ölçeğin tek boyuttan oluştuğu görülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1. Yamaç birikinti grafiği

Tablo 14. Açıklayıcı Faktör Analizi İlk Sonuçları (31 Madde)

MADDELER	F1	F2
1. İlk kademedeki görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmeninin girmesi sonucu; görsel sanatlar dersi öğrenciler tarafından daha fazla önemsenir.	0,843	-0,009
2. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları çeşitlenir.	0,895	0,013
3. ... görsel sanatlar dersinde daha fazla etkinlik yapılması sağlanır.	0,896	0,069
4. ... görsel sanatlar dersi daha zevkli geçer.	0,900	0,028
5. ... görsel sanatlar dersinde yapılan tasarımlar daha özgür (yaratıcı) hale gelir.	0,917	0,052
6. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmalarını özgün hale getirir.	0,931	0,015
7. ... görsel sanatlar dersi görsel zekayı daha aktif hale getirir.	0,889	-0,025
8. ... görsel sanatlar dersi sanat eğitiminin gelişimine ve önemine daha çok katkı sağlar.	0,928	0,010
9. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar.	0,905	0,029
10. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciye rehberlikte daha profesyonel rehberlik sağlar.	0,912	0,017
11. ... görsel sanatlar dersi daha çok sevilir.	0,854	-0,039
12. ... görsel sanatlar dersi resim yarışmalarında daha çok başarı kazanılmasını sağlar.	0,870	-0,008
13. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan motivasyonunu (isteğini/güdüsunü) artırır.	0,926	-0,010
14. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan ilgisini artırır.	0,900	0,011
15. ... görsel sanatlar dersi alan bilgisi (içerik) daha doğru aktarılır.	0,944	0,016
16. ... görsel sanatlar dersinde tasarım elemanları/elementleri (çizgi, renk, şekil, doku, ton, form, alan) daha iyi verilir.	0,939	0,005
17. ... görsel sanatlar dersinde tasarım ilkeleri/prensipieri (birlik, vurgu, denge, oran, kontrast, hareket, ritim, örüntü, çeşitlilik, armoni) daha iyi verilir.	0,926	0,018
18. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları daha iyi değerlendirilir.	0,907	0,001
19. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların ortaya konmasını sağlar.	0,926	-0,002
20. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların fark edilmesini sağlar.	0,926	0,011
21. ... görsel sanatlar dersi öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırır.	0,915	-0,008
22. ... görsel sanatlar dersi yaratıcılığa daha çok saygı duyulan ortama dönüşür.	0,897	-0,031
23. ... görsel sanatlar dersi resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar.	0,938	0,038
24. ... görsel sanatlar dersi temel kazanım ve beceriler edinmiş bireyler yetiştirmeyi sağlar.	0,923	0,010
25. ... görsel sanatlar dersi başka derslerin eksik konularının, etkinliklerinin tamamlandığı olası bir durumla karşılaşmaz.	0,855	0,007
26. ... görsel sanatlar dersinin önemsiz görülmesi azalır.	0,819	-0,046
27. ... görsel sanatlar dersi ürünlerinin sergilenmesindeki isteği artırır.	0,921	0,003
28. ... görsel sanatlar dersi öğretmenin etkisiyle daha iyi görüş ve cevaplar bildirebilir.	0,889	0,005
29. ... görsel sanatlar dersi etkinliklere (sergi, yarışma vb.) katılımı artırır.	0,916	0,024
30. ... görsel sanatlar dersi daha maliyetli olur.	0,009	0,996
31. ... görsel sanatlar dersi doğru malzemelerle, araç-gereçlerle karşılaşma ve kullanma olasılığını artırır.	0,878	0,084
Özdeğer	24,478	1,014
Varyans (%)	78,964	3,271
Toplam Varyans (%)	82,235	

Varimax döndürmesi sonucu elde edilen ilk sonuçlara göre özdeğeri 1'in üzerinde 2 faktör olduğu ancak ilk faktörün özdeğerinin (24,18) ikinci faktörün üç katından fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca ikinci faktörde faktör yükü 0,40'ın üzerinde olan yalnızca 1

madde olduğu ve birinci faktörün tek başına toplam varyansın %78,96'sını açıkladığı görülmektedir. Yamaç birikinti grafiği de dikkate alındığında ölçeğin tek faktörlü yapısının daha uygun olduğu ve söz konusu 1 maddenin (m30) öncelikle tek faktörlü yapıda kontrol edilmesinin daha uygun olduğuna karar verilmiştir. İlk sonuçlara göre açıklanan toplam varyans %82,23 düzeyindedir (Tablo 14).

Tablo 15. Tek Faktörlü Varimax Döndürmesine Göre Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları (31 Madde)

MADDELER	F1
1. İlk kademedeki görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmeninin girmesi sonucu; görsel sanatlar dersi öğrenciler tarafından daha fazla önemsenir.	0,843
2. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları çeşitlenir.	0,895
3. ... görsel sanatlar dersinde daha fazla etkinlik yapılması sağlanır.	0,897
4. ... görsel sanatlar dersi daha zevkli geçer.	0,901
5. ... görsel sanatlar dersinde yapılan tasarımlar daha özgür (yaratıcı) hale gelir.	0,917
6. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmalarını özgün hale getirir.	0,931
7. ... görsel sanatlar dersi görsel zekayı daha aktif hale getirir.	0,888
8. ... görsel sanatlar dersi sanat eğitiminin gelişimine ve önemine daha çok katkı sağlar.	0,928
9. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar.	0,905
10. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciye rehberlikte daha profesyonel rehberlik sağlar.	0,913
11. ... görsel sanatlar dersi daha çok sevilir.	0,854
12. ... görsel sanatlar dersi resim yarışmalarında daha çok başarı kazanılmasını sağlar.	0,869
13. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan motivasyonunu (isteğini/güdüsunü) artırır.	0,925
14. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan ilgisini artırır.	0,900
15. ... görsel sanatlar dersi alan bilgisi (içerik) daha doğru aktarılır.	0,944
16. ... görsel sanatlar dersinde tasarım elemanları/elementleri (çizgi, renk, şekil, doku, ton, form, alan) daha iyi verilir.	0,939
17. ... görsel sanatlar dersinde tasarım ilkeleri/prensipleri (birlik, vurgu, denge, oran, kontrast, hareket, ritim, örüntü, çeşitlilik, armoni) daha iyi verilir.	0,926
18. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları daha iyi değerlendirilir.	0,907
19. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların ortaya konmasını sağlar.	0,926
20. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların fark edilmesini sağlar.	0,926
21. ... görsel sanatlar dersi öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırır.	0,915
22. ... görsel sanatlar dersi yaratıcılığa daha çok saygı duyulan ortama dönüşür.	0,896
23. ... görsel sanatlar dersi resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar.	0,939
24. ... görsel sanatlar dersi temel kazanım ve beceriler edinmiş bireyler yetiştirmeyi sağlar.	0,923
25. ... görsel sanatlar dersi başka derslerin eksik konularının, etkinliklerinin tamamlandığı olası bir durumla karşılaşmaz.	0,855
26. ... görsel sanatlar dersinin önemsiz görülmesi azalır.	0,818
27. ... görsel sanatlar dersi ürünlerinin sergilenmesindeki isteği artırır.	0,921
28. ... görsel sanatlar dersi öğretmenin etkisiyle daha iyi görüş ve cevaplar bildirebilir.	0,889
29. ... görsel sanatlar dersi etkinliklere (sergi, yarışma vb.) katılımı artırır.	0,916
30. ... görsel sanatlar dersi daha maliyetli olur.	0,021
31. ... görsel sanatlar dersi doğru malzemelerle, araç-gereçlerle karşılaşma ve kullanma olasılığını artırır.	0,879
Özdeğer	24,479
Varyans (%)	78,964

Tablo 14'deki ikinci faktörde görünen 1 madde (m30) ilk faktöre dâhil edilerek tekrarlanan tek faktörlü Varimax döndürmesi sonuçlarına göre söz konusu maddenin faktör yükünün sıfıra yakın olduğu tespit edilmiştir (Tablo 15). İki ve tek faktörlü her iki yapıda da uygun olmaması nedeniyle madde 30 çıkarılarak varimax döndürmesi tekrarlanarak Tablo 16'daki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 16. Açımlayıcı Faktör Analizi (Son Sonuçlar)

MADDELER	F1
1. İlk kademedeki görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmeninin girmesi sonucu; görsel sanatlar dersi öğrenciler tarafından daha fazla önemsenir.	0,843
2. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları çeşitlenir.	0,895
3. ... görsel sanatlar dersinde daha fazla etkinlik yapılması sağlanır.	0,897
4. ... görsel sanatlar dersi daha zevkli geçer.	0,901
5. ... görsel sanatlar dersinde yapılan tasarımlar daha özgür (yaratıcı) hale gelir.	0,917
6. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmalarını özgün hale getirir.	0,931
7. ... görsel sanatlar dersi görsel zekayı daha aktif hale getirir.	0,888
8. ... görsel sanatlar dersi sanat eğitiminin gelişimine ve önemine daha çok katkı sağlar.	0,928
9. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar.	0,905
10. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciye rehberlikte daha profesyonel rehberlik sağlar.	0,913
11. ... görsel sanatlar dersi daha çok sevilir.	0,854
12. ... görsel sanatlar dersi resim yarışmalarında daha çok başarı kazanılmasını sağlar.	0,869
13. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan motivasyonunu (isteğini/güdüsunü) artırır.	0,925
14. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan ilgisini artırır.	0,900
15. ... görsel sanatlar dersi alan bilgisi (içerik) daha doğru aktarılır.	0,944
16. ... görsel sanatlar dersinde tasarım elemanları/elementleri (çizgi, renk, şekil, doku, ton, form, alan) daha iyi verilir.	0,939
17. ... görsel sanatlar dersinde tasarım ilkeleri/prensipleri (birlik, vurgu, denge, oran, kontrast, hareket, ritim, örüntü, çeşitlilik, armoni) daha iyi verilir.	0,926
18. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları daha iyi değerlendirilir.	0,907
19. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların ortaya konmasını sağlar.	0,926
20. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların fark edilmesini sağlar.	0,926
21. ... görsel sanatlar dersi öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırır.	0,915
22. ... görsel sanatlar dersi yaratıcılığa daha çok saygı duyulan ortama dönüşür.	0,896
23. ... görsel sanatlar dersi resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar.	0,939
24. ... görsel sanatlar dersi temel kazanım ve beceriler edinmiş bireyler yetiştirmeyi sağlar.	0,923
25. ... görsel sanatlar dersi başka derslerin eksik konularının, etkinliklerinin tamamlandığı olası bir durumla karşılaşmaz.	0,855
26. ... görsel sanatlar dersinin önemsiz görülmesi azalır.	0,818
27. ... görsel sanatlar dersi ürünlerinin sergilenmesindeki isteği artırır.	0,921
28. ... görsel sanatlar dersi öğretmenin etkisiyle daha iyi görüş ve cevaplar bildirebilir.	0,889
29. ... görsel sanatlar dersi etkinliklere (sergi, yarışma vb.) katılımı artırır.	0,916
31. ... görsel sanatlar dersi doğru malzemelerle, araç-gereçlerle karşılaşma ve kullanma olasılığını artırır.	0,879
Özdeğer	24,478
Varyans (%)	81,595

Tablo 16'daki son açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçekte kalan 30 maddenin yüklerinin 0,40'tan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Açıklanan toplam varyansın %81,59 düzeyine ulaşarak 31 maddeden oluşan yapıdaki varyansa göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre ölçeğin planlanan madde sayısından 1 madde eksilerek (madde 30) 30 madde ve tek boyut olarak geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

3. 3. 1. 1. 3. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Model Uyum İndeksleri ve Madde Analizi Sonuçları

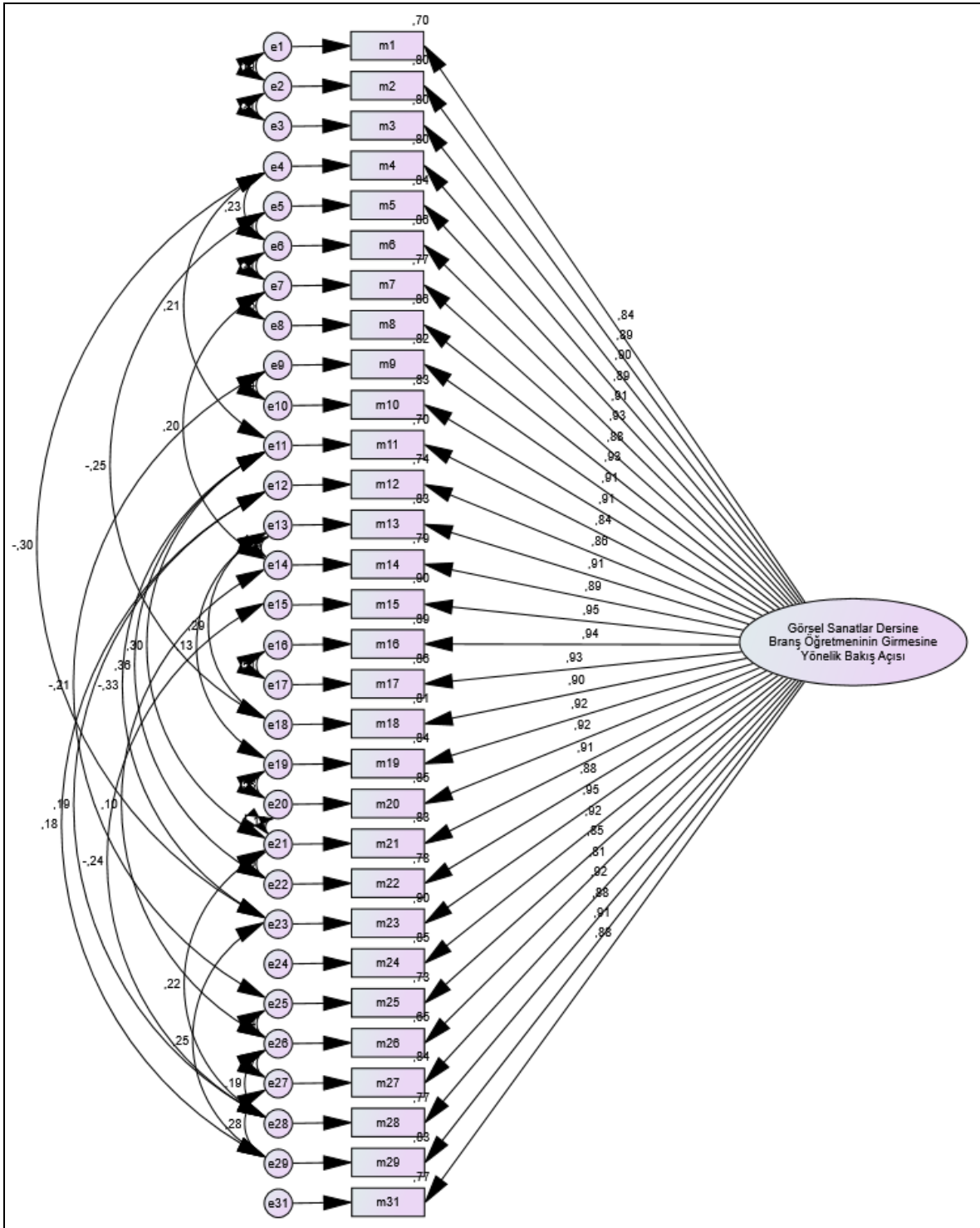
Tek boyut ve 30 maddelik *Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeğinin* doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeks değerleri Tablo 17'de gösterilmiştir. İlk sonuçlara göre faktör yüklerinin yüksek ancak model uyum indekslerinin genel olarak düşük düzeyde olduğu (Tablo 14) tespit edilmiştir. Bu nedenle ilk olarak modifikasyon önerilerine uygun kovaryans bağlantıları kurularak model uyum indeksleri yükseltilmeye çalışılmıştır.

Tablo 17. DFA Sonucu Elde Edilen Model Uyum İndeksleri

MODEL UYUM İNDEKSLERİ	İLK DFA 30 MADDE	SON DFA 30 MADDE*
χ^2/sd	7,87	4,70
RMSEA	0,13	0,09
SRMR	0,03	0,02
GFI	0,63	0,80
NFI	0,86	0,93
NNFI	0,87	0,93
CFI	0,88	0,94
Faktör yükü (min/max)	0,83 / 0,94	0,81 / 0,95
Standart hata (min/max)	0,04 / 0,05	0,04 / 0,05

*Kovaryans bağlantılarıyla

Uygun kovaryans bağlantılar sonucunda model uyum indekslerinin genel olarak iyi ve çok iyi düzeylere çıktığı; hata varyansı ve faktör yüklerinin uygun aralıklarda ve t değerlerinin 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Şekil 2, Tablo 17).

Şekil 2. DFA diyagramı

Tablo 18. DFA ve Madde Analizi Sonuçları

MADDE	Ltd. β	t	r	α
m1	0,84	28,02**	0,99	
m2	0,89	25,49**	0,99	
m3	0,90	25,29**	0,99	
m4	0,89	26,45**	0,99	
m5	0,91	27,12**	0,99	
m6	0,93	24,55**	0,99	
m7	0,88	27,26**	0,99	
m8	0,93	25,98**	0,99	
m9	0,91	26,36**	0,99	
m10	0,91	22,61**	0,99	
m11	0,84	23,59**	0,99	
m12	0,86	26,40**	0,99	
m13	0,91	25,04**	0,99	
m14	0,89	28,44**	0,99	
m15	0,95	28,14**	0,99	
m16	0,94	27,35**	0,99	0,99
m17	0,93	25,75**	0,99	
m18	0,90	26,65**	0,99	
m19	0,92	26,91**	0,99	
m20	0,92	26,29**	0,99	
m21	0,91	24,71**	0,99	
m22	0,88	28,37**	0,99	
m23	0,95	27,03**	0,99	
m24	0,92	23,33**	0,99	
m25	0,85	21,33**	0,99	
m26	0,81	26,63**	0,99	
m27	0,92	24,43**	0,99	
m28	0,88	26,16**	0,99	
m29	0,91	24,62**	0,99	
m30	0,88	28,02**	0,99	

r: Madde Toplam Korelasyonu **p<0,01

Tablo 18'deki madde analizi sonuçlarına göre ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,99 ölçülmüştür. Ölçek maddelerinin madde-toplam korelasyonu, 0,30'dan yüksek (0,81 ile 0,95 aralığında) olarak tespit edilmiştir.

3. 3. 1. 2. Görüşme Formu

Sınıf öğretmenleri ve görsel sanatlar öğretmenleri ile yapılacak görüşmelerde kullanılacak görüşme formuna ait sorular, araştırmacının öğretmenlik tecrübesi doğrultusunda hazırlanmıştır. Kapsam ve görünüş geçerliği, üç alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Görüşme formu beş adet sorudan ve bazı demografik bilgilerden oluşmaktadır.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü "Bilimsel Araştırma İzni" ile ve Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma Ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin Ve Uygulama Yönergesi (2007) doğrultusunda veri toplama başlangıcı yapılmıştır. Trabzon Üniversitesinin, Millî Eğitim Bakanlığı nezdinde aldığı "Araştırma İzni" (EK-1) doğrultusunda;

Yazılı kaynaklara ait verilere Nisan 2018 tarihinden itibaren ulaşılmaya çalışılmıştır.

Veri toplama aracı olan taslak ölçme aracı, Eylül 2018 tarihinden itibaren okullarda uygulanmıştır.

Mart 2019 tarihinden itibaren görüşme verileri elde edilmiştir. Görüşmeler cep telefonlarının ses kayıt özellikleriyle gerçekleştirilmiştir.

Veriler, dönemin dokümanları olan MEB öğretim programlarından, MEB Tebliğler Dergisindeki kararlardan, öğretmen bakış açılarını ortaya koyan taslak ölçme aracından ve yarı-yapılandırılmış görüşme formundan elde edilmiştir.

3. 4. Verilerin Analizi

- Yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilen veriler, içerik analiziyle ele alınmıştır ve oluşturulan kategorilere yerleştirilmiştir.

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve içeriklere ulaşmaktır... Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir... İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227).

• IBM SPSS Statistics 21 programı kullanılarak; veri toplama (ölçme) aracı olan taslak ölçme aracından elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Ölçeğin geçerlik çalışması için, açımlayıcı faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Madde analizi (madde toplam korelasyonu ve Cronbach Alpha) ile güvenirlik çalışması yapılmıştır. Açımlayıcı (açıklayıcı) “Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek, kavramsal olarak anlamlı daha az sayıda yeni değişkenler bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistik olarak tanımlanabilir” (Büyüköztürk, 2002, s. 472). Değişkenler arasındaki ilişkilerden başlayarak faktör bulma, açımlayıcı faktör analizi ile yapılır. Öncelikle faktörlerin içerdiği maddelerin yük değerlerine bakılmıştır. Daha sonra maddelerin diğer faktörlerdeki yük değerleri incelenmiştir. Son olarak maddelerin birden çok faktördeki yükleri arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Analizde yapı dışındaki maddelerin çıkarılmasında; yük değerlerinin 0,45’den yüksek olmasına ve maddelerin faktör haricindeki farklı faktörlerde yük farkının en az 0,10 olması durumu göz önünde bulundurulmuştur (Büyüköztürk, 2011).

“Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), örtük değişkenler ile ilgili kuramların test edilmesine dayanan ve ileri düzey araştırmalarda kullanılan oldukça gelişmiş bir tekniktir” (Tabachnick ve Fidell, 2001’den akt., Şekercioğlu, 2009, s. 63). “Doğrulayıcı faktör analizi, daha önceden tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının, bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığının test edildiği bir analizdir” (Şekercioğlu, 2009, s. 63).

Doğrulayıcı faktör analizi ve yapısal eşitlik modellerinde, model uyumunun değerlendirilmesinde Ki-kare istatistiği (X^2), ki-kare istatistiğinin serbestlik derecesine oranı (X^2 /sd), tahmin edilen bireysel parametre tahminlerinin istatistiksel anlamlılığı (t değeri), “kalıntılara dayanan” (SRMR, GFI), “bağımsız modele dayanan” (NFI, CFI) ve “yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA)” olarak sınıflandırılan uyum indeksleri kullanılmaktadır (Bayram, 2010’dan akt., Yüksekbilgili, 2017, s. 175).

Model uyum indeksleri için beklenen katsayılar (Tablo 19)’da yer almaktadır.

Tablo 19. Model Uyum İndeksi Referans Tablosu

Uyum indeksleri	Kabul Edilebilir	Referans
X^2/sd	< 5	Tabachnick and Fidell, 2001
RMSEA	$\leq 0,10$	Kelloway, 1989; Tabachnick and Fidell, 2001
SRMR	$\leq 0,08$	Hu and Bentler, 1999; Brown, 2006
GFI	$\geq 0,90$	Kelloway, 1989; Schumacker and Lomax, 1996; Sümer, 2000; Hooper, Coughlan and Mullen, 2008
NFI	$\geq 0,90$	Kelloway, 1989; Schumacker and Lomax, 1996; Sümer, 2000; Tabachnick and Fidell, 2001 Thompson, 2004
NNFI	$\geq 0,90$	
CFI	$\geq 0,90$	Hu and Bentler, 1999; Sümer, 2000; Thompson, 2004
Standart hata (min-max)	0,03 – 0,45	Bollen, 1989

Cronbach Alpha tekniği, madde analizi yaparak test puanları arasındaki tutarlığı inceler. Madde toplam korelasyonu ile de madde analizi yapılmaktadır. Test maddeleri kullanılarak elde edilen puanlarla testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamak için madde analizi kullanılır. Test maddelerinin ayırt ediciliğini gösteren her iki testte, maddelerin benzer davranışları örneklemesi, testin iç tutarlığının yüksek olduğunu gösterir. Maddelerin benzer davranışları örneklemesinin ve testin iç tutarlığının yüksek olmasının göstergesi; her iki test, madde-toplam korelasyonunun pozitif ve yüksek olması ile olmaktadır. Madde-toplam korelasyonu 0,30 ve daha yüksek olan maddelerin ayırt edici özelliğinin yüksek olması nedeniyle kullanıldığı; 0,20-0,30 değerleri arasında kalan maddelerin ihtiyaç halinde testte kullanıldığı; 0,20'den düşük maddelerin testte kullanılmaması gerektiği bilinmektedir. Cronbach Alpha iç tutarlığı göstergesinin 0,70 üstünde olması gereklidir (Büyüköztürk, 2011).

Statistical Package Program for Social Science 21.0 programı, ölçek geliştirme sonrasındaki betimsel, karşılaştırma ve ilişkiyel testlerde kullanılmıştır. Frekans ve yüzde tablosunda öğretmenlerin demografik bilgileri belirtilmiştir. Çarpıklık (Skewness) katsayısı, ölçek puanlarının normallik sınavasında kullanılmıştır. "Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir" (Büyüköztürk, 2011, s. 40). Normallik sınavasında, normal dağılım gösteren ölçek ve alt boyut puanları nedeniyle; branş, cinsiyet, lisans eğitiminde görsel sanatlar dersi almış olma durumu ve görsel sanatlar dersine ilişkin hizmet içi eğitim alma durumlarına göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testinden; görev yapılan coğrafi bölge, hizmet yılı, mezun olunan lisans programı değişkenlerine göre karşılaştırılmasında ANOVA testinden yararlanılmıştır. Bu testte oluşabilecek anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek için, ikili karşılaştırmalarda LSD post hoc testinden yararlanılmıştır. Bu çalışmadaki analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR

4. 1. Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeği

Geçerlik ve güvenirlik analizleri sonuçlarına göre; Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeğinin 30 madde ve tek boyutlu yapısı ile güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

4. 1. 1. Ölçek Maddelerine Ait Betimsel İstatistikler

Tablo 20. Ölçek Maddelerine Ait Betimsel İstatistikler

MADDELER	\bar{X}	SS
1. İlk kademede görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmenin girmesi sonucu; görsel sanatlar dersi öğrenciler tarafından daha fazla önemsenir.	4,65	0,85
2. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları çeşitlenir.	4,70	0,79
3. ... görsel sanatlar dersinde daha fazla etkinlik yapılması sağlanır.	4,71	0,80
4. ... görsel sanatlar dersi daha zevkli geçer.	4,68	0,79
5. ... görsel sanatlar dersinde yapılan tasarımlar daha özgür (yaratıcı) hale gelir.	4,69	0,83
6. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmalarını özgün hale getirir.	4,68	0,83
7. ... görsel sanatlar dersi görsel zekayı daha aktif hale getirir.	4,63	0,86
8. ... görsel sanatlar dersi sanat eğitiminin gelişimine ve önemine daha çok katkı sağlar.	4,68	0,82
9. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar.	4,73	0,78
10. ... görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciye rehberlikte daha profesyonel rehberlik sağlar.	4,68	0,86
11. ... görsel sanatlar dersi daha çok sevilir.	4,57	0,91
12. ... görsel sanatlar dersi resim yarışmalarında daha çok başarı kazanılmasını sağlar.	4,61	0,89
13. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan motivasyonunu (isteğini/güdü-sünü) artırır.	4,62	0,86
14. ... görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan ilgisini artırır.	4,62	0,87
15. ... görsel sanatlar dersi alan bilgisi (içerik) daha doğru aktarılır.	4,70	0,78
16. ... görsel sanatlar dersinde tasarım elemanları/elementleri (çizgi, renk, şekil, doku, ton, form, alan) daha iyi verilir.	4,72	0,80
17. ... görsel sanatlar dersinde tasarım ilkeleri/prensipleri (birlik, vurgu, denge, oran, kontrast, hareket, ritim, örüntü, çeşitlilik, armoni) daha iyi verilir.	4,71	0,78
18. ... görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları daha iyi değerlendirilir.	4,66	0,82
19. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların ortaya konmasını sağlar.	4,69	0,79
20. ... görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların fark edilmesini sağlar.	4,70	0,80
21. ... görsel sanatlar dersi öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırır.	4,63	0,83
22. ... görsel sanatlar dersi yaratıcılığa daha çok saygı duyulan ortama dönüşür.	4,62	0,86
23. ... görsel sanatlar dersi resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar.	4,74	0,78
24. ... görsel sanatlar dersi temel kazanım ve beceriler edinmiş bireyler yetiştirmeyi sağlar.	4,66	0,82
25. ... görsel sanatlar dersi başka derslerin eksik konularının, etkinliklerinin tamamlandığı olası bir durumda karşılaşmaz.	4,59	0,88
26. ... görsel sanatlar dersinin önemsiz görülmesi azalır.	4,57	0,95
27. ... görsel sanatlar dersi ürünlerinin sergilenmesindeki isteği artırır.	4,67	0,81
28. ... görsel sanatlar dersi öğretmenin etkisiyle daha iyi görüş ve cevaplar bildirebilir.	4,64	0,82
29. ... görsel sanatlar dersi etkinliklere (sergi, yarışma vb.) katılımı artırır.	4,72	0,77

Tablo 20'nin devamı

MADDELER	\bar{x}	SS
31. ... görsel sanatlar dersi doğru malzemelerle, araç-gereçlerle karşılaşma ve kullanma olasılığını artırır.	4,67	0,76
TOPLAM	4,66	0,74

Öğretmen görüşlerine göre ilk kademedeki görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmenin girmesi sonucu sanat eğitimine en önemli etkiler sırasıyla;

“resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar” (4,74±0,78),

“yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar” (4,73±0,78),

“tasarım elemanları/elementleri daha iyi verilir” (4,72±0,80),

“etkinliklere katılımı artırır” (4,72±0,77) olarak tespit edilmiştir (Tablo 20).

Öğretmen görüşlerine göre ilk kademedeki görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmenin girmesi sonucu sanat eğitimine en az öneme sahip etkiler sırasıyla;

“görsel sanatlar dersinin önemsiz görülmesi azalır” (4,57±0,95) ve

“görsel sanatlar dersi daha çok sevilir” (4,57±0,91) olarak tespit edilmiştir (Tablo 20).

Ankette cevap seçeneklerinin en düşük (1) ve en yüksek (5) puanları dikkate alındığında ilk kademedeki görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmenin girmesi sonucu sanat eğitimine etkisinin “çok yüksek düzeyde olumlu” olduğu tespit edilmiştir (Tablo 20).

4. 1. 2. Ölçek Puanlarının Öğretmenlerin Branşına Göre Karşılaştırılması

Tablo 21’de görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının öğretmenlerin branşına göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 21. Ölçek Puanlarının Öğretmenlerin Branşına Göre Karşılaştırılması

BRANŞ	n	\bar{x}	SS	t	p
Görsel Sanatlar Öğretmeni	184	4,90	0,35	5,88	0,000
Sınıf Öğretmeni	258	4,49	0,89		

Görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının öğretmenlerin branşına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Görsel sanatlar dersinin, görsel sanatlar öğretmenleri tarafından verilmesinin sanat eğitimine olumlu etkisine ilişkin görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre anlamlı düzeyde daha olumludur (Tablo 21).

4. 1. 3. Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Tablo 22'de görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 22. Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Branş	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	t	p
Görsel Sanatlar	Kadın	148	4,91	0,37	0,48	0,628
	Erkek	36	4,87	0,26		
Sınıf Öğretmeni	Kadın	27	4,58	0,76	1,63	0,104
	Erkek	31	4,41	0,99		

Ölçek puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 22).

4. 1. 4. Ölçek Puanlarının Görev Yapılan Bölgeye Göre Karşılaştırılması

Tablo 23'te görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının görev yapılan bölgeye göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 23. Ölçek Puanlarının Görev Yapılan Bölgeye Göre Karşılaştırılması

Branş	Görev bölgesi	n	\bar{x}	SS	F	p
Görsel Sanatlar	Akdeniz	38	4,93	0,19	0,68	0,665
	Doğu Anadolu	20	4,90	0,19		
	Ege	21	4,77	0,86		
	Güneydoğu Anadolu	13	4,86	0,29		
	İç Anadolu	11	4,88	0,34		
	Karadeniz	34	4,95	0,10		
	Marmara	47	4,92	0,24		
Sınıf Öğretmeni	Akdeniz	43	4,50	1,05	1,49	0,181
	Doğu Anadolu	56	4,31	0,98		
	Ege	20	4,58	0,78		
	Güneydoğu Anadolu	37	4,53	0,74		
	İç Anadolu	21	4,20	1,27		
	Karadeniz	60	4,58	0,72		
	Marmara	21	4,84	0,28		

Ölçek puanlarının görev yapılan bölgeye göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 23).

4. 1. 5. Ölçek Puanlarının Hizmet Süresine Göre Karşılaştırılması

Tablo 24'te görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının hizmet süresine göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 24. Ölçek Puanlarının Hizmet Süresine Göre Karşılaştırılması

Branş	Hizmet Süresi	n	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Görsel Sanatlar	1-8 yıl	59	4,89	0,27	0,45	0,718	
	9-16 yıl	49	4,94	0,12			
	17-24 yıl	65	4,88	0,51			
	25 yıl ve üstü	11	4,84	0,29			
Sınıf Öğretmeni	1-8 yıl	33	4,18	1,00	4,19	0,006	B>A
	9-16 yıl	77	4,76	0,52			
	17-24 yıl	83	4,46	0,93			
	25 yıl ve üstü	65	4,38	1,04			

Ölçek puanlarının görsel sanatlar öğretmenlerinin hizmet süresine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 24).

Ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin hizmet süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4,19$; $p<0,05$). Hizmet süresi 9-16 yıl olan sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine yönelik bakış açısı puanı, hizmet süresi 1-8 yıl olan sınıf öğretmenlerinin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 24).

4. 1. 6. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Lisans Programına Göre Karşılaştırılması

Tablo 25'te görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu lisans programına göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 25. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Lisans Programına Göre Karşılaştırılması

Lisans Programı	n	\bar{X}	SS	t	p
Sınıf Öğretmenliği	215	4,52	0,84	1,24	0,216
Diğer	43	4,34	1,07		

Ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu lisans programına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 25).

4. 1. 7. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Lisans Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersi Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Tablo 26'da görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin lisans eğitiminde görsel sanatlar dersi alma göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 26. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Lisans Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersi Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Lisans Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersi Alma	n	\bar{X}	SS	t	p
Aldı	171	4,50	0,86	0,01	0,994
Almadı	87	4,49	0,94		

Ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin lisans eğitiminde görsel sanatlar dersi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 26).

4. 1. 8. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Lisans Eğitiminde Görsel Sanatlar Alanında Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Tablo 27'de görsel sanatlar dersine branş öğretmeninin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar alanında hizmet içi eğitim alma durumuna göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 27. Ölçek Puanlarının Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Alanında Hizmet İçi Eğitim Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Hizmet İçi Eğitim	n	\bar{X}	SS	t	p
Aldı	18	4,12	0,99	-1,86	0,064
Almadı	240	4,52	0,87		

Ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar alanında hizmet içi eğitim alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 27).

4. 2. Görüşme Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formu, gelişigüzel örnekleme yöntemiyle seçilen ülke genelindeki görsel sanatlar öğretmenlerine ve sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır (Tablo 28). Seçilen öğretmenlere araştırmanın amacı

açıklanarak, cep telefonlarının ses kayıt özellikleriyle öğretmen görüşleri kaydedilmiştir. Kayıtlar döküm haline dönüştürülmüştür. Bilgiler ve düşünceler kategoriler (temalar) halinde gruplanmış ve görüşme yapılanlar tarafından tekrarlananlar, frekans halinde gösterilmiştir.

4. 2. 1. Görüşme Formu Öğretmen Bilgileri

Tablo 28. Görüşme Formunda Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

N	RUMUZ	CİNSİYET	BRANŞ	HİZMET YILI	ÇALIŞTIĞI İL
1	S1	Erkek	Sınıf Öğretmeni	(9-16)	Trabzon
2	S2	Kadın	Sınıf Öğretmeni	(9-16)	Trabzon
3	S3	Erkek	Sınıf Öğretmeni	(9-16)	Trabzon
4	S4	Kadın	Sınıf Öğretmeni	(9-16)	Trabzon
5	S5	Kadın	Sınıf Öğretmeni	(9-16)	Trabzon
6	S6	Erkek	Sınıf Öğretmeni	(9-16)	Rize
7	G1	Kadın	Görsel Sanatlar Öğretmeni	(17-24)	Trabzon
8	G2	Kadın	Görsel Sanatlar Öğretmeni	(1-8)	İstanbul
9	G3	Kadın	Görsel Sanatlar Öğretmeni	(1-8)	Ağrı
10	G4	Kadın	Görsel Sanatlar Öğretmeni	(1-8)	Manisa
11	G5	Kadın	Görsel Sanatlar Öğretmeni	(1-8)	Trabzon
12	G6	Kadın	Görsel Sanatlar Öğretmeni	(9-16)	Trabzon

Görüşmeye katılan (N=12) öğretmenlerin %75'i kadın, %25'i erkektir. Öğretmenlerin %50'si sınıf öğretmeni, %50'si görsel sanatlar öğretmenleridir. Öğretmenlerin % 75'i Karadeniz, % 8,333'ü Doğu Anadolu, % 8,333'ü Marmara, % 8,333'ü Ege bölgelerinde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin % 58,34'ünün hizmet süresi 9-16 yıl, %33,33'ünün hizmet süresi 1-8 yıl, %8,33'ünün hizmet süresi 17-24 yıl aralığındadır (Tablo 28).

4. 2. 2. Görüşme Formu Sorularının Dökümü

Tablo 29, görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenlere sorulan birinci soruya; yine öğretmenlerin kendi bakış açılarıyla verdikleri cevaplardan oluşmaktadır.

Tablo 29. Frekans Dağılımı (1. Soru)

1.Sanat eğitimi alanlarından biri olan görsel sanatlar eğitiminin, ilköğretim kurumlarının ilk kademesinde uygulanmasının avantajları ve dezavantajları nelerdir? Mevcut uygulamadan memnun musunuz?			
<i>Avantajları (a)</i>	Öğretmen	Frekans	
Kendini ifade etme	*Öğrencilere duygu ve düşüncelerini sunabilme ortamı sağlar. *Resim aracılığıyla kendilerini ifade ederler. *Çocuklar kendilerini renklerle ifade ederler. *Öğrencilerin kişisel yapısı resimlerden ortaya çıkarılabilir. *Öğrenciler kendilerini ifade ederler.	S3, S5 S4 G3 G3, G6 G4, G6	8
Yaratıcılık	*Yaratıcı düşünme gelişir. *Hayal gücünü geliştirir. *Soyut kavramları somutlaştırır. *Yaratıcı bireyler yetişir.	S4, S5 G1, G4, S6 S6 G2	7
Beceriler	*Öğrenciler temel becerilerini geliştirirler. *Yazma becerilerine katkı sağlar. *El-göz koordinasyonu daha iyi sağlanır. *Küçük kas gelişimini hızlandırır.	S1 S4 G3 G4	4
Kişilik gelişimi	*Bu eğitim bir sosyalleşme aracıdır. *Kişilik gelişimine katkı sağlar. *Çocukların iç dünyalarına inilir.	S3 G6 G6	3
Akademik başarı	*Akademik başarıya katkı sağlar. *İyi sanat eğitimi alanlar malzemeleri tanımış şekilde bir üst öğrenim kurumuna gider.	S3 G5	2
Estetik	*Estetik bakış açısı geliştirir. *Görsel algıları gelişir.	S4 G3	2
Yetenek	*Yetenekli öğrenci keşfedilebilir. *Yeteneğin ortaya çıkartılmasında ve geliştirilmesinde faydalıdır.	S1 S2	2
Yoğunluktan kurtarma	*Mihver derslerin yoğunluğunu giderir.	S3	1
<i>Dezavantajları (b)</i>	Öğretmen	Frekans	
Dezavantaj yoktur	*Dezavantajları yoktur çünkü öğrenciye olumlu katkı sağlar.	S1, S4, S6, G2, G3	5
Sınıf öğretmenleri tarafından dersin vermesi	*Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersini vermesi. *Sınıf öğretmenleri öğrencilerin hayal güçlerini engelleyici etkinlikler ve kalıplar kullanması. *Sınıf öğretmenin bu alan için yetkin olmaması. *Alan uzmanı olmayan kişilerin öğrencilere yaklaşımı. *Sınıf öğretmenlerinin o yaştaki çocuklardan beklentilerinin yüksek olması. *Sınıf öğretmenlerinin sanat eğitimi alanındaki yetersizlikleri sonucu yanlış teknik ve bilgilerle doldurulmuş öğrenci yetiştirilmesi. *Yanlış bilgilerin ve uygulamaların düzeltilmesi zorluğu. *Öğrencilerin cesaretlendirilmemiş olması.	S2, S5, G6 S5 S5 G1 G1 G5, G6 G5, G6 G5	12
Program	*Mevcut uygulamada çocukların yeteneklerini keşfedememesi. *İkinci kademe doğru ve yeni bilgiyi öğretme zorluğu.	S5 G5, G6	3
Ders saati	*Haftalık ders saatinin az olması.	S3, S5	2
Not sistemi	*Notla değerlendirme sistemi.	S5	1
<i>Memnuniyet (c)</i>	Öğretmen	Frekans	
Hayır	*Görsel sanatlar dersini ilk kademe görsel sanatlar öğretmenleri vermelidir. *Lisans eğitiminde alınan 2 saatlik ders yeterli değildir. *Derse ilgisi olan sınıf öğretmenleri hariç diğer sınıf öğretmenleri derse hak ettiği gibi işlemiyor. *Notla değerlendirme gözden geçirilebilir. *Öğrencilerin keşfedilmesi (sınıf öğretmenleri derse girdikleri için) engelleniyor. *Görsel sanatlar öğretmenin derse girmesi doğrudur çünkü 2. kademe öğrenciye ve öğretmen kolaylık sağlar. *Sınıf öğretmenleri derse girmemelidir.	G1, G2, G4, S6 S1 S2 S3 S5 G5 G6	10
Evet	*Görsel sanatlar dersini ilk kademe sınıf öğretmenleri vermelidir.	S4, G3	2

Tablo 29’da (a), görsel sanatlar dersinin ilk kademedeki uygulanmasının en çok öğrenciye avantaj sağladığı ve bu avantajların birden çok yönde olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Öğretmen görüşlerinde en çok "kendilerini ifade etme" (8), "yaratıcılık" (7), "beceriler" (4) alanlarında öğrencilere avantaj sağladığı görüşü ortaya çıkmıştır. En az avantaj sağladığı alan ise "yoğunluktan/monotonluktan kurtarma" (1) olduğu yönündedir (Tablo 29).

Tablo 29’da (b), ilk kademedeki görsel sanatlar dersinin uygulanmasının bir dezavantaj olmadığı (F=5) çünkü öğrenciye pozitif yönde katkı sağladığı görüşü ortaya konmuştur. Buna karşın mevcut uygulamada dersi veren öğretmen yönünden dezavantaj olduğu, dersi sınıf öğretmenin vermesinin dezavantaj olduğu görüşüne yapılan sınıf ve görsel sanatlar öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca mevcut uygulama doğrultusunda belirtilen öğretmen görüşleri, en fazla olandan en az olana şu şekilde ortaya konmuştur; "Sınıf öğretmenleri tarafından dersin vermesi" (12), "program" (3), "ders saati" (2), "not sistemi" (1). İlk kademedeki görsel sanatlar dersinin uygulanmasında dezavantaj olarak "Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersini vermesi" (F=3) en çok tekrarlanan öğretmen görüşüdür.

Tablo 29’da (c), mevcut uygulamadan memnun olmayan sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerinin (10 öğretmen), memnun olanlardan (2 öğretmen) fazla olduğu görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır. İlk kademedeki görsel sanatlar dersini, görsel sanatlar öğretmenlerinin vermesi gerektiği görüşü (F=3) en çok tekrarlanan öğretmen görüşüdür.

Tablo 30, görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenlere sorulan ikinci soruya; yine öğretmenlerin kendi bakış açılarıyla verdikleri cevaplardan oluşmaktadır.

Tablo 30. Frekans Dağılımı (2. Soru)

2.Sanat eğitimi alanında zorlandıklarınız, hoşlandıklarınız veya hoşlanmadıklarınız nelerdir? Neler söyleyebilirsiniz?			
	Zorlandıklarınız (a)	Öğretmen	Frekans
Görsel sanatlar dersi konusunda	*Uzmanlık gerektiren ders olması.	S5, S6	10
	*Yeteneği olmayan öğrencilerde ne yapacağını bilmemek.	S6	
	*Resim tekniklerini bilme ve uygulamada yetkin olmamak.	S1, S2, S5	
	*İlkokulda uygulanan resim müfredatının doğru olmadığını düşünmek.	S5	
	*Görsel sanatlar öğretmeni gibi dersi vermeye çalışmak.	S5	
	*Görsel sanatlarla ilgili kavramları bilmemek.	S1, S5	
Araç-gereç (malzeme) konusunda	*Malzeme (araç-gereç) tedariki, temini.	S3, S6	5
	*Okullarda araç-gereç olmaması.	G6	
	*Köy okullarında az malzemeyle etkinlik yapmak.	G5	
	*Köy yerlerinde malzeme problemini çözememek	G3	

Tablo 30'un devamı

<i>Zorlandıklarınız (a)</i>		Öğretmen	Frekans
Atölye konusunda	*Fiziksel imkânların (atölye vb.) ortamın olmaması.	G6, G5, G1, S5, S3	5
Ders saati konusunda	*Kırk (40) dakika içerisine etkinlik sığdırmaya çalışmak. *Ders süresi nedeniyle panik halinde acele ders işlenmesi.	G5, S5 G5	3
Öğrenci-ders ilişkisi konusunda	*Öğrenci ilgisinin olmaması. *Çocukları yaşadıkları yer nedeniyle ufuklarının açık olmaması ve renk kullanımına yansımaları. *Yaşlarından dolayı soyut kavramları hemen anlayamamaları.	G4 G3 G2	3
Maliyet konusunda	*Çalışma yapıldığında öğretmenler üzerinde mali yük kalması, destek almamaları.	G5	1
<i>Hoşlandıklarınız (b)</i>		Öğretmen	Frekans
Nitelikli çalışma ve ürün	*İstekli öğrencilerle ders yapmak. *Geometrik şekillerle özgün tasarımlar oluşturmak. *Öğrencinin kendi çabasıyla güzel çalışma ortaya koyması.	G5 S2 S1	3
Atölye	*Okulumda resim sınıfı olması.	G6	1
Başarı ve gurur	*Yarışmalarda elde edilen ödül ve dereceler.	G6	1
Öğrenci	*Çocukların duygularını paylaşmak.	G1	1
<i>Hoşlanmadıklarınız (c)</i>		Öğretmen	Frekans
Atölye olmaması	*Atölye ortamına yönelik öğrenci hevesinin giderilememesi. *Görsel sanatlar eğitiminin fiziksel ortamı olmadan ve mevcut müfredatla dersin verilmesi.	G6 S3	2
Görsel sanatlar dersine olumsuz genel bakış	*Veliler ve meslektaşlar tarafından dersin gereksiz ve önemsiz görülmesi. *Dersi angarya ders niteliğinde görmeleri.	G6 G1	2
Öğrenciler tarafından derse bakış	*İlgisiz öğrenciyi istekli hale getirmekle uğraşma. *Öğrencilere bir şey katamamak.	G4 S1	2
Araç-gereç (malzeme) olmaması	*Malzeme eksikliği.	G5	1

Tablo 30'da (a), sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerinin sanat eğitimi alanında zorlandıkları konular görüşlerle ortaya çıkarılmıştır. Öğretmenlerin en çok zorlandıkları alanların sırasıyla; "görsel sanatlar dersi konusunda" (10), "araç-gereç (malzeme) konusunda" (5), "atölye konusunda" (5), "ders saati konusunda" (3), "öğrenci-ders ilişkisi konusunda" (3) ve "maliyet konusunda"(1) ortaya çıkmıştır. Sanat eğitimi alanında zorlanılan konularda "Resim tekniklerini bilme ve uygulamada yetkin olmamak" (F=3) en çok tekrarlanan öğretmen görüşüdür.

Tablo 30'da (b), sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerinin sanat eğitimi alanında hoşlandıkları konular görüşlerle ortaya çıkarılmıştır. Öğretmenlerin sanat eğitimi alanında en çok "nitelikli çalışma ve ürün" konusunda (3) hoşlandıkları ortaya çıkmıştır. "Atölye" (1), "başarı ve gurur" (1), "öğrenci" (1) konularının da hoşlandıkları diğer konular olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 30'da (c), sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerinin sanat eğitimi alanında hoşlanmadıkları konular görüşlerle ortaya çıkarılmıştır. "Atölye olmaması" (2), "görsel sanatlar dersine olumsuz genel bakış" (2), "öğrenciler tarafından derse bakış" (2) ve "araç-gereç (malzeme) olmaması" (1) öğretmenler tarafından ortaya konan görüşlerdir.

Tablo 31, görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenlere sorulan üçüncü soruya; yine öğretmenlerin kendi bakış açılarıyla verdikleri cevaplardan oluşmaktadır.

Tablo 31. Frekans Dağılımı (3. Soru)

3. İlk kademedeki görsel sanatlar eğitimi, sınıf öğretmenleri mi yoksa görsel sanatlar öğretmenleri mi vermelidir? Ne önerirsiniz? Sınıf öğretmenlerinin sanat eğitimi için yeterli eğitim aldıklarını düşünüyor musunuz? Alınan eğitimi verimli olarak kullandıklarını düşünüyor musunuz?		Öğretmen	Frekans
<i>(a) İlk kademedeki görsel sanatlar dersini,</i>			
<i>Görsel Sanatlar öğretmeni vermeli</i>	*Görsel sanatlar öğretmenleri yeterli eğitime ve alanında donanımlı bilgiye sahiptir.	S1, S2, S3, S5, S6, G1, G2, G4, G5, G6	10
<i>Sınıf Öğretmeni vermeli</i>	*Birden çok otorite zararlıdır. *Sınıf öğretmenine daha bağımlılık oluyorlar	S4 G3	2
<i>(b) Sınıf öğretmeni yeterli sanat eğitimi alıyor mu?</i>		Öğretmen	Frekans
<i>Evet</i>		0	0
<i>Hayır</i>		S1, S2, S3, S4, S5, S6, G1, G2, G3, G4, G5, G6	12
<i>(c) Alınan Eğitimi Sınıf Öğretmenlerinin Verimli Kullandıklarını Düşünüyor Musunuz?</i>			
<i>Evet</i>	*Üniversitede sınıf öğretmenlerine verilen eğitim az da olsa, ilk kademe için yeterlidir.	G3	1
<i>Hayır</i>	*Alan uzmanı olan görsel sanatlar öğretmenleri kadar programlı ve nitelikli sanat eğitimi almamaktadırlar.	S1, S2, S3, S4, S5, S6, G1, G2, G4, G5, G6	11
	*Verilen eğitim yetersiz.	S1, S3, S6	
	*Eser analizi ile çocuğun iç dünyasını tahmin etmeyi öğrendik fakat resmin nasıl çizdirileceğini öğrenemedim.	S2	5
	* Sanat eğitiminin nasıl verileceği bize öğretilmedi.	S5	
	*Verilen eğitim zaman içinde unutuluyor.	S1	1
	*Üniversitede verilen sanat eğitimi MEB programıyla uyumlu olmalı ve okullardaki ders saati artırılmalı	S4	1

Tablo 31'de (a), sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerine, ilk kademedeki görsel sanatlar dersinin kim tarafından verilmesi gerektiği sorulmuştur. Görsel sanatlar öğretmenlerinin dersi vermesi gerektiği görüşünü on (10) öğretmen ve mevcut uygulamadaki gibi sınıf öğretmenlerinin dersi vermesi gerektiği görüşünü de 2 (iki)

öğretmen savunmuştur. “Görsel sanatlar öğretmenleri yeterli eğitime ve alanında donanımlı bilgiye sahiptir” görüşü en fazla tekrarlanan (F=10) görüş olmuştur.

Tablo 31’de (b), sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerine, sınıf öğretmenlerinin üniversitede yeterli sanat eğitimi alıp-almadığı sorulmuştur. Görüşme yapılan bütün öğretmenler (F=12) yeterli eğitim alınmadığı görüşünü ortaya koymuşlardır.

Tablo 31’de (c), sınıf öğretmenleri tarafından alınan eğitimin yine sınıf öğretmenleri tarafından sınıflarında verimli kullanıp-kullanmadıkları sorulmuştur. Görüşme yapılan on bir (11) öğretmen verimli kullanmadıkları/kullanamadıkları görüşünü ortaya koymuşlardır. “Alan uzmanı olan görsel sanatlar öğretmenleri kadar programlı ve nitelikli sanat eğitimi almamaktadırlar” görüşü (F=11) en çok tekrarlanan görüş olmuştur. Buna karşı sunulan; “Üniversitede sınıf öğretmenlerine verilen eğitim az da olsa, ilk kademe için yeterlidir” görüşü ise, en az tekrarlanan (F=1) olmuştur.

Alınan eğitimin verimli kullanılmadığını düşünen sınıf ve görsel sanatlar öğretmenleri tarafından en çok, “Verilen eğitim yetersiz” (F=3) görüşü ortaya konmuştur. Bunu destekleyecek şekillerde “Eser analizi ile çocuğun iç dünyasını tahmin etmeyi öğrendik fakat resmin nasıl çizdirileceğini öğrenemedim” (F=1), “Sanat eğitiminin nasıl verileceği bize öğretilmedi” (F=1), “Verilen eğitim zaman içinde unutuluyor” (F=1) görüşleri öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

Tablo 32, görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenlere sorulan dördüncü soruya; yine öğretmenlerin kendi bakış açılarıyla verdikleri cevaplardan oluşmaktadır.

Tablo 32. Frekans Dağılımı (4. Soru)

4.Sınıf öğretmenleri yerine görsel sanatlar öğretmenleri derse girerse neler değişir? Öğrencilere katkıları neler olur? Açıklayabilir misiniz?			
	<i>Olumlu Bakış Açısıyla</i>	Öğretmen	Frekans
Yaratıcılık ve verimlilik	*Yaratıcılıkları gelişir.	S5, G5	7
	*Resimler renklenir.	G1	
	*Çok güzel ürünler ortaya çıkar.	S5	
	*Çocuğa güven gelir.	S5	
	*Verimlilik artar.	S3	
Yetenek	*Yaratıcı özelliklerin gelişimiyle öğrenciler diğer derslerde de başarılı olur.	S5	6
	*İlkokul çağındaki öğrenci yetenekleri fark edilir ve geliştirilir.	S1, S6, G6	
	*Çocuk daha iyi yakalanabilir.	G4	
	*Öğrencinin yetenek gelişimi için iyi olur.	G4	
Ders	*Çocuğun estetik algısı gelişir.	S2	5
	*Dersler renklenir.	G6	
	*Dersler ilgili çekici hale gelir.	G6	
	*Daha özgür bir ortam oluşur.	G5	
	*Renkler ve anlamlarını daha iyi öğrenilir.	G2	
*Dersle ilgili kavramlar, terimler daha iyi öğrenilir.	S4		

Tablo 32'nin devamı

<i>Olumlu Bakış Açısıyla</i>		Öğretmen	Frekans
Sanat	*Öğrencinin sanata ve sanatçıya bakış açısı olumlu yönde gelişir. *Öğrencilerin ve öğretmenlerin ortaokulda yaşadıkları sorunlar çözülür. *Sanat eğitimi ciddiye alınır.	G2 G2 S2	3
Teknik	*Resim teknikleri doğru anlatılır, uygulanır.	S1, G5	2
Öğretmen	*Çocuklar hayal dünyalarını daha iyi yansıtabileceği bir rehberle kavuşur.	G5	1
Öğrenci	*Çevreye duyarlı hale gelir.	S5	1
<i>Olumsuz Bakış Açısıyla</i>		Öğretmen	Frekans
Öğretmen	*Akademik boyutta başarı bekleyen Görsel Sanatlar öğretmenleri, öğrenci seviyesine inemez.	G3	1

Tablo 32'de, ilk kademedeki görsel sanatlar öğretmenleri, görsel sanatlar dersine girerse; nelerin değişebileceği sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerine sorulmuştur. Ağırlıklı olarak olumlu bakış açısıyla görüşlerin sunulduğu ortaya çıkmıştır. "Yaratıcılık ve verimlilik" (7), "yetenek" (6), "ders" (5), "sanat" (3), "teknik" (2), "öğretmen" (1) ve öğrenci (1) açılarından kazanımların olumlu olacağı görüşlerle açıklanmıştır. Sınıf ve görsel sanatlar öğretmenleri tarafından; "İlkokul çağındaki öğrenci yetenekleri fark edilir ve geliştirilir" (F=3), "yaratıcılıkları gelişir" (F=2), "resim teknikleri doğru anlatılır, uygulanır" (F=2) en çok tekrarlanan görüşler olmuştur.

Olumsuz bakış açısıyla sunulan "Akademik boyutta başarı bekleyen görsel sanatlar öğretmenleri, öğrenci seviyesine inemez" görüşü (F=1) bir kez tekrarlanmıştır (Tablo 32).

Tablo 33, görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenlere sorulan beşinci soruya; yine öğretmenlerin kendi bakış açılarıyla verdikleri cevaplardan oluşmaktadır.

Tablo 33. Frekans Dağılımı (5. Soru)

5. Derse görsel sanatlar öğretmenlerinin girmesi; eğitim-öğretim faaliyetleri dışında başka hangi konularda ve alanlarda olumlu ya da olumsuz etkisi olur?		Öğretmen	Frekans
	<i>Başka konularda ve alanlarda olumlu etkisi</i>		
Öğrencilere ve topluma	*Öğretmen rehberliğiyle, akademik alanda yeterli başarısı olmayan fakat görsel sanatlar alanında başarılı olan çocukta güven kazandırır. *Öğrenciler yeni öğretmene kendilerini kanıtlamak için daha fazla çalışır. *Yetenekli öğrencide doğru akademik yönlendirme yapılır. *Öğrencinin öz saygısını, güvenini artırır. *Sosyal ve psikolojik alanlarda olumlu gelişme sağlar.	S1 S2 S6 G2 S1	5

Tablo 33'ün devamı

<i>Başka konularda ve alanlarda olumlu etkisi</i>		Öğretmen	Frekans
Öğretmenlere ve okula	*Diğer öğretmenlerin kişilik gelişimlerine olumlu katkı sağlar.	S5	3
	*Belirli gün ve haftalarda diğer branşlara, öğretmenlere yardım olur.	G4	
	*Okulun örgüt ikliminde bir yenilik, farkındalık, dinamiklik olur.	S5	
Okula ve sanata	*Okul duvar boyamaları, sergiler yapılabilir.	G1, G6	2
Sanata ve velilere	*Sanatın çocukların olumlu gelişimine katkısını gören velilerin sanata saygısı artar, bakış açısı değişir.	S5	2
	*Sadece etkinliklerde değil, hayatın her alanında sanatın etkili olduğu hissettirilir.	G3	
İstihdama	*Norm fazlası istihdama katkı sağlar.	G5	2
	* Yeni öğretmen alımını artırır.	G5	
<i>Başka konularda ve alanlarda olumsuz etkisi</i>		Öğretmen	Frekans
Öğrenciye ve eğitime	*Farklı otoritelerle karşılaşmaları kişilik gelişimini olumsuz etkiler.	S4	3
	* Kişiye göre davranış geliştirirler.	S4	
	* Çocuklar öğretmeni yadırgayabilir, istemeyebilir.	G3	

Tablo 33'de, ilk kademedeki görsel sanatlar dersine; sınıf öğretmenleri yerine, görsel sanatlar öğretmenleri girerse; eğitim-öğretim faaliyetleri dışında hangi konu ve alanlarda olumlu ve olumsuz etkilerinin olacağı sorulmuştur. Öğretmen görüşlerinde sırasıyla en çok olandan başlamak üzere; “öğretmenlere ve topluma” (5), “öğretmenlere ve okula” (3), “okula ve sanata” (2), “sanata ve velilere” (2) ve “istihdama” (2) yönelik *olumlu* görüşler ortaya çıkmıştır. En çok tekrarlanan görüş, “okul ve sanat” alanında; “Okul duvar boyamaları, sergiler yapılabilir” (F=2) olmuştur.

Olumsuz görüşler, “öğrenciye ve eğitime” (3) alanında öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. “Farklı otoritelerle karşılaşmaları kişilik gelişimini olumsuz etkiler” (F=1), “kişiye göre davranış geliştirirler” (F=1) ve “çocuklar öğretmeni yadırgayabilir, istemeyebilir” (F=1) görüşleri başka alan ve konularda *olumsuz* öğretmen görüşleri olarak ortaya çıkmıştır.

5. TARTIŞMA

Bu araştırma ile, ilk kademedeki görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesinin sanat eğitime etkisi ortaya çıkarılmak istenmiştir. Bu anlamda, ilköğretim kurumlarının ilk kademesinde derse giren sınıf öğretmenlerine ve alan uzmanı görsel sanatlar öğretmenlerine ortak sorularla anket uygulaması yapılmıştır ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyetten günümüze değin sanat eğitimi alanlarından biri olan görsel sanatlar eğitime Milli Eğitim Bakanlığının verdiği önem, tarihsel süreçte ortaya konmak istenmiştir.

Cumhuriyetten günümüze programlar incelendiğinde; program içeriklerinde değişimler olduğu tespit edilmiştir.

Ders saatinin günümüze kadar haftalık ders çizelgesinde inişli çıkışlı olarak ağırlığının değiştiği ve son yıllarda çok azaldığı tespit edilmiştir. Bunu, Koç'un (2008), "*İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi*"; İldanlı'nın (2010), "*İlköğretim Okullarının II. Kademesinde Görsel Sanatlar Dersi Haftalık Ders Saati Süresinin Yeterliliğinin Araştırılması*"; Kurtuluş'un (2002), "*İlköğretimde Resim-İş Derslerinin Haftalık Ders Dağıtım İçindeki Yeri ve Öğrenci Üzerine Etkileri*"; Tataroğlu'nun, (2012) "*1975-2011 Yılları Arasında Resim/Sanat Derslerinin Değişen Adı ve İçeriğinin Ders Saati Ölçeğinde Değerlendirilmesi*"; Binbaşıoğlu'nun (1999), "*Cumhuriyet Döneminde İlkokul Programları*" adlı araştırmaları destekler niteliktedir. Hâlbuki Cumhuriyet döneminin ilk programı için; Aslan (2011), resim dersi yeteneklerinin geliştirilmesi çalışmalarına özel yer verildiğini ifade etmiştir. İldanlı'nın (2010), Cumhuriyetin ilk yıllarından sonra görsel sanatlar eğitiminin haftalık ders saati dağılımında payının azaldığı, bu nedenle artırılması gerektiği yönündeki görüşünü tespit edilmiştir. Ayrıca İldanlı'nın (2010), ilk kademe dersin uygulamasının tam yapılmadığı, dersin diğer derslere telafi ders olarak uygulandığı görüşü tespit edilmiştir. Alakuş'un (2003), "*Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Bir Görünümü*" adlı çalışmasında, sanat eğitimi için programların iyi hazırlanması gerekliliği dışında; sanat eğitimcisinin kendini geliştiren ve teknolojik yetkinliğe sahip bireyler olması gerekliliği yönünde tespitleri ve görüşlerine ulaşılmıştır. Aynı yönde görüşe; Halıçınarlı ve Uysal'ın (2006), "*Yeni İlköğretim Programı ve Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin Konumu*" adlı çalışmasında; daha donanımlı sanat eğitimcileri vasıtasıyla çağdaş sanat eğitimi verilmesi ve sanat eğitiminin çok iyi planlanması gerektiği yönündeki tespitiyle ulaşılmıştır. Tataroğlu (2012), "*1975-2011 Yılları Arasında Resim/Sanat Derslerinin Değişen Adı ve*

İçeriğinin Ders Saati Ölçeğinde Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında, sanat eğitimi planının değiştirilerek yeniden oluşturulması gerektiği yönündeki önerisi tespit edilmiştir. Salı ve Arslan (2000), *“Cumhuriyet Dönemi İlkokul Programlarında Toplu Öğretim Uygulamaları”* adlı araştırmasında, eğitim felsefesi doğrultusunda tutarlı ve sistemli politikaların izlenmesi gerektiği yönünde tespitine ulaşılmıştır. Oğuz ve Akhun’un (2015), *“İki Ulusal Programın Karşılaştırılmasıyla İlgili Bir Araştırma: 1992 Resim-İş ve 2006 Görsel Sanatlar Programı”* adlı çalışmasında, 2006 programının önceki programlardan daha olumlu yönde gelişim göstererek, yapılması gerekenleri detaylarıyla veren, esnek ve çok iyi rehberlik sunabilen yapıda olduğu ifade edilmiştir. Yapılan bu çalışmada; programların 2013 yılına kadar daha ayrıntılı hazırlandığı fakat 2013, 2017 ve 2018 programlarında ayrıntıların kaybolduğu; özellikle ilköğretim kurumlarının ilk kademenin sanat eğitimcisi olan sınıf öğretmenlerine rehberlik edebilmesinden uzak olduğu tespitlerine ulaşılmıştır. Yazar vd. (2014), *“Sanat Eğitimi Sorunu Olarak Ülkemizde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Sanat Eğitime Olan İlgisizlik Sebepleri”* adlı araştırmasında, programların günümüz ihtiyaçlarına cevap vermediği, öğretim programlarının ve ders kitaplarının hazırlanmasında program geliştirme incelikleri yeterli olmayan kişiler tarafından hazırlandığı ve alan dışı öğretmenler yerine branş öğretmenlerinin derslere girmesiyle sanat eğitime ilginin artabileceği yönünde önerilerine ulaşılmıştır. Her yönüyle bilgi veren, yönlendirmeler yapan 2006 programının, mevcut sistemde sanat eğitimi uygulayıcısı olan sınıf öğretmenlerine rehber olabilecek düzeyde hazırlandığı fikri ortaya çıkarılmıştır. Altinkurt (2005), *“Türkiye’de Sanat Eğitiminin Gelişimi”* adlı araştırmasında, politik nedenlerle ders sürelerinin artırılmaması ve sanat eğitime karşı ilgisizliğin sonucu olan estetik duyarlılıktan yoksun bireylerin çoğalmasına karşın nitelikli sanat eğitimi ve ders saatlerinin artırılması önerileri tespit edilmiştir.

Uygulanan anket çalışması sonucunda; ilk kademedeki görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesi durumunda, tekniklerin, bilgilerin daha iyi öğretileceği, daha iyi uygulamaların yapılacağı, öğrencilerin ders ilgisinin artacağı, sanat eğitiminin daha erken yaşta ve daha etkin başlayacağı, başarılı ürünlerin sayısının ve niteliğinin artacağı hem sınıf öğretmenleri hem de görsel sanatlar öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir. Dilmaç ve İnanç’ın (2015), *“Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlik Düzeyleri”* adlı çalışmasında, en iyi sanat eğitiminin donanımlı sanat eğitimcileri yoluyla olabileceği yönündeki tespitine yer verilmiştir. Akyıldız (2006), *“İlköğretim Okullarında Görsel Sanatlar Dersi Kapsamında Renk Bilgisinin Kavratılmasındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri”* adlı araştırmasında, sınıf öğretmenleri renk bilgisi üzerinden yeterlikleri araştırılmış ve yetersiz oldukları tespit edilmiştir. Kahraman (2014), *“Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin*

Görüşler ve Çözüm Önerileri” adlı araştırmasında resim tekniklerinin uygulanması konusunda sınıf öğretmenlerinin yeterli bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Recep’in (2013), *“Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin İlköğretim I. Kademe Görsel Sanatlar Dersine Etkisinin İncelenmesi”* adlı araştırmasında; sınıf öğretmenine nazaran branş öğretmenin dersine girdiği grubun daha ilgi duyarak, beğenerek derse katıldıkları ve neşeli zaman geçirdikleri tespit edilmiştir. Welch (1995), *“İlköğretim Öğretmenlerinin Sanat Eğitiminde Öz Yeterlilikleri”* adlı araştırmasında, ilköğretim öğretmenlerinin sanat eğitiminden uzak oldukları ve özgüven eksikliği yaşadıkları tespitine yer verilmiştir. Özer’in (2001), *“İlköğretim Okullarında Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Derslerine İlişkin Eğitim Gereksinimleri”* adlı araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersini daha etkili ve hak ettiği düzeyde işleyemedikleri tespitine yer verilmiştir.

Sınıf öğretmenleri ve görsel sanatlar öğretmenleri ile yapılan görüşmeler sonucunda; ilk kademedeki görsel sanatlar dersi olmasının avantajlarının dezavantajlarından fazla olduğu ifade edilmiştir. Dersi sınıf öğretmenin vermesinin, en büyük dezavantaj olduğu ifade edilmiştir. Sınıf öğretmenleri ders konusunda zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Alter ve diğerleri (2009), *“İlköğretim Sanat Eğitimi Uygulamadaki Zorluklar: Öğretmenlerimizin Söyledikleri”* adlı araştırmasında, ilkokulun ilk yıllarında yaratıcı sanatların uzman olmayan öğretmenler tarafından verildiği ve bu nedenle kaliteli sanat eğitimi oluşturulamadığı tespitine yer verilmiştir. Akengin (2005), *“İlköğretim Okullarında Resim-İş Dersi Veren Sınıf Öğretmenlerinin Resim-İş Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar”* adlı araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar alanında eksikliklerinin olduğu ortaya çıkarılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin lisans eğitiminde yeterli düzeyde görsel sanatlar eğitimi almadıkları bu nedenle branş öğretmenin derse girmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir. Branş öğretmenin derse girmesiyle olumlu yönde etkilerin çok fazla olacağı öğretmen görüşlerinden ortaya çıkarılmıştır. Erkan (1992), *“Ortaöğretimde Resim-İş Dersi Müfredat Programlarının İncelenmesi ve Sanatın Topluma Katkısı”* adlı araştırmasında, görsel sanatlar dersine branş dışı öğretmenlerin girmesinin sanat eğitimini olumsuz etkilediği ve ülkemizdeki sanat eğitiminin başarıya ulaşmaması faktörlerinden birini teşkil ettiği ifade edilmiştir. Kırıçoğlu (1994), *“Çocuk Gözüyle İlkokullarda Resim-İş Eğitimi”* adlı çalışmada; ilkokullardaki sanat eğitimi sorununa yönelik öğrencilerin gözünden çözüm önerilerinden biri, sanat eğitimi ve öğretiminde alan uzmanı ustanın öğretimde yer alması olarak ifade edilmiştir. Orhun (2005), *“Resim-İş Dersine İlişkin Tutumların Ölçülmesi”* adlı araştırmasında, geleneksel sanat öğretimine nazaran Çok Alanlı Sanat Eğitiminin

daha verimli olduğu ve bu öğretiminde sanat eğitimi uzmanlarınca verilmesi gerektiği yönünde tespitlere ulaşılmıştır. Pavlou (2004), *“İlköğretim Öğretmenlerinin Sanat Öğretmenliği İle İlgili Profilini Çıkarma”* adlı makalesinde, öğrenci gözünde en etkili öğretmenlerden biri sanat öğretimi konularına hâkim, pedagojik bilgiye sahip öğrencileri tanıyan öğretmenler olarak tespit edilmiştir.

Bu araştırmada, ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki görsel sanatlar dersine branş öğretmenlerinin girmesinin çocuk, sanat eğitimi, öğretmen ve eğitim sisteme çok olumlu katkıları olabileceği, sınıf ve görsel sanatlar öğretmenlerine uygulanan anket çalışma sonuçlarında, öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonuçlarında ortaya çıkarılmasına rağmen ve eğitimin paydaşları olan öğrenci ve öğretmen fikirleri aynı doğrultuda olsa da, sınıf öğretmenlerinin ilk kademedeki görsel sanatlar dersine girmesine devam edilmektedir. Mevcut uygulamanın doğru olmadığı kanısı herkes tarafından benimsense de, sınıf öğretmenlerinin derse girmesine devam edilmektedir. Branş öğretmenin derse girmesiyle sanat eğitiminin daha iyi verileceği, küçük yaşta sanat eğitimine başlanacağı ve bunun toplum ve çocuk gelişimi için iyi olacağı ifade edilse de mevcut uygulamaya devam edilmektedir. İlköğretim kurumlarının 2. sınıfından itibaren Yabancı Dil ve 4. sınıfında da Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi branş öğretmenleri tarafından verilmekte fakat görsel sanatlar dersi branş öğretmeni tarafından verilememektedir. Russell-Bowie, (2012), *“Otantik Öğrenme İlkelerini Kullanarak Sanat Eğitiminde Hizmet Öncesi İlköğretim Öğretmenlerinin Güven ve Yetkinliğinin Geliştirilmesi”* adlı araştırmasında, sanat eğitiminin en önemli sorunu sanatsal yeteneğine güvenmeyen ilköğretim öğretmenleri olarak ifade edilmiştir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

Yapılan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. İlkokul düzeyindeki görsel sanatlar dersinin, branş öğretmenleri tarafından verilmesi durumunda, sanat eğitime katkısına yönelik ölçeğinin cevap seçeneklerinde, en düşük (1) ve en yüksek (5) puanları dikkate alındığında; ilk kademedeki görsel sanatlar dersine, branş öğretmenin girmesi sonucu sanat eğitime etkisinin “*çok yüksek düzeyde olumlu*” olacağı ortaya çıkmıştır (Tablo 20). İlk kademedeki görsel sanatlar dersine, branş öğretmenin girmesi sonucu sanat eğitime en önemli etkiler sırasıyla; “resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar” (4,74±0,78), “yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar” (4,73±0,78), “tasarım elemanları/elementleri daha iyi verilir” (4,72±0,80), “etkinliklere katılımı artırır” (4,72±0,77) olarak ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre; öğrencilerin kendilerini ifade etme, yaratıcılıklarını, yeteneklerini ve becerilerini geliştirme, olumlu kişilik gelişimi sağlama, akademik başarısını artırma, estetik bakış açısı geliştirme, derslerin yoğunluğundan/monotonluğundan kurtulma (Tablo 29) gibi avantajlar sağlayan görsel sanatlar dersi, sanat eğitime olumlu yönde katkı sağlayarak; özellikle branş öğretmenlerinin ders girmesiyle; yaratıcılık ve verimlilik, yetenek, ders niteliği, sanat, teknik, öğretmen ve öğrenci (Tablo 32) açılarından olumlu katkıları olacağı ortaya çıkmıştır. Branş öğretmenin ilk kademedeki görsel sanatlar dersini vermesiyle; öğrenci, öğretmen, okul, veli ve istihdam alanlarına (Tablo 33) kadar olumlu etkiler yapacağı ortaya çıkmıştır.

2. Literatüre yeni bir ölçek kazandırılmıştır. Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmenin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeğinin açımlayıcı faktör analizinde KMO değeri 0,98; Bartlett's küresellik testi anlamlılık düzeyi ise $p < 0,01$ olarak ölçülmüştür. Açımlayıcı faktör analizi yapılması için 442 örneklemin uygun olduğu gözlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçekteki 30 maddenin yüklerinin 0,40'tan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Açıklanan toplam varyansın %81,59 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre 30 madde ve tek boyut olarak geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Ölçekte, Cronbach Alpha katsayısı 0,99 ve ölçekteki tüm maddeler için madde-toplam korelasyonunun 0,30'dan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik analizleri sonuçlarına göre; Görsel Sanatlar Dersine

Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeğinin 30 madde ve tek boyutlu yapısı ile güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

3. İlköğretim kurumlarının ilk kademesindeki (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersinin; cumhuriyetten günümüze değin geliştirilmiş olan, on adet öğretim programındaki yeri, içerik değişimleri ve oransal değerleriyle tarihsel serüveninin sunulmaya çalışılmıştır. Görsel sanatlar dersi, ilköğretim kurumlarının ilk kademesinde cumhuriyetten günümüze kadar uygulanmıştır. İlk program olan 1924 Yılı İlk Mekteplerin Müfredat Programından, son olan 2018 Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına (İlkokul ve Ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. Sınıflar) kadar; konular, kazanımlar, amaçlar, ilkeler, öğrenme alanları, ölçme-değerlendirme esasları, sürekli değişerek, güncelleştirilerek kendi dinamikliğini sağlayabilmiştir. İyi planlanarak hazırlanmış olan ve öğretmenlere kılavuz kitaplarıyla sevk edilen 2006 Görsel Sanatlar (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı cumhuriyet tarihinin en nitelikli görsel sanatlar dersi öğretim programı olarak adlandırılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu kararlarıyla değiştirilen ilkokul haftalık ders saatleri çizelgelerinde görsel sanatlar dersi, haftalık ders saati sayısının en fazla % 15-16'sını kapsayabilmiştir. Genel olarak % 5-10 arasındadır. 11.04.2012 tarih ve 1739 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun (4+4+4=12 Yıllık Zorunlu Eğitim) kabulü ile haftalık ders saati sayısının % 3,34 teşkil edebilmiştir.

4. İlköğretim kurumlarının ilk kademesinde (1. 2. 3. 4. sınıflar) görsel sanatlar dersine, branş öğretmenlerinin ders verdiği zamanlar ortaya çıkarılmıştır. 11.04.2012 tarih ve 1739 sayılı İlköğretim ve eğitim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun (4+4+4=12 yıllık Zorunlu Eğitim) kabulü ile ilk kademe bir sınıf azaltılarak dört sınıfa dönüşmüş ve 1992 den itibaren süregelen, 4. sınıflarda branş öğretmenlerinin ders verme süreci bitirilmiştir.

5. Ölçek puanlarına göre; İlk kademe (1. 2. 3. 4. sınıflar) branş öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine girmesine, sınıf öğretmenlerinin bakış açıları anlamlı dağılım göstermektedir (Tablo 21). Öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre de; branş öğretmenlerinin derse girmesi yönünde sınıf öğretmenleri görüşleri anlamlı bir dağılım göstermektedir (Tablo 31).

6. Ölçek puanlarına göre; İlk kademe (1. 2. 3. 4. sınıflar) branş öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine girmesine, görsel sanatlar öğretmenlerinin bakış açıları anlamlı dağılım göstermektedir (Tablo 21). Öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre; branş öğretmenlerinin derse girmesi yönünde görsel sanatlar öğretmenleri görüşleri de anlamlı bir dağılım göstermektedir (Tablo 31).

Fakat görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesine yönelik ölçek puanlarının öğretmenlerin branşına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir

($p < 0,05$). Görsel sanatlar dersinin, görsel sanatlar öğretmenleri tarafından verilmesinin sanat eğitime olumlu etkisine ilişkin görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre anlamlı düzeyde daha olumludur (Tablo 21).

Öğretmenlerle yapılan görüşmelere göre; branş öğretmenlerinin derse girmesi yönünde görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri görüşleri eşit düzeyde anlamlı dağılım göstermektedir (Tablo 31).

7. Lisans eğitiminde görsel sanatlar dersini alan ve almayan sınıf öğretmenleri arasında dersi vermeye yönelik bakış açıları arasında; ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin lisans eğitiminde görsel sanatlar dersi alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 26).

8. Sınıf öğretmenleri hizmet içi eğitime katılan ve katılmayanlar arasında derse girme isteği bakımından; ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar alanında hizmet içi eğitim alma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 27).

9. Sınıf öğretmenlerinin ve görsel sanatlar öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersini verme istekleri ile hizmet yılları arasında; ölçek puanlarının görsel sanatlar öğretmenlerinin hizmet süresine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 24). Ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin hizmet süresine göre, anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4,19$; $p < 0,05$). Hizmet süresi 9-16 yıl olan sınıf öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesine yönelik bakış açısı puanı, hizmet süresi 1-8 yıl olan sınıf öğretmenlerinin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 24).

10. Görsel sanatlar dersine branş öğretmenin girmesine yönelik bakış açısı ölçek puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması konusunda bağımsız örneklem t testine göre; ölçek puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 22).

11. Ölçek puanlarına göre; ölçek puanlarının görev yapılan bölgeye göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 23).

12. Ölçek puanlarının sınıf öğretmenlerinin mezun olduğu lisans programına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p > 0,05$) tespit edilmiştir (Tablo 25).

Müfredatlarda görsel sanatlar dersinin haftalık ders saati süresi azaltılması, ilk kademedeki görsel sanatlar derslerine sınıf öğretmenlerinin girmesinin devam ettirilmesi ve görsel sanatlar öğretmenleri uzak tutulması; Milli Eğitim Bakanlığının görsel sanatlar dersine yeterince önem vermediği kanısı doğurabilmektedir.

İnsanın ruhsal olarak rahatlamasına, yaratıcılığının gelişmesine, kendini yansıtabilmesine, bir şeyler başarma hazzına ulaşmasına, el-göz-zihin işbirliğinin daha iyi

gelişmesine olanak veren dersin, uzmanı ve yeterliği olan görsel sanatlar öğretmenlerince ilkokulda verilmesiyle sanat ve eğitim alanında daha başarılı bireyler ortaya çıkacak ve öğrenciler daha erken olgunlaşacaklardır.

6. 2. Öneriler

- Yapılan bu araştırma sonuçlarında elde edilen veriler doğrultusunda; ilköğretim kurumlarının ilk kademesindeki görsel sanatlar dersine branş öğretmenleri girmesi sağlanabilir.
- Haftalık ders çizelgelerinde bir ders saati olarak yer alan görsel sanatların ders saati sayısı artırılabilir.
- 2006 yılında çıkarılan Görsel Sanatlar Öğretim Programı gibi daha donanımlı bir program ve öğretmen kılavuz kitabı hazırlanabilir.
- Her ilkokul okul müdürlüklerinde, donanımlı görsel sanatlar atölyeleri oluşturulabilir.
- Bu araştırmanın devamı niteliğinde ilkokul öğrencilerine, okul yöneticilerine ve öğrenci velilerine yönelik çalışmalar ve görüşmeler yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Akdoğan, B. (2001). Sanat, sanatçı, sanat eseri ve ahlak. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 42(1), 213-245.
- Akengin, Ç. (2005). *İlköğretim okulları I. kademedeki resim-iş dersi veren sınıf öğretmenlerinin resim-iş dersinde karşılaştıkları sorunlar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyıldız, M. F. (2006). *İlköğretim okullarında (9-12 yaş) görsel sanatlar dersi kapsamında renk bilgisinin kavratılmasındaki sorunlar ve çözüm önerileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Alakuş, A. (2003). Düünden bugüne görsel sanatlar eğitimimizin genel bir görünümü. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 233-245
- Alakuş, A. O. (2003). İlköğretim çağındaki bireyler bakımından sanat eğitiminin gerekliliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 1-9.
- Alp, H. (2017). *Meşrutiyet'ten cumhuriyet'e Türkiye'de ilköğretim ve müfredat programları (1913-1936)*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Alter, F., Hays, T. and O'Hara, R. (2009). The challenges of implementing primary arts education: What our teachers say. *Australasian Journal of Early Childhood*, 34(4), 22-30.
- Altinkurt, L. (2005). Türkiye'de sanat eğitiminin gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 125-136.
- Arslan, M. (2000). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 146, 42-48.
- Arslan, M. (2007). Constructivist approaches in education. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 40(1), 41-61.
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, E. (2011). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilkokullarda izlediği ilköğretim programı: "1924 İlk Mektepler Müfredat Programı". *İlköğretim Online*, 10(2), 717-734.
- Ateş, R. (2007). *İlköğretim 7-11 yaş grubu için görsel sanatlar dersinin önemi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Avşar, P. ve Soğancı, İ. Ö. (2011). Sınıf öğretmeninin yürüttüğü görsel sanatlar dersine yönelik öğrenci yaklaşımları: Konya/Seydişehir Örneği. *İlköğretim Online*, 10(1), 348-363.
- Ayaydın, A. ve Kurtuldu, M. K. (2010). Sanat eğitimine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Journal of Social Science*, 20(2), 201-209.

- Baştürk, S. ve Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. Savaş Baştürk (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 139, 143). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bayrakdar, İ. ve Karataş, İ. H. (2016). Eğitime ilişkin sosyal politikalar konusunda okul müdürlerinin görüşleri: Göynük ilçesi örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 71-88.
- Binbaşıoğlu, C. (1999). *75. yılda eğitim cumhuriyet dönemi ilkokul programları*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Çakır-İlhan, A. (1994). Üniversitelerde sanat eğitiminin gerekliliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 174-183.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dilmaç, O. ve İnanç, C. (2015). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik öz yeterlik düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 382-400.
- Ekiz, D. (2007). Bilimsel araştırma yaklaşımları. Durmuş Ekiz (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 45-65). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Erbay, M. (2013). *Sanat eğitimi üzerine*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş.
- Erkan, A. (1992). *Orta öğretimde resim-iş dersi müfredat programlarının incelenmesi ve sanatın topluma katkısı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gelen, İ. (2007). Bilimsel araçlarda veri toplama araçları. Durmuş Ekiz (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 125-161). İstanbul: Lisans Yayıncılık
- Gibson, R. (2003). Learning to be an art educator: Student teachers' attitudes to art and art education. *International Journal of Art & Design Education*, 22(1), 111-120.
- Göktaş, Y. (2010). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin resim-iş eğitimi dersi sonrası resme ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (23), 93-106.
- Gökdaş, Y. ve Öztürk, D. (2017). Görsel sanatlar öğretimine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 683-692.

- Gümüşay. K. (1948). *1948 Milli eğitim bakanlığı ilkokul programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Halıçınarlı, E. ve Uysal, A. (2006, Nisan). *Yeni ilköğretim programı ve görsel sanatlar dersinin konumu*. Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde İlköğretim Eğitimi Sempozyumunda sunulan sözlü bildiri, İzmir.
- İldanlı, D. (2010). *İlköğretim okullarının II. kademesinde görsel sanatlar dersi haftalık ders saati süresinin yeterliğinin araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1997). **T. C. Resmi Gazete**, 23084, 16 Ağustos 1997.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik. (2012). **T. C. Resmi Gazete**, 23261, 11 Nisan 2012.
- Kahraman, D. (2014). Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 221-240.
- Kalyoncu, R. (2009). 1992–2006 İlköğretim görsel sanatlar dersi (resim-iş) öğretim programlarının karşılaştırılarak değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 4, 85-94.
- Kırışoğlu, O. (1994). Çocuk gözüyle ilkokullarda resim-iş eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 18(93), 18-27.
- Koç, E. (2008). *İlköğretim görsel sanatlar (resim-iş) dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi (1948-2007 tarihleri arası)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kurtuluş, Y. (2002). İlköğretimde resim-iş derslerinin haftalık ders dağıtımı içindeki yeri ve öğrenciler üzerindeki etkileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154, 1-4.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1936). *İlkokul programı*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1968). İlkokullarda okutulan dersler hakkında. *Tebliğler Dergisi*, 1526, 481.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1968). *İlkokul programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1974). Cumartesi gününün tatil sayılması sebebiyle ilkokulların yeniden düzenlenen haftalık ders dağıtım çizelgesi hakkında. *Tebliğler Dergisi*, 1806, 367-368.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1975). Normal ve çift öğretim yapan ilkokullarla birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda haftalık ders saati çizelgesinin yeniden düzenlenmesi. *Tebliğler Dergisi*, 1830, 125.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1986). İlkokul, ilköğretim okulu ve ortaokul haftalık ders dağıtım çizelgeleri. *Tebliğler Dergisi*, 2216, 343.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1987). Bazı okullara ait yeni haftalık ders çizelgelerinin kabulü ve bu okullara ait eski haftalık ders dağıtım çizelgelerinin yürürlükten

kaldırılması ve bazı okullara ait yeni haftalık ders çizelgelerinin uygulama esasları ile ilgili açıklama. *Tebliğler Dergisi*, 2240, 341-343.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1992). İlkokul haftalık ders çizelgesinin kabulü. *Tebliğler Dergisi*, 2366, 569.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1992). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesinin kabulü. *Tebliğler Dergisi*, 2369, 767-768.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1992). *İlköğretim kurumları resim-iş dersi öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1994). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesinin kabulü. *Tebliğler Dergisi*, 2414, 692-693.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1997). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesi. *Tebliğler Dergisi*, 2481, 643-645.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1997). *Resim-iş öğretmen kılavuzu ilköğretim 1. kademe*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1998). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesi ve ilköğretim okulları seçmeli dersler. *Tebliğler Dergisi*, 2492, 1011-1013.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2001). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesinde yer alan bazı derslerin haftalık ders saatlerinin değiştirilmesi. *Tebliğler Dergisi*, 2529, 573-575.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesi. *Tebliğler Dergisi*, 2575, 539-541.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *Görsel sanatlar dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2007). Millî eğitim bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda yapılacak araştırma ve araştırma desteğine yönelik izin ve uygulama yönergesi. *Tebliğler Dergisi*, 2594, 227-232.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2010). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesi. *Tebliğler Dergisi*, 2635, 1539-1545.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2012). İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesi. *Tebliğler Dergisi*, 2658, 313-314.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesinin ortaokul kısmında değişiklik yapılması. *Tebliğler Dergisi*, 2669, 259-260.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *İlkokul ve ortaokul görsel sanatlar dersi öğretim programı (1-8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2014). *Görsel sanatlar dersi (1.-8. sınıflar) öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: Saray Matbaacılık.

- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2014). *Öğretmenlik alanları, atama ve ders okutma esasları*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesinin seçmeli dersler ve açıklama bölümünde değişiklik yapılması. *Tebliğler Dergisi*, 2714, 1417-1418.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesinin seçmeli dersler ve açıklama bölümünde değişiklik yapılması. *Tebliğler Dergisi*, 2722, 1844-1845.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine... Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesinin seçmeli dersler bölümünde değişiklik yapılması. *Tebliğler Dergisi*, 2726, 1826-1827.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (1992). *T. C. Resmi Gazete*, 21166, 09 Mart 1992.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (1992). *T. C. Resmi Gazete*, 21308, 7 Ağustos 1992.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2003). *T. C. Resmi Gazete*, 25212, 27 Ağustos 1992.
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014). *T. C. Resmi Gazete*, 29072, 26 Temmuz 2014.
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği. (2015). *T. C. Resmi Gazete*, 29329, 17 Nisan 2015.
- Oğuz, A. (2009). *1992 Yılı resim-iş dersi öğretim programı ile 2006 yılı görsel sanatlar dersi öğretim programının karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Oğuz, A. ve Akhun, B. (2015). İki ulusal programın karşılaştırılmasıyla ilgili bir araştırma: 1992 resim-iş ve 2006 görsel sanatlar programları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 207-218.
- Orhun, F. B. (2005). Resim-iş dersine ilişkin tutumların ölçülmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 19-29.
- Özer, Ö. (2001). *İlköğretim okullarında sınıf öğretmenlerinin resim-iş derslerine ilişkin eğitim gereksinimleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Özsoy, V. (2015). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, E. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin resim-iş dersine olan ilgi düzeyleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Pavlou, V. (2004). Profiling primary school teachers in relation to art teaching. *International Journal of Art & Design Education*, 23(1), 35-47.
- Recep, E. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin ilköğretim I. kademe görsel sanatlar dersine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Russell-Bowie, D. (2012). Developing preservice primary teachers' confidence and competence in arts education using principles of authentic learning. *Australian Journal of Teacher Education (Online)*, 37(1), 60.
- Russell-Bowie, D. and Jeffrey, P. L. (2004, November). *Arts education: Are the problems the same across five countries?: Preservice teachers' perceptions of the problems to teaching arts education in primary schools in five countries*. Paper presented at the Australian Association for Research in Education, Melbourne, Australia.
- Salı, G. ve Arslan, M. (2000). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programlarında toplu öğretim uygulamaları. *Eğitim ve Bilim*, 25(117). 57-63.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Sezer, H. (2001). *İlköğretimde resim-iş eğitimi*. Ankara: MEB Projeler Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.
- Şekercioğlu, G. (2009). *Çocuklar için benlik algısı profilinin uyarlanması ve faktör yapısının farklı değişkenlere göre eşitliğinin test edilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tataroğlu, E. (2012). 1975-2011 Resim/sanat derslerinin değişen adı ve içeriğinin ders saati ölçüğünde değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 408-425.
- Tevhidi Tedrisat Kanunu. (1340). **T. C. Resmi Gazete**, 63, 3 Mart 1340.
- Tonguç, İ. H. (1932). *Resim - elişleri ve sanat terbiyesi*. İstanbul: Muallim A. Halit Kitaphanesi.
- Türkiye Yeterlilikleri Çerçevesine Dair Tebliğ ve eki Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. (2016). **T. C. Resmi Gazete**, 29581, 2 Ocak 2016.
- URL-1, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ae026e7377b07.76284889 Ders. 28 Nisan 2018.
- URL-2, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ae026ec00d577.67573892 Görsel sanatlar. 28 Nisan 2018.
- URL-3, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c97a27d1e9042.91359042 Eğitim. 24 Mart 2019.

- Vural, F. (2015). Kur'an-ı Kerim perspektifinden düşünce ve özgürlüğü. *EKEV Akademi Dergisi*, 63(63), 69-92. DOI: 10.17753/Ekev445.
- Welch, A. (1995). The self-efficacy of primary teachers in art education. *Issues in Educational Research*, 5(1), 71-84.
- Yazar, T., Aslan, T. ve Şener, S. (2014). Sanat eğitimi sorunu olarak ülkemizde ilk ve orta öğretim kurumlarında sanat eğitimine olan ilgisizlik sebepleri. *Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 593-605.
- Yazar, T., Gökalp, M. ve Ağçiçek, M. (2013). İlköğretim kurumları 1992 resim-iş eğitimi dersi öğretim programı ile 2006 görsel sanatlar dersi öğretim programlarının incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 5(2), 53-71.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (86. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksekbilgili, D. (2017). Marka beğenilirlilik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Güvenirlik ve geçerlilik çalışması. *Journal of Yaşar University*, 12(46), 171-180.
- Yükseköğretim Kurumu (YÖK). (2018). *Öğretmen adayları ders gözlem formu*. <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/38502/dersgozlemformu/3807d251-a59c-4c78-b6ff-ccf32eb1db71> adresinden 21 Mayıs 2018 tarihinde edinilmiştir.

8. EKLER

Ek 1. Araştırma İzin Belgesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Sayı : 81576613/605.01/22021744
Konu: Araştırma İzni

16.11.2018

TRABZON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

- İlgi: a) Trabzon Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 06/11/2018 tarihli ve 595/165 sayılı yazısı
b) Millî Eğitim Bakanlığının 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 (2017/25) sayılı genelge

İlgi yazı (a) ile Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Haluk Halim BOZYURT'un "Görsel Sanatlar Dersinin, İlkokul Düzeyinde Görsel Sanatlar Öğretmenleri Tarafından Verilmesinin Sanat Eğitimine Etkisi" konulu yüksek lisans tezi kapsamında hazırladığı veri toplama araçlarının 81 ilde bulunan ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ile her tür ve derecedeki ortaokullarda görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerine uygulanmasına yönelik araştırma izin talebi Genel Müdürlüğümüz tarafından incelenmiştir.

Denetimi il, ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre; onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılmış veri toplama araçlarının ilgi (b) genelge doğrultusunda uygulanmasına izin verilmiştir.

Gereğini ve bilgilerinizi rica ederim.

Anıl YILMAZ
Bakan a.
Genel Müdür V.

Ek: Veri Toplama Araçları (4 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır

30 Kasım 2018

Şeyda Karabulut
Bilgisayar İşletmeni

Emniyet Mahallesi Milas SokakNu:8 06560 Yenimahalle-ANKARA
Telefon No: (0 312) 296 94 00 Fax: (0 312) 213 61 36
E-Posta: yegitek@meb.gov.tr İnternet Adresi: http://yegitek.meb.gov.tr

Bilgi için: Şeyda KARABULUT Dr. Atilla DEMİRBAŞ
Öğretmen Koordinatör
Telefon No: (0 312) 296 95 82

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5c05-416f-39e8-83a8-7b6d kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Bakış Açısı Anketi

İLKÖĞRETİM KURUMLARI İLK KADEMESİNDEKİ (1.2.3.4. SINIFLAR) GÖRSEL SANATLAR DERSİNE, BRANŞ ÖĞRETMENİNİN GİRMESİNE YÖNELİK SINIF VE GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENLERİNİN BAKIŞ AÇISI ANKETİ

Saygıdeğer meslektaşlarım,
İlgili konu ile ilgili hazırlanan taslak ölçekteki cümlelerin karşısında bulunan *Tamamen katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Tamamen katılmıyorum* şeklindeki ifadelerden size en uygununu; tecrübeleriniz, görüşleriniz doğrultusunda ve bilimsel alana katkı sağlayacağınızı unutmadan *eksiksiz* dolduracağınızı ümit etmekteyim.
Yardıminız için şimdiden çok teşekkür ederim.

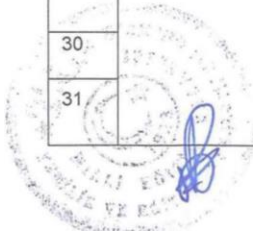
Haluk Halim BOZYURT
Görsel sanatlar öğretmeni
Yüksek lisans öğrencisi

Çalıştığınız Coğrafi Bölge	:	Akdeniz	☐	Doğu Anadolu	☐	Ege	☐	Güneydoğu Anadolu	☐
		İç Anadolu	☐	Karadeniz	☐	Marmara	☐		
Çalıştığınız İl-İlçe	:	_____ / _____							
Branşınız	:	Sınıf Öğretmeni	☐	Görsel Sanatlar Öğretmeni	☐				
Cinsiyet	:	Kadın	☐	Erkek	☐				
Hizmet Yılıınız	:	1 – 8 Yıl	☐	9 – 16 Yıl	☐	17 – 24 Yıl	☐	25 + Yıl	☐
Sınıf Öğretmenlerine Yöneliktir	Mezun Olunan Lisans Programı	:	Sınıf Öğretmenliği	☐	Diğer	☐			
	Lisans Eğitiminizde Görsel Sanatlar Dersi	:	Aldım	☐	Almadım	☐			
	Görsel Sanatlar Alanında Hizmet İçi Eğitime	:	Katıldım	☐	Katılmadım	☐			

BAKIŞ AÇISI ANKETİ			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1	İlk kademedeki (1.2.3.4. sınıflar) görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmenin girmesi sonucu;	görsel sanatlar dersi öğrenciler tarafından daha fazla önemsenir.					
2		görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları çeşitlenir.					
3		görsel sanatlar dersinde daha fazla etkinlik yapılması sağlanır.					
4		görsel sanatlar dersi daha zevkli geçer.					
5		görsel sanatlar dersinde yapılan tasarımlar daha özgür (yaratıcı) hale gelir.					
6		görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmalarını özgün hale getirir.					

Ek 2'nin devamı

7	İlk kademedeki (1.2.3.4. sınıflar) görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmenin girmesi sonucu;	görsel sanatlar dersi görsel zekâyı daha aktif hale getirir.					
8		görsel sanatlar dersi sanat eğitiminin gelişimine ve önemine daha çok katkı sağlar.					
9		görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar.					
10		görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciyeye rehberlikte daha profesyonel rehberlik sağlar.					
11		görsel sanatlar dersi daha çok sevilir.					
12		görsel sanatlar dersi resim yarışmalarında daha çok başarı kazanılmasını sağlar.					
13		görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan motivasyonunu (isteğini/güdüsunü) artırır.					
14		görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan ilgisini artırır.					
15		görsel sanatlar dersi alan bilgisi (içerik) daha doğru aktarılır.					
16		görsel sanatlar dersinde tasarım elemanları/elementleri (çizgi, renk, şekil, doku, ton, form, alan) daha iyi verilir.					
17		görsel sanatlar dersinde tasarım ilkeleri/prensipleri (birlik, vurgu, denge, oran, kontrast, hareket, ritim, örüntü, çeşitlilik, armoni) daha iyi verilir.					
18		görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları daha iyi değerlendirilir.					
19		görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların ortaya konmasını sağlar.					
20		görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların fark edilmesini sağlar.					
21		görsel sanatlar dersi öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırır.					
22		görsel sanatlar dersi yaratıcılığa daha çok saygı duyulan ortama dönüşür.					
23		görsel sanatlar dersi resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar.					
24		görsel sanatlar dersi temel kazanım ve beceriler edinmiş bireyler yetiştirmeyi sağlar.					
25		görsel sanatlar dersi başka derslerin eksik konularının, etkinliklerinin tamamlandığı olası bir durumla karşılaşmaz.					
26		görsel sanatlar dersinin önemsiz görülmesi azalır.					
27		görsel sanatlar dersi ürünlerinin sergilenmesindeki isteği artırır.					
28		görsel sanatlar dersi öğretmenin etkisiyle daha iyi görüş ve cevaplar bildirebilir.					
29		görsel sanatlar dersi etkinliklere (sergi, yarışma vb.) katılımı artırır.					
30		görsel sanatlar dersi daha maliyetli olur.					
31		görsel sanatlar dersi doğru malzemelerle, araç-gereçlerle karşılaşma ve kullanma olasılığını artırır.					

Ek 3. Görüşme Formu

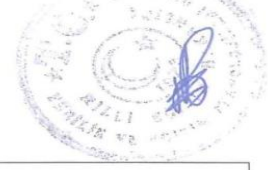
Görüşme

GÖRÜŞME FORMU				
Görüşme Yapılan Tarih ve Saat	___/___/2018 ___:___			
Görüşme Yapılan Öğretmen ve Cinsiyeti	(Rumuz verilecektir)	Kadın ☐	Erkek ☐	
Görüşme Yapılan Öğretmenin Branşı	Sınıf öğretmeni ☐	Görsel sanatlar öğretmeni ☐		
Görüşme Yapılan Öğretmenin Hizmet Yılı	1 – 8 Yıl ☐	9 – 16 Yıl ☐	17 – 24 Yıl ☐	25 + Yıl ☐

1	Sanat eğitimi alanlarından biri olan görsel sanatlar eğitiminin, ilköğretim kurumlarının ilk kademesinde (1.2.3.4. sınıflar) uygulanmasının avantajları ve dezavantajları nelerdir? Mevcut uygulamadan memnun musunuz?
2	Sanat eğitimi alanında zorlandıklarınız, hoşlandıklarınız veya hoşlanmadıklarınız nelerdir? Neler söyleyebilirsiniz?
3	İlk kademedeki görsel sanatlar eğitimi, sınıf öğretmenleri mi yoksa görsel sanatlar öğretmenleri mi vermelidir? Ne önerirsiniz? Sınıf öğretmenlerinin sanat eğitimi için yeterli eğitim aldıklarını düşünüyor musunuz? Alınan eğitimi verimli olarak kullandıklarını düşünüyor musunuz?
4	Sınıf öğretmenleri yerine görsel sanatlar öğretmenlerinin derse girerse neler değişir? Öğrencilere katkıları neler olur? Açıklayabilir misiniz?
5	Derse görsel sanatlar öğretmenlerinin girmesi; eğitim-öğretim faaliyetleri dışında başka hangi konularda ve alanlarda olumlu ya da olumsuz etkisi olur?

Ek 4. Gözlem Formu

Gözlem

GÖZLEM FORMU						
Gözlem Yapılan Kurum		(Rumuz verilecektir)				
Gözlem Yapılan Tarih ve Saat						
Gözlem Yapılan Ders ve Sınıf		Görsel Sanatlar	1.sınıf	2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf
			O	O	O	O
Gözlem Yapılan Öğretmen		(Rumuz verilecektir)				
	MADELER	Eksiği var	Kabul edilebilir	iyi	Önemli Tespitler / Notlar	
1	İçerik ve konu ile ilgili temel ilkeleri ve kavramları bilme					
2	Derse uygun ortamı hazırlama					
3	Teknolojik araç-gereçlerden yararlanma					
4	Öğrenciyi güdüleme					
5	Hedefleri ifade edebilme					
6	Anlaşılır açıklamalar, yönergeler kullanma					
7	Ders planını uygulayabilme					
8	Konuya uygun yöntem ve tekniklerden faydalanma					
9	Zamanı uygun kullanabilme					
10	Resim tekniklerini bilme ve uygulatabilme					
11	Öğrenci katılımını sağlayabilme					
12	Bireysel farklılıklara uygun yaklaşım gösterebilme					
13	Uygun dönütler ve pekiştiriciler verebilme					
14	Hedef kazanıma ulaşımı değerlendirebilme					
15	Sınıf hâkimiyetini sağlayabilme					

Yükseköğretim Kurulunun öğretmen adaylarını gözlemlemek için kullandığı Öğretmen Adayları Ders Gözlem Formu (YÖK, 2018) araştırmacı tarafından uyarlanmıştır ve ölçme aracı geliştirme süreci başarısızlığa uğrarsa, görsel sanatlar derslerinde sınıf öğretmenlerinin gözlemlenebilmesi amacıyla hazırlanmıştır. “Gözlem, belli eğitsel amaçları gerçekleştirmek için herhangi bir olay ya da varlığı önceden hazırlanmış olan bir plan çerçevesinde” incelemektir (Büyükkaragöz, 1996’dan akt., Gelen, 2007, s. 126). Büyüköztürk ve diğerlerine, (2013) göre yapılandırılmış gözlem, kodlama sistemiyle bilgi toplamayı daha güvenilir ve geçerli kılan nicel bir yaklaşımdır.

Ek 5. Görsel Sanatlar Dersine Branş Öğretmeninin Girmesine Yönelik Bakış Açısı Ölçeği

Çalıştığınız Coğrafi Bölge	:	Akdeniz ☐	Doğu Anadolu ☐	Ege ☐	Güneydoğu Anadolu ☐
		İç Anadolu ☐	Karadeniz ☐	Marmara ☐	
Çalıştığınız İl-İlçe	:	_____ / _____			
Branşınız	:	Sınıf Öğretmeni ☐	Görsel Sanatlar Öğretmeni ☐		
Cinsiyet	:	Kadın ☐	Erkek ☐		
Hizmet Yılı	:	1 – 8 Yıl ☐	9 – 16 Yıl ☐	17 – 24 Yıl ☐	25 + Yıl ☐
Sınıf Öğretmenlerine Yöneliktir	Mezun Olunan Lisans Programı	:	Sınıf Öğretmenliği ☐	Diğer ☐	
	Lisans Eğitiminizde Görsel Sanatlar Dersi	:	Aldım ☐	Almadım ☐	
	Görsel Sanatlar Alanında Hizmet İçi Eğitime	:	Katıldım ☐	Katılmadım ☐	

ÖLÇEK MADDELERİ			Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	İlk kademedeki görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmenin girmesi sonucu;	görsel sanatlar dersi öğrenciler tarafından daha fazla önemsenir.					
2		görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları çeşitlenir.					
3		görsel sanatlar dersinde daha fazla etkinlik yapılması sağlanır.					
4		görsel sanatlar dersi daha zevkli geçer.					
5		görsel sanatlar dersinde yapılan tasarımlar daha özgür (yaratıcı) hale gelir.					
6		görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmalarını özgün hale getirir.					
7		görsel sanatlar dersi görsel zekâyı daha aktif hale getirir.					
8		görsel sanatlar dersi sanat eğitiminin gelişimine ve önemine daha çok katkı sağlar.					
9		görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciyi keşfetmeyi sağlar.					
10		görsel sanatlar dersi yetenekli öğrenciye rehberlikte daha profesyonel rehberlik sağlar.					
11		görsel sanatlar dersi daha çok sevilir.					

Ek 5'in devamı

12	İlk kademede görsel sanatlar dersine, görsel sanatlar öğretmeninin girmesi sonucu;	görsel sanatlar dersi resim yarışmalarında daha çok başarı kazanılmasını sağlar.					
13		görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan motivasyonunu (isteğini/güdüsunü) artırır.					
14		görsel sanatlar dersi öğrencinin derse olan ilgisini artırır.					
15		görsel sanatlar dersi alan bilgisi (içerik) daha doğru aktarılır.					
16		görsel sanatlar dersinde tasarım elemanları/elementleri (çizgi, renk, şekil, doku, ton, form, alan) daha iyi verilir.					
17		görsel sanatlar dersinde tasarım ilkeleri/prensipleri (birlik, vurgu, denge, oran, kontrast, hareket, ritim, örüntü, çeşitlilik, armoni) daha iyi verilir.					
18		görsel sanatlar dersi öğrenci çalışmaları daha iyi değerlendirilir.					
19		görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların ortaya konmasını sağlar.					
20		görsel sanatlar dersi bireysel farklılıkların fark edilmesini sağlar.					
21		görsel sanatlar dersi öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırır.					
22		görsel sanatlar dersi yaratıcılığa daha çok saygı duyulan ortama dönüşür.					
23		görsel sanatlar dersi resim tekniklerinin daha doğru verilmesini sağlar.					
24		görsel sanatlar dersi temel kazanım ve beceriler edinmiş bireyler yetiştirmeyi sağlar.					
25		görsel sanatlar dersi başka derslerin eksik konularının, etkinliklerinin tamamlandığı olası bir durumla karşılaşmaz.					
26		görsel sanatlar dersinin önemsiz görülmesi azalır.					
27	görsel sanatlar dersi ürünlerinin sergilenmesindeki isteği artırır.						
28	görsel sanatlar dersi öğretmenin etkisiyle daha iyi görüş ve cevaplar bildirebilir.						
29	görsel sanatlar dersi etkinliklere (sergi, yarışma vb.) katılımı artırır.						
30	görsel sanatlar dersi doğru malzemelerle, araç-gereçlerle karşılaşma ve kullanma olasılığını artırır.						

9. ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

BOZYURT, 1981 yılında Topçam'da (Ordu / Mesudiye) doğdu. Topçam İlköğretim Okulunda başladığı ilköğrenim hayatını, 1995 yılında Samsun Mustafa Kemal İlköğretim Okulunda tamamladı. 1999 yılında, Samsun Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesini bitirdi. 1999 yılında kazandığı Açıköğretim Fakültesi, Yönetim ve Organizasyon bölümünde okuyorken; 2000 yılında, Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Öğretmenliğini kazandı. 2004 yılında mezun oldu. Samsun ilinde ücretli öğretmenlik görevinde bulundu. 2005-2006 yıllarında askerlik görevini Edirne'de yaptı. 2007 yılında Erzincan Çayırılı 29 Ekim İlköğretim Okuluna Görsel Sanatlar öğretmeni olarak atandı. Aynı okulda Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu. 2008-2012 yılları arasında Samsun Terme Bazlamaç İlköğretim Okulunda ve 2012-2015 yılları arasında Anafartalar Ortaokulunda Görsel Sanatlar öğretmeni olarak görev yaptı. 2015 yılında, Trabzon Maçka İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne atandı. İlçe içinde çeşitli okullarda görevlendirildi. 2016 yılında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programını kazandı. Bir yıl İngilizce Hazırlık sınıfında eğitim gördü. 2018 yılında, Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ölçme Değerlendirme Merkezine görevlendirildi. 2019 yılında Maçka İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünde Özel Büro'da görevlendirildi.

BOZYURT, Tuğkan Melik ve Tuğberk Samet adlarında iki erkek çocuk sahibidir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Haluk Halim BOZYURT,
1) Topçam Mah. Çambaşı Cad. No:21, İç Kapı No:1 Mesudiye / ORDU
2) 2 Nolu Beşirli M. Güneysu S. Göktürk Sitesi A Blok No:7 TRABZON
E-Posta : halukhalimbozyurt@gmail.com - halukbozyurt@mynet.com
Telefon : 0 543 595 55 90